

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κατεύθυνση: Οικονομία, Διοίκηση και Πολιτικές Υγείας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της Αγγέλη Ευδοξίας του Θωμά

A.M. :3032201901301

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Επιβλέπων Καθηγητής: Φεφές Μιχαήλ
Μέλος Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Κόρινθος ,Ιούνιος 2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κατεύθυνση: Οικονομία, Διοίκηση και Πολιτικές Υγείας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της Αγγέλη Ευδοξίας του Θωμά

A.M. :3032201901301

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής Φεφές Μιχαήλ

Μέλη Επιτροπής Καθηγήτριες :

Καρακατσάνη Δέσποινα, Μέλος Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Κουτσούκου Ηλέκτρα, Επ. Συνεργάτης Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Κόρινθος ,Ιούνιος 2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Copyright © Ευδοξία Αγγέλη, 2021

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της συγγραφέως/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση της συγγραφέως/δημιουργού. Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων. Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Ευχαριστίες

Πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Φεφέ Μιχαήλ για τη αμεσότητα, την υπομονή και τη συνδρομή του στην εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής εργασίας μου. Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της τριμερούς επιτροπής αξιολόγησης κ.κ. Καρακατσάνη Δέσποινα και Κουτσούκου Ηλέκτρα . Ταυτόχρονα εκφράζω τις ευχαριστίες μου στην υπεύθυνη καθηγήτρια του προγράμματος κα Γείτονα -Κοντούλη Μαρία για την άμεση ανταπόκριση της και την ευαισθησία της.

Παράλληλα θερμές ευχαριστίες στην κα Αποστολοπούλου Μαρία για τη στήριξη και τις πολύτιμες συμβουλές που μου προσέφερε , τον κο Κασκανιώτη Ανδρέα για τις εξειδικευμένες γνώσεις, οδηγίες και προβληματισμούς αναφορικά με το πραγματευόμενο ζήτημα. Δεν θα ήθελα να παραλείψω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον κο Βεζυράκη Δημήτριο, π. Διοικητή Κέντρου Παιδικής Προστασίας, για την ενθάρρυνση υλοποίησης του προγράμματος και τη νομικό κα Ροΐδη Κωνσταντίνα για την εν γένει σημαντική βοήθεια της.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους εκλεκτούς συναδέλφους Μιγάλη και Σάρα καθώς και την οικογένεια μου για τη στήριξη και την υπομονή .

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Πίνακας Περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	V
ABSTRACT.....	VI
Ακρωνύμια -Συντομογραφίες	VII
Εισαγωγή.....	1
1. Νομικό πλαίσιο παιδικής προστασίας σε διεθνές επίπεδο	4
1.2 Η αναδοχή στις ΗΠΑ.....	8
1.2.1 Νομικό Καθεστώς -Δικαιοσυγκριτική θεώρηση.....	8
1.2.2 Λειτουργία και αδυναμίες του θεσμού της ανάδοχης φροντίδας.....	10
1.3 Ο θεσμός της αναδοχής στην Αυστραλία	12
1.3.1 Νομικό πλαίσιο	12
1.3.2 Λειτουργία και προκλήσεις του Θεσμού στην Κοινοπολιτεία.....	13
1.4 Η αναδοχή στον Ισλαμικό Κόσμο.....	15
1.4.1. Καφαλά -Kafalah	15
2. Ενωσιακό Νομικό πλαίσιο για την παιδική προστασία	18
2.1.1 Το Σκανδιναβικό Μοντέλο, Σουηδία πρότυπο κρατικής παιδικής προστασίας.....	24
2.1.2 Το πρόγραμμα αναδοχής στην εφαρμογή του.....	25
2.2.1 Νοτιοανατολική Ευρώπη – η περίπτωση της Βουλγαρίας	26
2.2.2 Αξιολόγηση προγράμματος και υπάρχουσας κατάστασης	27
2.3.1 Το πλαίσιο στην Ιταλία	29
2.3.2 Συμπεράσματα λειτουργίας του θεσμού	30
2.4.1 Η αναδοχή στην Πορτογαλία.....	32
2.4.2 Αποτίμηση - Διαπιστώσεις εφαρμογής του μέτρου	33
2.5 Η εφαρμογή της αναδοχής στην Αυστρία.....	34
2.6 Το πρόγραμμα ανάδοχης φροντίδας σε Γαλλία	36
2.7 Ο θεσμός της αναδοχής στο Βέλγιο.....	38
3. Νομικό πλαίσιο αναδοχής στην Ελλάδα.....	40
3.1 Η διαδρομή του νομικού πλαισίου στην Ελλάδα.....	41
3.2 Αδυναμίες και κενά στην πρακτική εφαρμογή των Νόμων.....	45
3.3 Μέτρα προώθησης και εκσυγχρονισμού του θεσμού της αναδοχής 2018-2021 (Ν. 4538/2018).....	49

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

3.4	Επιδιωκόμενοι στόχοι και επίτευξη	53
3.5	Προβλήματα εφαρμογής του νέου νομοθετήματος για τα παιδιά σχολικής ηλικίας.	56
4.	Αξιολόγηση - αποτίμηση της πρόσφατης αλλαγής στο Νομικό πλαίσιο.....	60
5.	Προτάσεις.....	72
5.1	Συστημικές και δομικές ρυθμίσεις.....	72
5.2	Νομικές μεταρρυθμίσεις	75
5.3	Επιμόρφωση εμπλεκομένων	77
5.4	Ενημέρωση για το θεσμό	79
6.	Πρόσφατες δράσεις Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Επίλογος.....	81
	Βιβλιογραφία.....	86
	Άρθρα , βιβλία , μελέτες	86
	Νομολογία.....	89
	Διεθνής.....	89
	Ευρωπαϊκή	90
	Ελληνική	91
	Διαδίκτυο	93
	Ηλεκτρονικές πηγές : Κρατικές, Διεθνών και Εθνικών Οργανισμών.....	93
	Άλλο	97
	Παράρτημα.....	101
	Παραπομπές :	101
	Υποσημειώσεις ΗΠΑ.....	101
	Υποσημειώσεις Αυστραλία.....	103
	Υποσημειώσεις για Ισλαμικό -Μουσουλμανικό κόσμο.....	105
	Υποσημειώσεις Ευρωπαϊκών χωρών	106
	Υποσημειώσεις έρευνας :.....	108

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται ο θεσμός της αναδοχής, οι ανάγκες που κλήθηκε να καλύψει καθώς και οι ιδιαίτερες δυσκολίες αποκατάστασης μεγαλύτερων παιδιών. Το νομοθετικό πλαίσιο μετέβη αλλαγών και εξελίχθηκε, συμπορευόμενο με τη σύγχρονη κοινωνία. Παρουσιάζονται οι σημαντικότερες διεθνείς συμβάσεις και τα νομοθετήματα που αφορούν το παιδί και το δικαίωμα του στην οικογενειακή ζωή . Αναλύεται το νομικό καθεστώς της εναλλακτικής φροντίδας σε χώρες, όπως οι ΗΠΑ, Αυστραλία και μουσουλμανικός κόσμος . Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε πλήθος νομικών κειμένων για την προστασία των ανηλίκων. Προβάλλεται το παράδειγμα της Σουηδίας, η οποία είναι πρωτοπόρος σε θέματα παιδικής πρόνοιας. Ωστόσο και χώρες της νότιας, κεντρικής Ευρώπης και των Βαλκανίων καταβάλουν προσπάθειες για τη βελτίωση του προνοιακού τομέα .

Οι διεθνείς και ευρωπαϊκοί θεσμοί αποτελούν θεμέλιο και οδηγό για τις διαδικασίες οικογενειακής αποκατάστασης ανηλίκων και στη χώρα μας . Είναι κοινή διαπίστωση από τους εμπλεκόμενους, επιστημονικό προσωπικό και υποψήφιοι γονείς, πως αποτέλεσε μια χρονοβόρα διαδικασία. Στα πλαίσια μείωσης του χρόνου αναμονής και αμεσότερης αποκατάστασης των φιλοξενουμένων σε δομές κλειστής περίθαλψης θεσπίστηκε ο ν. 4538/2018. Ο ανωτέρω, ρυθμίζει θέματα και διαδικασίες με σκοπό την ελαχιστοποίηση του ιδρυματικού χρόνου, παράλληλα εναρμονίζεται με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και συντονίζεται με το διεθνές δίκαιο. Οι αλλαγές που επιφέρει ο νόμος, βάσει διατάξεων του και συμπληρωματικών εγκυκλίων, αξιολογούνται και αποτιμώνται από τους επαγγελματίες που εφαρμόζουν και λειτουργούν το πρόγραμμα αναδοχής. Αναδεικνύονται τα πλεονεκτήματα, αλλά επισημαίνονται κυρίως, από τους καθ' ύλην αρμόδιους, οι δυσκολίες εφαρμογής , δομικά προβλήματα αλλά και πιθανές αδυναμίες σύμπλευσης με την υπάρχουσα νομοθεσία . Προτείνονται βελτιώσεις στο νομικό πλαίσιο και τη διοικητική διαδικασία, για προσπέλαση των εμποδίων, ώστε να επιτευχθεί η ταχύτερη τοποθέτηση σε οικογένεια, παιδιών σχολικής ηλικίας που διαβιούν σε ιδρύματα .

Τέλος αποτυπώνονται οι πρόσφατες υπουργικές αποφάσεις για ενίσχυση του θεσμού και την αποιδρυματοποίηση , ενώ παρατίθενται, με μια πρώτη ματιά, τα τρωτά σημεία τους.

Λέξεις - Κλειδιά : Αναδοχή - οικογενειακού τύπου φροντίδα ανηλίκου , Παιδική προστασία, Νομικό πλαίσιο αναδοχής , Αποϊδρυματοποίηση, Βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ABSTRACT

The following dissertation examines the institution of foster care, the needs it was called upon to meet, as well as the particular difficulties of family rehabilitation of elder children. The Legislative framework has undergone changes and evolved, keeping up with contemporary society. The important international laws and conventions, concerning child and his right to family life, are presented. The legal status of alternative care in countries such as USA, Australia and Islamic world is analyzed. European Union has enacted a large number of legal documents on the protection of minors. The example of Sweden, which is a pioneer in child welfare, is set. However, countries in southern, central Europe and the Balkans are also making efforts to improve the welfare sector.

International and European statutes consist the base and guide for family rehabilitation procedures for minors in our country. It is a common belief, by scientific staff and prospective parents, that it was a time consuming process. In the context of reducing the waiting time and attain immediate rehabilitation of children in care structures, Law 4538/2018 was passed. It regulates issues and procedures so as to minimize institutional time, while harmonizing with European standards and coordinated with international law. The changes brought about by the law, based on its provisions and circulars, are evaluated and assessed by professionals on foster care program. The advantages are highlighted, but mainly pointed out, by those in charge, the implementation difficulties, structural problems as well as possible weaknesses of compliance with the existing legislation. Improvements are proposed in the legal framework and administrative procedure, in order to overcome obstacles and achieve a faster family placement of school-age children living in protection units.

Finally, the recent ministerial decisions for strengthening of institution and de-institutionalisation are reflected, while, at a first glance, their vulnerabilities are listed.

Word - Keys: Foster Care -family based care ,child welfare services , Foster Care Legislation , de-institutionalisation , best interest of the child

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Ακρωνύμια -Συντομογραφίες

- ΟΗΕ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- ΔΣΔΠ Διεθνής Σύμβαση Δικαιωμάτων του Παιδιού
- ΜΚΟ (NGO)Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
- ΥΑΓ Υποψήφιος Ανάδοχος Γονέας
- ΕΣΔΑ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- ΕΔΔΑ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- ΚΜ Κράτος Μέλος (CM)
- ΕΕΚΔ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων
- ΑΚ Αστικός Κώδικας
- ΑΠ Άρειος Πάγος
- ΕισΝΑΚ Εισαγωγικός Νόμος του Αστικού Κώδικα
- ΚΠολΔ Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
- ν. Νόμος
- ν.δ. Νομοθετικό Διάταγμα
- ΠΔ Προεδρικό Διάταγμα
- ΠΚ Ποινικός Κώδικας
- Σ. Σύνταγμα
- ΚΥΑ Κοινή Υπουργική Απόφαση
- ΕΣΑνΥ Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής Υιοθεσίας
- ΑΣΟΑ Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης
- ΟΠΕΚΑ Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- ΗΔΙΚΑ Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης
- ΕΚΚΑ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- ΑΜΚΑ Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης
- Υπ.Ε.Κ.Υ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία επιχειρεί την ολιστική προσέγγιση του νομικού πλαισίου της αναδοχής από κοινωνικής και ανθρωπιστικής διάστασης. Σκοπός μας είναι η διερεύνηση του τρόπου αντιμετώπισης και υποστήριξης από την Πολιτεία των ευάλωτων και απροστάτευτων παιδιών σχολικής ηλικίας, δηλαδή ανηλίκων που πρέπει να απομακρυνθούν από το οικογενειακό περιβάλλον, είτε για βραχυχρόνια είτε για μακροχρόνια περίοδο, χωρίς να διαρραγούν οι δεσμοί με την βιολογική οικογένεια. Το παιδί, που αρχικά δεν είχε δικαιώματα, εξελίχθηκε σε αντικείμενο δικαιωμάτων και αποτελεί στη σύγχρονη πλέον εποχή υποκείμενο -φορέα δικαιωμάτων.

Όπως έχει προκύψει η τοποθέτηση ενός παιδιού σε ίδρυμα αποδείχθηκε καταστροφική και εξυπηρετεί λιγότερο το συμφέρον του. Η δημιουργία του θεσμού της αναδοχής προτίθεται να καλύψει αυτό το κενό, ώστε τα παιδιά σε κίνδυνο, που δεν μπορούν να διαβιούν μέσα στο γονεϊκό περιβάλλον, να μην έχουν την εμπειρία της ιδρυματικής και ομαδικής φροντίδας. Η αποϊδρυματοποίηση μέσω της τοποθέτησης του ανηλίκου σε οικογένεια φαίνεται να είναι όχι μόνο ωφέλιμη για το παιδί αλλά και η αποδοτικότερη λύση για την πολιτεία.

Η εργασία διαιρείται σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσεται το νομικό πλαίσιο για την παιδική προστασία και αναδοχή σε διεθνές επίπεδο. Γίνεται ανασκόπηση των θεμελιωδών αρχών για τα δικαιώματα του παιδιού και εξετάζονται οι συμβάσεις, συνθήκες και διακηρύξεις, που γνώμονα έχουν την προστασία ευπαθών ανηλίκων. Παράλληλα αναλύεται ο θεσμός όπως εφαρμόζεται στις ΗΠΑ, Αυστραλία και τον μουσουλμανικό κόσμο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των παιδιών μέσω έκδοσης κανονισμών, αποφάσεων, οδηγιών και συστάσεων με απώτερο σκοπό τον συντονισμό των ευρωπαϊκών χωρών στον τρόπο αντιμετώπισης παιδιών που επιβάλλεται η απομάκρυνση από την οικογενειακή εστία. Σχεδιάζει και υλοποιεί στρατηγικά προγράμματα για την βελτίωση του τρόπου

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

αντιμετώπισης ανηλίκων και οικογενειών που χρήζουν υποστήριξης. Επίσης, παρουσιάζεται ο θεσμός, όπως εφαρμόζεται σε άλλες χώρες της Ένωσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται το νομικό πλαίσιο της αναδοχής από την αρχή της λειτουργίας του θεσμού στην Ελλάδα. Γίνεται ιστορική αναδρομή, με επισήμανση των νομικών εγγράφων που αποτελούν σταθμό στην εξέλιξη του θεσμού. Υιοθετούνται διεθνή και ενωσιακά νομικά έγγραφα και εφαρμόζονται καλές πρακτικές άλλων χωρών, με σκοπό την εναρμόνιση και άμβλυνση του ζητήματος. Παράλληλα επιδιώκεται η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών, όπως επιτάσσεται για κάθε σύγχρονη αναπτυγμένη κοινωνία. Παρουσιάζεται ο τελευταίος νόμος 4538/2018 για την αναδοχή, που αποτελεί τομή στο θεσμό, και καλείται να επιλύσει χρόνια προβλήματα. Εισάγονται πρωτοποριακές διαδικασίες και εφαρμογές για την ταχύτερη αποκατάσταση των ανηλίκων, που έχουν ανάγκη τοποθέτησης σε ανάδοχη οικογένεια. Εξετάζονται με συγκριτική προσέγγιση οι υπάρχουσες συνθήκες και το προηγούμενο καθεστώς στην πράξη. Αναλύονται οι νομοθετικές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση προβλημάτων που διαφαίνονται επί του πρακτέου και τις διαφορετικές ανάγκες της κάθε ηλικίας. Ταυτόχρονα, παρατίθενται οι απόψεις των επαγγελματιών, που ήδη εφάρμοζαν το θεσμό. Πραγματεύονται οι αδυναμίες πρακτικής εφαρμογής των νόμων παλαιών και νέου, με ταυτόχρονη επισήμανση των επιδιωκόμενων στόχων, όπως αυτοί αποτυπώνονται από τους επιστήμονες.

Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελεί αξιολόγηση των πρόσφατων εξελίξεων και την εφαρμογή του ν. 4538/2018 για την ηλικιακή ομάδα των παιδιών σχολικής ηλικίας. Αποτιμώνται τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα, μέσα από τη ματιά των επιστημόνων που εμπλέκονται με παιδιά σχολικής ηλικίας και εφαρμόζουν τις νέες διαδικασίες. Αξιολογείται η συμβολή του ν. στη διαδικασία αποιδρυματοποίησης και παροχής υπηρεσιών οικογενειακού τύπου για τα παιδιά που φιλοξενούνται σε δομές φιλοξενίας. Καταγράφονται τα συμπεράσματα από την εναρκτήρια εφαρμογή του όλου εγχειρήματος μείωσης του ιδρυματικού πληθυσμού και της άμεσης αποκατάστασης του οικογενειακού περιβάλλοντος. Αναδεικνύονται τα μηνύματα που έρχονται από την εφαρμογή στην πράξη, όπως: ποιες ανάγκες καλύπτει, πιθανές στρεβλώσεις του συστήματος που παρουσιάζονται, αλλά και τυφλά - κενά σημεία στη νομοθεσία ή και

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

αντιθέσεις σε νομικό επίπεδο που δεν διευκολύνουν την εφαρμογή του νόμου. Υπογραμμίζονται οι αστοχίες , που δεν λαμβάνουν υπ' όψιν τις ιδιαιτερότητες κάθε ηλικιακής ομάδας αλλά και το μεγάλο εύρος διαφορετικής αντιμετώπισης της κάθε περίπτωσης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται οι προτάσεις για βελτίωση των τρωτών σημείων του νομικού πλαισίου για τη συγκεκριμένη κατηγορία ανηλίκων. Δίνεται έμφαση στις δυσκολίες εφαρμογής, στην ανάγκη για εναρμόνιση των εμπλεκόμενων φορέων και στην εκπαίδευση του προσωπικού. Τονίζονται οι τρόποι επίλυσης δομικών και λειτουργικών προβλημάτων όπως η αδυναμία σύμπλευσης των ποικίλων οργανισμών που εντάσσονται στο πρόγραμμα αναδοχής.

Η εργασία ολοκληρώνεται με μια σύντομη παρουσίαση των πρόσφατων ενεργειών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για αποϊδρυματοποίηση, αναμόρφωση δομών παιδικής προστασίας και την τροποποίηση διαδικασιών που αφορούν την καταβολή της οικονομικής αποζημίωσης .

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

1. Νομικό πλαίσιο παιδικής προστασίας σε διεθνές επίπεδο

Οι διεθνείς συμβάσεις, αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού, απετέλεσαν τις βάσεις αλλά και τις κατευθυντήριες γραμμές για κάθε εθνική νομοθεσία στον τομέα της προστασίας των ανηλίκων. Οι πρώτες νομοθετημένες προσπάθειες για προστασία των ευάλωτων πληθυσμών ξεκίνησαν από παγκόσμιους οργανισμούς. Αφειρητία και αναγκαιότητα για τη θέσπιση διεθνών συμβάσεων και διακηρύξεων συνιστούν τα θύματα πολέμου .

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) υπήρξε πρωτεργάτης στη θέσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και αυτών του παιδιού . Αρχικά με την οικουμενική διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου¹ έθεσε τα θεμέλια για την ίση μεταχείριση ,τα ίσα δικαιώματα ,την ελευθερία και το σεβασμό για κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Κάθε άνθρωπος πρέπει να έχει ίσες ευκαιρίες για μόρφωση, εργασία και νομική προστασία. Η Ελλάδα, με γνώμονα τη διακήρυξη, σέβεται και προφυλάσσει τα δικαιώματα των πολιτών και των ανηλίκων, βάσει των αρχών του συντάγματος² Στο άρθρο 16 παρ. 3 του θεσπίσματος του ΟΗΕ τονίζεται η υποχρέωση του κράτους και της κοινωνίας για την προστασία της οικογένειας, ενώ στο άρθρο 22 το κράτος οφείλει να παρέχει κοινωνική προστασία και να εξασφαλίζει την ικανοποίηση των δικαιωμάτων των πολιτών. Ειδικότερα, στο άρθρο 25 παρ. 2 γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τη μητρότητα και την παιδική ηλικία, για τις οποίες επιβάλλεται ειδική μέριμνα και περίθαλψη. Όλα τα παιδιά απολαμβάνουν την παιδική προστασία, είτε γεννημένα εντός γάμου είτε εκτός.

Ο ΟΗΕ, με τη σύμβαση της Γενεύης³, προσδιορίζει το καθεστώς των προσφύγων και ανιθαγενών, καθορίζει την κοινωνική πρόνοια για τους πρόσφυγες, ενώ τονίζει την αρχή της οικογενειακής ενότητας και της προστασίας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Το

¹(10/12/1948)

²(Μέρος Δεύτερο: άρθρα 4-25 Θ' Αναθεώρηση ΦΕΚ 187/ 28-11-2019 τ. Α')

³(28/07/1951) (κύρωση με το Ν.Δ. 3989/19-09-1959)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

συμπληρωματικό πρωτόκολλο της Ν. Υόρκης⁴ επανακαθορίζει τη νομική θέση των πολιτών που έχουν ξεριζωθεί από τις πατρίδες τους λόγω πολέμου.

Το διεθνές σύμφωνο του ΟΗΕ για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα⁵, στο άρθρο 23 παρ. 3, εκφράζει την υποχρέωση προστασίας των παιδιών σε οικογένειες που οι γονείς έχουν χωρίσει, όπως και στο άρθρο 24 παρ. 1, το παιδί ανεξαρτήτως διακρίσεων έχει δικαίωμα να απολαμβάνει την οικογενειακή μέριμνα και το κράτος οφείλει να το προασπίζει. Γίνεται καθορισμός της αντιμετώπισης των ανηλίκων κατηγορούμενων και παραβατών (άρθρο 10 παρ. 2β και 3)

Η διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού από την Κοινωνία των Εθνών⁶, πρόδρομος του ΟΗΕ, θέτει 5 θεμελιώδεις αρχές για την προστασία της παιδικής ηλικίας και αποτελεί τον πρώτο παγκόσμιο χάρτη για την προστασία των παιδιών⁷.

Ακολούθησε μια διευρυμένη διακήρυξη⁸ με 10 βασικούς άξονες στηριζόμενη στην προηγούμενη, ορίζοντας την 20η Νοεμβρίου ως την παγκόσμια ημέρα παιδιού⁹. Μετά από 30 χρόνια, υιοθετήθηκε και κυρώθηκε η διεθνής σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού¹⁰ και αποτέλεσε τη βίβλο με τις κατευθυντήριες γραμμές για όλες τις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου. Εδώ διατυπώνεται η έννοια της ανηλικότητας και προσδιορίζονται τα βασικά δικαιώματα του όπως: της μη διάκρισης, της ισότητας, του σεβασμού στην προσωπικότητα του παιδιού, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης στην ιατρική φροντίδα. Μια από τις βασικές αρχές της Σύμβασης είναι το συμφέρον του ανηλίκου και η εξασφάλιση όλων των προϋποθέσεων για ευημερία και ανάπτυξη του. Η απομάκρυνση του από το οικογενειακό περιβάλλον είναι η έσχατη

⁴(31/01/1967) (κύρωση με τον Α.Ν 389/04-06-1968)

⁵(16/12/1966) (κυρώθηκε με το Ν. 2462/1997)

⁶(ΚτΕ 26-11-1924)

⁷(League of Nations) <https://digitallibrary.un.org/record/577734>

⁸(20-11-1959)

⁹ Declaration of the Rights of the Child

[https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/1DeclarationoftheRightsoftheChild\(1959\).aspx](https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/1DeclarationoftheRightsoftheChild(1959).aspx)

¹⁰(United Nations Convention on the Rights of the Child)

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx?fbclid=IwAR35cVUouzmgWieqVBgZYcB2B0AxOmow0WCMu4zy7eIWfQD-VMawGkORks>

(ΔΣΔΠ) (20-11-1989 κυρώθηκε με το Ν. 2101/1992)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

λύση, εφόσον το επιτάσσει το βέλτιστο συμφέρον του¹¹. Οι απόψεις του παιδιού σε θέματα που το αφορούν λαμβάνονται υπ όψιν, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του¹².

Τα συμβαλλόμενα κράτη εγγυώνται το δικαίωμα του να μεγαλώσει εντός του οικογενειακού του περιβάλλοντος¹³, με μοναδική περίπτωση απομάκρυνσης όταν η διαβίωση κρίνεται επιζήμια για το παιδί, όπως σε καταστάσεις που έχει υποστεί κακοποίηση, παραμέληση, και εκμετάλλευση. Ανήλικος που κινδυνεύει, δικαιούται προστασίας και είναι προς όφελος του η υποκατάσταση της οικογένειάς του, η τοποθέτηση σε Kafalah όπως συμβαίνει στον μουσουλμανικό κόσμο, υιοθεσία ή τοποθέτηση σε ίδρυμα¹⁴. Διευκρινίζεται ότι η τοποθέτηση σε οικογένεια αποτελεί περιοδικό μέτρο και μπορεί να ανακληθεί¹⁵. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η Δ.Σ.Δ.Π. έχει υπογραφεί και κυρωθεί από τις 195 χώρες κράτη μέλη του ΟΗΕ, εκτός από τις ΗΠΑ, που την έχουν υπογράψει αλλά δεν έχει κυρωθεί και συνεπώς είναι νομικά ανενεργή¹⁶.

Οι σύγχρονες τάσεις στον τομέα της προστασίας των ανηλίκων, σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι η παύση της ιδρυματικής περίθαλψης και προώθηση του οικογενειακού τύπου φροντίδας. Ο ΟΗΕ τον Δεκέμβριο 2019, στα πλαίσια προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών, επισημαίνει την ανάγκη του παιδιού να ανατραφεί σε ένα οικογενειακό πλαίσιο, ώστε να επιτευχθεί η πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του αλλά και να φτάσει στο μέγιστο των δυνατοτήτων του. Προτρέπει τα κράτη μέλη για τη λήψη μέτρων, ώστε προοδευτικά να αντικατασταθεί η περίθαλψη κλειστού τύπου με ποιοτική εναλλακτική φροντίδα¹⁷.

¹¹(αρθρ. 9 παρ. 1)

¹²(αρθρ. 12 παρ. 1)

¹³(αρθρ.18 παρ. 1και 2)

¹⁴(αρθρ. 20 παρ. 1,2,3)

¹⁵(αρθ. 25)

¹⁶https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en

¹⁷<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7311356/>

Published 2020 Jun 24. doi: 10.1016 / S2352-4642 (20) 30060-2

Article press- Institutionalisation and deinstitutionalisation of children 2:

policy and practice recommendations for global, national, and local actors

Philip S Goldman, MSc,a Marian J Bakermans-Kranenburg, Prof, PhD,b Beth Bradford,

MA,c Alex Christopoulos, et al.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Οι χώρες υποχρεούνται να υποβάλουν περιοδικές εκθέσεις στην επιτροπή δικαιωμάτων του παιδιού¹⁸. Επιπλέον, δεν θα έπρεπε να παραληφθεί το σημαντικότερο μέλος του ΟΗΕ, η UNICEF, που ασχολείται αποκλειστικά με την προστασία των εύλωτων ανηλίκων και δραστηριοποιείται ιδιαίτερω στα παιδιά σε κίνδυνο. Εφαρμόζει προγράμματα προστασίας σε περισσότερες από 190 χώρες και συντονίζει δράσεις για την ολιστική αντιμετώπιση μεγάλου εύρους ζητημάτων: υγείας , εκπαίδευσης ,ίσων ευκαιριών ,παιδικής εργασίας ,αναγκαστικών γάμων και ακρωτηριασμού γεννητικών οργάνων ανηλίκων κοριτσιών¹⁹. Υπολογίζεται, σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF, ότι 2,7 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο βρίσκονται σε προγράμματα φροντίδας εκτός οικογένειας και αυτό αφορά μόνο τις επίσημες καταγραφές καθώς υπάρχουν χώρες που δεν κάνουν συστηματική καταγραφή²⁰.

¹⁸<https://ddp.gr/nomoi-k-dikaiomata/> προσπέλαση 2ος/2021 (accessed on February 2021)

¹⁹<https://data.unicef.org/topic/child-protection/overview/> προσπέλαση 2ος/2021

²⁰<https://data.unicef.org/topic/child-protection/children-alternative-care/>
Estimating the number of children in formal alternative care: Challenges and results
Child Abuse & Neglect Volume 70, August 2017, Pages 388-398 Research article
Author links open overlay panel NicolePetrowski ClaudiaCappa, PeterGross
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.026>

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

1.2 Η αναδοχή στις ΗΠΑ

1.2.1 Νομικό Καθεστώς -Δικαιοσυγριτική θεώρηση

Στις ΗΠΑ, αφετηρία για την τοποθέτηση ευάλωτων παιδιών σε κατάλληλο πλαίσιο προστασίας, όπως η ανάδοχη φροντίδα, αποτέλεσε η “περίπτωση της Louisiana”, όπου παιδιά εκτός γάμου αποκλείονταν από το σύστημα πρόνοιας. Αυτό οδήγησε το Υπουργείο Υγείας στη δημιουργία του κανόνα Flemming (1961) με δύο στόχους: τη βελτίωση της διαβίωσης στη βιολογική οικογένεια και εάν δεν είναι εφικτό τη μετακίνηση του σε άλλο περιβάλλον κατάλληλο. Τίθενται, για πρώτη φορά, τα κριτήρια για την τοποθέτηση ανηλίκου σε ανάδοχη φροντίδα. Κατόπιν, θεσπίζεται η υποχρέωση όλων των πολιτειών να βοηθούν οικογένειες με προστατευόμενα ανήλικα. Το Κογκρέσο ψηφίζει το νόμο για την κακοποίηση²¹ και ορίζονται οι διαδικασίες απομάκρυνσης και αποκατάστασης. Είναι πρόδηλη η ανάγκη για την προστασία ευάλωτων πληθυσμών ανηλίκων και συγκεκριμένα των ιθαγενών Ινδιάνων, το οποίο αποκτά νομική ισχύ (ICWA)²²

Νόμος ορόσημο για την παιδική προστασία και την αναδοχή στις ΗΠΑ²³ προχώρησε σε αναδιοργάνωση της πρόνοιας, έθεσε τις βάσεις και καθόρισε τις διαδικασίες για την τοποθέτηση ανηλίκων σε οικογενειακού τύπου φροντίδα, μέσω πρωτοκόλλων δράσης. Έντονη κριτική ασκήθηκε για ανώφελες απομακρύνσεις παιδιών και για μη επαρκή εποπτεία της αναδοχής μετά την τοποθέτηση. Σταδιακά παρατηρείται αύξηση των παιδιών σε πρόγραμμα ανάδοχης φροντίδας, λόγω επιβράδυνσης της οικονομίας αλλά και επιδημιολογικά -μεγάλος αριθμός τέκνων ασθενών AIDS.

Σημαντικές και ουσιαστικές αλλαγές στο Θεσμό της αναδοχής έρχονται με τον Ομοσπονδιακό νόμο για την υιοθεσία και την οικογενειακή ασφάλεια²⁴. Αποδοκιμασίες δέχθηκε το σύστημα αντιμετώπισης των ευάλωτων ομάδων καθώς θεωρείται ότι οι δημόσιοι κοινωνικοί φορείς επωφελούνται οικονομικά από την

²¹ (CAPTA) Child Abuse Prevention and Treatment Act 1974

²² Indian Child Welfare Act 1978 (Public Law 95-608)

²³ (Adoption Assistance and Child Welfare Act 1980 Title IV-E Public Law 96-272)

²⁴ Ορα παράρτημα παραπομπή (Adoption and Safe Families Act ASFA 1997 Public Law 105-89).

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

τοποθέτηση παιδιών σε αναδοχή, έναντι της παραμονής τους και της υποστήριξης της οικογένειάς τους μέσω των παροχών κοινωνικής ασφάλισης²⁵

Αποκαρδιωτικά είναι τα στοιχεία για την εξέλιξη των παιδιών που ενηλικιώνονται και εξέρχονται της αναδοχής. Γεγονός που οδήγησε στην ανάγκη για κάλυψη της προετοιμασίας των αναδόχων παιδιών για την ανεξάρτητη διαβίωση τους ως ενήλικες, διαμορφώθηκε πρόγραμμα για την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση τους²⁶

Προς την ίδια κατεύθυνση, ψηφίστηκε ο νόμος για δυνατότητα παράτασης αναδοχής και παροχών του προγράμματος Medicaid έως τα 21 έτη με δράσεις για την υποβοήθηση της ομαλής ένταξης κατά την ενηλικίωση για νέους μετά τα 18²⁷.

Ο πρόεδρος Obama έφερε στο Κογκρέσο για ψήφιση αλλαγές στη διαδικασία μετάβασης στην ενηλικίωση, τροποποιήσεις στο θεσμό της αναδοχής και συλλογής δεδομένων με παράλληλη ενίσχυση της ανταλλαγής καλών πρακτικών μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Το Υπουργείο Υγείας και Ανθρωπίνων Υπηρεσιών²⁸ καταθέτει έκθεση πεπραγμένων, υποβάλει πρωτόκολλα διαχείρισης και ορίζει πρότυπα διαβίωσης σε ιδρύματα. Παράλληλα με το νόμο για την υπηρεσία πρώτης πρόληψης για την οικογένεια²⁹, αναθεωρήθηκε η ομοσπονδιακή χρηματοδότηση για την πρόνοια και έγινε ανακατεύθυνση των πόρων με σκοπό την υποστήριξη της βιολογικής οικογένειας με προβλήματα και την αποτροπή απομάκρυνσης. Η τοποθέτηση σε μικρές ομάδες κοινοτικού τύπου θα υποστηρίζεται οικονομικά από το κράτος έως 15 ημέρες το μέγιστο ώστε να περιοριστεί η παραμονή και μόνον όταν είναι επιτακτική ανάγκη, ενώ η συγγενική τοποθέτηση αποκλείεται από την οικονομική ενίσχυση³⁰.

²⁵Hatcher, Daniel L., Professor of Law at the University of Baltimore. "The Poverty Industry: The Exploitation of America's Most Vulnerable Citizens" (2016).New York University Press Books.

²⁶ (Foster Care Independence Act 1999 (Public Law 106-169)
(Foster Care Independence Living 2001 Public Law 107-133).

²⁷2008 Public Law 110-351

²⁸(Health Human Services 29-09-2014 NCSL site)

²⁹(Family First Prevention Services Act 2018)

³⁰ NCSL site

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

1.2.2 Λειτουργία και αδυναμίες του θεσμού της ανάδοξης φροντίδας

Εφαρμόζεται σε όλες τις Πολιτείες αλλά υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους καθώς δεν λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο αλλά σε τοπικό. Υπάρχουν βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού στο σύνολο των Πολιτειών που αφορούν τους υποψηφίους αναδόχους γονείς³¹. Μόνη ιδιαιτερότητα παρουσιάζει το έθνος των Ινδιάνων Cherokee, όπου απαιτείται πιστοποιητικό με βαθμό ινδιάνικου αίματος ή να είναι μέλος μιας ομοσπονδιακά αναγνωρισμένης φυλής³².

Αρμόδιοι φορείς για το πρόγραμμα ανάδοξης φροντίδας είναι οι κρατικές κοινωνικές υπηρεσίες και οι Υπηρεσίες Προστασίας Ανηλίκων (CPS) της κάθε Πολιτείας αλλά και ιδιωτικοί Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί (NGO). Αναλαμβάνουν όλες τις διαδικασίες για την έγκριση και υποστήριξη των Υποψηφίων Αναδόχων Γονέων (ΥΑΓ)³³. Ο ανάδοχος είναι υπεύθυνος για την πραγματική φροντίδα του ανηλίκου και επιδοτείται, ενώ το κράτος λαμβάνει όλες τις νομικές αποφάσεις υποκαθιστώντας το βιολογικό γονέα (*in loco parentis*) και λειτουργεί ως εκπρόσωπος του συμφέροντος του.

Οι ΗΠΑ αποτελούν ένα κράμα εθνοτήτων, πολιτισμών και φυλών. Συνυπάρχουν πληθυσμοί με διαφορετικές κουλτούρες, παραδόσεις, θρησκευτικές πεποιθήσεις και φυλετική προέλευση. Τα παιδιά που εισέρχονται στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό αφροαμερικανοί, λατινικής προέλευσης - ισπανόφωνοι και ιθαγενείς Αμερικάνοι της Αλάσκα και Ινδιάνοι³⁴.

Η πλειοψηφία των περιστατικών αφορά παραμέληση και πλημμελής επιμέλεια. Παρά τις προσπάθειες για βελτίωση του θεσμού, ριζικά προβλήματα, με ρατσιστικό υπόβαθρο, παραμένουν, με συνέπεια την υπεραντιπροσώπηση στο σύστημα των τέκνων μειονοτικών ομάδων. Η προώθηση της διαφυλετικής αναδοχής είναι αναγκαία

³¹Όρα Παράρτημα παραπομπή

³²<https://adoptuskids.org/adoption-and-foster-care/how-to-adopt-and-foster/state-information/cherokee-nation> προσπέλαση 2ος/2021

³³Όρα παράρτημα

³⁴<https://www.childwelfare.gov/topics/systemwide/cultural/disproportionality/data/> προσπέλαση 2ος/2021

<https://www.pewtrusts.org/en/about/news-room/press-releases-and-statements/2007/11/19/american-indian-children-overrepresented-in-nations-foster-care-system-new-report-finds> προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

για τη διευκόλυνση των στόχων του προγράμματος. Επιπλέον αυτές οι κοινωνικές ομάδες δεν ενισχύονται όσο θα έπρεπε και υπόκεινται σε κοινωνικό -οικονομικό αποκλεισμό, με συνέπεια να τροφοδοτούν διαγενεακά το σύστημα και τη συχνότερη απομάκρυνση. Η προώθηση και οι ίσες ευκαιρίες ανατροφής ενός παιδιού από ομόφυλα ζευγάρια θα επιταχύνει την εύρεση οικογενειακής στέγης για ανηλίκους σε κίνδυνο. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν επηρεάζει την ικανότητα του καλού γονέα ³⁵.

Το Υπουργείο Υγείας παρουσιάζει τα ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα για τα ανήλικα που ωφελούνται από τα προγράμματα ανάδοξης φροντίδας , όπως και οι παροχές για τους ανάδοχους γονείς ³⁶.

³⁵ Jean Garton et al. Issues in Adoption Greenhaven Press 2004 p.168

³⁶Όρα Παράρτημα παραπομπή

<https://aspe.hhs.gov/system/files/pdf/258836/SubstanceUseChildWelfareOverview.pdf> προσπέλαση 2ος/2021

<https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/afcarsreport27.pdf>προσπέλαση 2ος/2021

https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/trends_fostercare_adoption_10thru19.pdfπροσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

1.3 Ο θεσμός της αναδοχής στην Αυστραλία

1.3.1 Νομικό πλαίσιο

Το νομικό καθεστώς της ανάδοξης φροντίδας στην κοινοπολιτεία της Αυστραλίας διέπεται από τους όρους και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις και διακηρύξεις. Κύριοι κανόνες διαμόρφωσης των νόμων, σε εθνικό επίπεδο, αποτελούν το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου, η πρόωπη παρέμβαση σε περιπτώσεις παιδιών σε κίνδυνο και η συμμετοχή του στις αποφάσεις ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του. Θεμελιώδεις πράξεις νομοθετικού περιεχομένου αποτελούν οι νόμοι για την προστασία των ανηλίκων που θεσπίστηκαν σε διαφορετική χρονική στιγμή για την κάθε Πολιτεία ή Επικράτεια (1993-2008). Παράλληλα υπάρχουν αποκλίσεις και διαφορές στο θεσμικό πλαίσιο προσαρμοσμένο στις ανάγκες κάθε κράτους. Ειδική πρόβλεψη γίνεται για τους αυτόχθονες Αβορίγινες και τους κατοίκους των Νησιών στα Στενά Torres ώστε να διατηρηθεί η πολιτισμική κληρονομιά τους και οι θρησκευτικές παραδόσεις³⁷.

Η αυστραλιανή κυβέρνηση προκειμένου, αφενός να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής και αφετέρου να μειώσει τις διαφοροποιήσεις και να επιτύχει μεγαλύτερη ομοιογένεια εντός των εδαφών της, έχει καταρτίσει δεκαετές εθνικό σχέδιο για την προστασία των παιδιών. Με το πρόγραμμα τίθενται οι κατευθυντήριες γραμμές διαχείρισης των παιδιών που χρειάζονται φροντίδα³⁸.

³⁷<https://aifs.gov.au/cfca/publications/australian-child-protection-legislation> προσπέλαση 2ος/2021

³⁸<https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/families-and-children/publications-articles/protecting-children-is-everyones-business> προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

1.3.2 Λειτουργία και προκλήσεις του Θεσμού στην Κοινοπολιτεία

Παρά τις ιδιαιτερότητες της κάθε Πολιτείας υπάρχουν κάποιες κοινές θεσμοθετημένες προϋποθέσεις για τους υποψήφιους φροντιστές³⁹.

Σε εθνικό επίπεδο εφαρμόζεται επίσης η εκπαίδευση και πιστοποίηση των γονέων. Υπάρχουν Πολιτείες που παρέχουν επιπλέον ενότητες και κύκλους εξειδικευμένης εκπαίδευσης που οδηγούν σε απόκτηση διπλώματος, χωρίς οικονομική επιβάρυνση των συμμετεχόντων. Παράλληλα εντάσσουν και πρόγραμμα πρακτικής άσκησης καθώς έχει διαπιστωθεί ότι οι καλά εκπαιδευμένοι γονείς μπορούν να ανταπεξέλθουν αρτιότερα στο ρόλο τους.

Στην πλειοψηφία τους οι ανάδοχοι γονείς είναι επιδοτούμενοι⁴⁰, ενώ ταυτόχρονα υφίσταται η επαγγελματική αναδοχή για τις περιπτώσεις με αυξημένες απαιτήσεις και εθελοντές ανάδοχοι χωρίς οικονομική στήριξη. Οι τύποι της ανάδοχης φροντίδας είναι 6 και χωρίζονται ανάλογα με τη χρονική διάρκεια αλλά και τα αίτια απομάκρυνσης των ανηλίκων. Η αναδοχή έχει ως σκοπό την κάλυψη προσωρινών αναγκών μέχρι την επιστροφή του ανηλίκου στη βιολογική οικογένεια ή να ενταχθεί σε ένα πρόγραμμα ανοιχτής υιοθεσίας, όπου δίνεται η δυνατότητα επικοινωνίας με τη βιολογική οικογένεια, αν το επιτάσσει το συμφέρον του. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελεί και η πολυπολιτισμική αναδοχή που αφορά ανήλικα προερχόμενα από οικογένειες Αβορίγιων και Νησιωτών του Torres. Οι διαπιστευμένοι φροντιστές οφείλουν να σεβαστούν την κουλτούρα, το θρησκευτικό και πολιτιστικό υπόβαθρο των παιδιών και να ενισχύσουν τη διατήρηση των παραδόσεων και της ταυτότητας τους, ώστε να είναι εύκολη η επιστροφή στη βιολογική οικογένεια. Σε ορισμένες πολιτείες αναζητούνται περισσότεροι υποψήφιοι ανάδοχοι από τον πληθυσμό των γηγενών κατοίκων⁴¹.

³⁹ Όρα Παράρτημα παραπομπή

<https://nt.gov.au/community/child-protection-and-care/become-a-foster-or-kinship-carer> προσπέλαση 2ος/2021

<https://www.sa.gov.au/topics/care-and-support/foster-care> προσπέλαση 2ος/2021

<https://www.acttogether.org.au/become-a-foster-carer/> προσπέλαση 2ος/2021

<https://www.qld.gov.au/community/caring-child/foster-kinship-care> προσπέλαση 2ος/2021

⁴⁰ Όρα Παράρτημα παραπομπή

41

<https://www.dcp.wa.gov.au/FosteringandAdoption/InterestedInFosterCaring/Pages/InterestedInFosterCaring.aspx> προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Στην Αυστραλία παρατηρούνται δύο εκ διαμέτρου αντίθετα φαινόμενα υπάρχει συρρίκνωση του αριθμού των υποψηφίων γονέων, ενώ ο αριθμός των απροστάτευτων ανηλίκων που έχουν σύνθετες δυσκολίες, διαταραχές, αναπηρίες και συμπεριφορικά ζητήματα συνεχώς αυξάνεται. Αυτή η κατηγορία παιδιών έχει υψηλότερη ανάγκη υποστήριξης και παροχής επιπλέον θεραπευτικών προγραμμάτων. Η μείωση της δεξαμενής των αναδόχων γονέων οφείλεται, ως ένα βαθμό, και στη μεγαλύτερη ένταξη της γυναίκας στην αγορά εργασίας και στην αλλαγή προτεραιοτήτων⁴².

Οι υπηρεσίες, αρμόδιες για την αναδοχή, δημοσιεύουν ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία για τους ανήλικους που εντάσσονται σε προγράμματα αναδοχής⁴³.

<https://www.aihw.gov.au/reports/child-protection/nfpac/contents/national-standards-indicators/3-1-placement-of-indigenous-children> προσπέλαση 2ος/2021

⁴² Reforming the Foster Care System in Australia 9/2013 University of New South Wales
Dr Marilyn McHugh

Research Fellow Social Policy Research Centre University of New South Wales
Anita Pell Senior Advisor Home Based Care Berry Street

⁴³ Όρα Παράρτημα παραπομπή

<https://www.aihw.gov.au/reports/child-protection/nfpac/contents/national-standards-indicators-data-visualisations/12-2-foster-care-numbers> προσπέλαση 2ος/2021

<https://www.aihw.gov.au/reports/child-protection/child-protection-australia-2018-19/summary>
προσπέλαση 2ος/2021

https://www.aihw.gov.au/getmedia/964bd1be-ff63-4d43-ac8269c9e88ec06b/2020_NFPAC_supplementary_tables.xlsx.aspx προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

1.4 Η αναδοχή στον Ισλαμικό Κόσμο

Το οικογενειακό δίκαιο στο Ισλάμ βασίζεται στους θρησκευτικούς κανόνες κυρίως, αλλά και στα ήθη και έθιμα που έχουν διαμορφώσει μια κουλτούρα και παρουσιάζει σημαντικές διαφορές από το δυτικό κόσμο. Ο θεσμός της υιοθεσίας αντιβαίνει στους θρησκευτικούς κανόνες για το δεσμό αίματος και δεν προβλέπεται, ενώ μορφές φροντίδας αποτελούν η Καφαλά (Kafalah), η βραχυχρόνια αναδοχή και η άτυπη ανάληψη φροντίδας από την ευρύτερη οικογένεια.

1.4.1. Καφαλά -Kafalah

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, στις μουσουλμανικές χώρες, εφαρμόζεται ο όρος του Ισλαμικού δικαίου με την ονομασία Καφαλά και αφορά την τοποθέτηση απροστάτευτων παιδιών σε οικογένειες που αναλαμβάνουν την πραγματική φροντίδα του παιδιού που στερείται γονεϊκού περιβάλλοντος .

Η Καφαλά αναγνωρίζεται και συμπεριλαμβάνεται στη Δ.Σ.Δ.Π. (άρθρ. 20) , τη Σύμβαση της Χάγης, αλλά εντάσσεται και στις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα ανηλίκων. Στα πλαίσια εναρμόνισης και αντιμετώπισης των πολιτιστικών και θρησκευτικών διαφορών των κρατών μελών ρυθμίζει ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας και εφαρμοστέου δικαίου, ειδικά για την επιβολή και συνεργασία στη γονική μέριμνα. Όλοι οι εμπλεκόμενοι θεσμοί και οργανισμοί για την προστασία των ανηλίκων, πρεσβεύουν την εναλλακτική επιλογή φροντίδας για παιδιά που στερούνται κατάλληλου οικογενειακού πλαισίου. Κρίνεται απαραίτητη προϋπόθεση η ανατροφή σε σταθερή και προστατευτική οικογενειακή εστία για την ολοκληρωμένη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού. Ενήλικες με την εμπειρία της διαβίωσης σε δυσαρμονικό περιβάλλον παρουσιάζουν συχνότερα έντονα ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Τα ανήλικα χωρίς ασφαλές οικογενειακό περιβάλλον είναι και τα πιο ευάλωτα στην παραβίαση των δικαιωμάτων τους. Στις Αραβικές χώρες Ασίας, Αφρικής και τις υποσαχάριες ισλαμικές χώρες ο αριθμός των

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ανηλίκων σε κίνδυνο είναι αυξημένος, καθώς υπάρχει μεγάλος αριθμός ορφανών και εγκαταλελειμμένων, λόγω λιμών, επιδημιών-λοιμών αλλά και πολεμικών συγκρούσεων⁴⁴.

Η Καφαλά είναι μέτρο προστασίας του ατόμου, αλλά και της περιουσίας του παιδιού και αποτελεί κατάλληλη και μόνιμη λύση για παιδιά που στερούνται γονικής φροντίδας, είτε είναι ορφανά, είτε εγκαταλελειμμένα. Σύμφωνα με τον Ισλαμικό νόμο της Σαρία και το Κοράνι⁴⁵, η υιοθεσία ανηλίκου απαγορεύεται. Η Καφαλά αποτελεί απάντηση στη μόνιμη αποκατάσταση ανηλίκου και ενδιάμεση συμβιβαστική λύση έναντι της υιοθεσίας, με σεβασμό στις πολιτιστικές και θρησκευτικές διαφορές των κρατών μελών (Δ.Σ.Δ.Π. αρθρ. 21). Η οικογένεια που αναλαμβάνει την ανατροφή ανηλίκου, με το θεσμό της Καφαλά, έχει την υποχρέωση να το φροντίσει σαν να ήταν βιολογικό τέκνο, χωρίς αυτό να αποκτήσει κληρονομικά δικαιώματα στην οικογένεια των φροντιστών, είτε να γίνει μεταβολή στα ατομικά στοιχεία (Επώνυμο). Το Κοράνι ορίζει κληρονομικά δικαιώματα μόνο για τους εξ αίματος συγγενείς⁴⁶.

Συνεπώς, η Καφαλά ρυθμίζει θέματα άσκησης της γονικής μέριμνας και την υποχρέωση από πλευράς των φροντιστών για τη διατροφή και φροντίδα του ανηλίκου. Παράλληλα διατηρούνται οι δεσμοί και παραμένει ανεπηρέαστη η κληρονομική σχέση του παιδιού με τους βιολογικούς γονείς. Ωστόσο το παιδί εντάσσεται ως ισότιμο μέλος στη νέα οικογένεια και είθισται οι φροντιστές να κληροδοτούν στο φιλοξενούμενο παιδί, είτε με διαθήκη ή δωρεά, περιουσιακά στοιχεία τους. Στις περισσότερες

⁴⁴ article

Islamic kafalah as an alternative care option for children deprived of a family environment AFRICAN HUMAN RIGHTS LAW JOURNAL (2014) 14 AHRLJ 322-345

Usang M Assim* Post-Doctoral Research Fellow, Community Law Centre, University of the Western Cape, South Africa

Julia Sloth-Nielsen** Senior Professor and Dean, Faculty of Law, University of the Western Cape, South Africa

⁴⁵ (Ch 4 Holy Qur'an 33: 4-6)

⁴⁶ Fostering and Adoption in Islamic Law - Under Consideration of the Laws of Morocco, Egypt, and the United Arab Emirates

Vol. 6 (2018)pp. 31-55 article

Prof. Dr. Andrea Büchler, University of Zurich, Switzerland

Dr. Eveline Schneider Kayasseh University of Zurich, Switzerland

https://www.researchgate.net/publication/328757350_Fostering_and_Adoption_in_Islamic_Law_-_Under_Consideration_of_the_Laws_of_Morocco_Egypt_and_the_United_Arab_Emirates

προσπέλαση 20ς/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

περιπτώσεις οι φροντιστές είναι σε στενή επικοινωνία με τους φυσικούς γονείς και δεν διαρρηγνύεται η σχέση του παιδιού.

Για τον Ισλαμικό κόσμο η προσφορά φροντίδας σε απροστάτευτο ανήλικο αποτελεί θρησκευτικό καθήκον και ηθική υποχρέωση .

Τρεις είναι οι βασικές διαφορές με το θεσμό της υιοθεσίας, που για το Ισλάμ είναι απαγορευμένος και αναγνωρίζεται σε ορισμένες μόνο χώρες υπό τη μορφή της “γονικής σχέσης” και της “κηδεμονίας”:

- Διατήρηση των δεσμών με τη βιολογική οικογένεια
- Απαγόρευση κληρονομικού δικαιώματος έναντι της νέα οικογένειας
- Καμία μεταβολή στα ατομικά στοιχεία του ανηλίκου .

Η ανάληψη της φροντίδας ενός ανηλίκου εδράζεται στη φιλανθρωπία ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις καταβάλλεται και αποζημίωση στους φροντιστές γονείς. Η Καφαλά προσομοιάζει περισσότερο με τη μακροχρόνια αναδοχή και ανατίθενται ορισμένα γονικά δικαιώματα και ευθύνες στο φροντιστή για την ανατροφή του ανηλίκου περιθαλπόμενου ⁴⁷.

Ταυτόχρονα στο σύγχρονο μουσουλμανικό κόσμο εφαρμόζεται και η αναδοχή μικρής χρονικής διάρκειας⁴⁸ ενώ συνυπάρχει με την άτυπη συγγενική φροντίδα ⁴⁹, ίδιον της Ισλαμικής κουλτούρας.

⁴⁷ DEJO OLOWU article (2008) 12 Law, Democracy and Development pg 73
Children’s rights, international human rights and the promise of Islamic legal theory

⁴⁸ όρα παράρτημα

Fostering and Adoption in Islamic Law - Under Consideration of the Laws of Morocco, Egypt, and the United Arab Emirates

Vol. 6 (2018)pp. 31-55 article

Prof. Dr. Andrea Büchler, University of Zurich, Switzerland

Dr.Eveline Schneider KayassehUniversity of Zurich, Switzerland

https://www.researchgate.net/publication/328757350_Fostering_and_Adoption_in_Islamic_Law_-_Under_Consideration_of_the_Laws_of_Morocco_Egypt_and_the_United_Arab_Emirates

προσπέλαση 20ς/2021

⁴⁹ Όρα Παράρτημα

International Reference Centre for the Rights of Children Deprived of their Family (ISS/IRC)

<http://www.saflii.org/za/journals/AHRLJ/2014/18.html> προσπέλαση 20ς/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2. Ενωσιακό Νομικό πλαίσιο για την παιδική προστασία

Οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί στην 70χρονη πορεία τους, από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα μέχρι τη δημιουργία της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν νομοθετήσει και πραγματοποιήσει σημαντικότερες δράσεις για την προστασία των ανηλίκων. Θεσπίστηκαν πράξεις με σεβασμό στις αρχές των διεθνών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην παιδική προστασία.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθοριστικό ρόλο έχει τόσο η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) όσο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Αμφότερα ρυθμίζουν και ζητήματα που αφορούν ανήλικους, με το τελευταίο να καταδικάζει την τοποθέτηση ανηλίκων σε ιδρύματα και μόνο ως μέτρο αναγκαίο και αναλογικό.

Η Σύμβαση της Χάγης (19-10-1996) ρύθμιζε ζητήματα του αστικού δικαίου για το παιδί, την τοποθέτηση σε εναλλακτική φροντίδα καθώς και διακρατικά θέματα δικαιοσύνης για την προστασία ανηλίκων⁵⁰.

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2000)⁵¹ έθεσε τους βασικούς άξονες για την προστασία και το σεβασμό της παιδικής προσωπικότητας, τονίζοντας την ενθάρρυνση διατήρησης των δεσμών του παιδιού σε αναδοχή με τη βιολογική οικογένεια, εάν αυτό είναι προς το συμφέρον του⁵². Αποκτά νομική ισχύ και έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη μέλη με τη Συνθήκη της Λισαβόνας⁵³ προστατεύοντας σε ευρωπαϊκό επίπεδο δικαιώματα: στην ελευθερία έκφρασης, ίσων ευκαιριών, στην εκπαίδευση, στη μη διάκριση και εκμετάλλευση και στην ανατροφή εντός οικογενειακού πλαισίου⁵⁴.

⁵⁰(Κεφ I αρθρ. 3 § ε και Κεφ V αρθρ. 33 § 1)

⁵¹ https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf προσπέλαση 2ος/2021

⁵²Κεφ. III αρθρ 24

⁵³(13-12-2007 έναρξη ισχύος 01-12-2009),άρθρα 6 § 1 και 2 § 3

⁵⁴ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_en.pdf προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Το Συμβούλιο της Ευρώπης αρχικά δημοσίευσε απόφαση για τον καθορισμό της τοποθέτησης ανηλίκων εκτός οικογένειας⁵⁵, αλλά και οδηγία για ρύθμιση θεμάτων που αφορούν τις ανάδοχες οικογένειες⁵⁶. Θέσπισε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών (1996) και κατόπιν έβαλε κοινές κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού (Βρυξέλλες 2007). Σημαντικό βήμα στην προστασία των παιδιών σε κίνδυνο υπήρξε η Σύμβαση για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης (Lanzarote 2007). Σχεδίασε 4ετή προγράμματα πολιτικής στην Ένωση θέτοντας τις προτεραιότητες και τους θεματικούς τομείς δράσης για τα παιδιά⁵⁷. Παράλληλα συνέταξε οδηγίες για τα δικαιώματα των παιδιών, για τις εμπλεκόμενες κοινωνικές υπηρεσίες καθώς και για θέματα ανηλίκων που διαβιούν σε ιδρύματα⁵⁸.

Το Συμβούλιο των υπουργών ψήφισε σύσταση, για την εναρμόνιση με τα διεθνή δεδομένα, για σεβασμό και συμμετοχή των ανηλίκων σε αποφάσεις που τα αφορούν⁵⁹. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέθεσε και συντόνισε δράσεις με σκοπό την μείωση των διαφορών και αντιθέσεων μεταξύ των κρατών μελών με στόχο την επίτευξη ομοιογένειας εντός της Ένωσης. Προχώρησε στο σχεδιασμό στρατηγικής δράσης παρέμβασης για τα ευάλωτα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας⁶⁰.

Στα πλαίσια εξάλειψης των διακρίσεων, αποκλεισμών και των ίσων ευκαιριών, η Ε.Ε. έδωσε ιδιαίτερη σημασία στην προάσπιση και ενσωμάτωση των Ρομά. Οργάνωσε ειδικά προγράμματα προστασίας και ενθάρρυνσης για τους Ρομά, τη μεγαλύτερη εθνοτική ομάδα που υπεραντιπροσωπεύεται στο σύστημα παιδικής προστασίας⁶¹.

⁵⁵ Res (77)33 F

⁵⁶ Rec (87)6 F

⁵⁷ http://publications.europa.eu/resource/ellar/f5e4f4b6-8e87-11e5-b8b7-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_2 προσπέλαση 2ος/2021

⁵⁸ https://www.coe.int/t/dg3/children/ChildrenInCare/ChildrenInCare_en.asp προσπέλαση 2ος/2021
The Council of Europe Recommendations :

- CM/Rec (2011)12 on children's rights and social services friendly to children and families
- Rec(2005)5 on the rights of children living in residential institutions

⁵⁹ CM/Rec(2012)2

⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας, Σύσταση αριθ. 2013/112/ΕΕ, Βρυξέλλες.

⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Παράλληλα σε συνέλευση του Κοινοβουλίου της Ε.Ε., η επίτροπος σε θέματα μετανάστευσης και προσφύγων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο συνεχώς διογκούμενος αριθμός των ασυνόδευτων ανηλίκων κατέθεσε προς ψήφιση πρόταση για την τοποθέτησή τους σε προγράμματα ανάδοξης φροντίδας μέχρι την επανένωση με την οικογένεια και καταρτίστηκαν σχετικές Οδηγίες⁶²

Ο Κανονισμός Βρυξέλλες Πα ρυθμίζει ζητήματα του αστικού δικαίου, όπως η άσκηση της γονικής μέριμνας αλλά και την τοποθέτηση παιδιού σε ανάδοχη σε άλλο κράτος μέλος⁶³.

Η Ε.Ε. έχει μια σειρά θεσμικών οργάνων που λειτουργούν με σκοπό την καλύτερη και ποιοτικότερη προστασία της ανηλικότητας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΕΚΔ) είναι ένας από αυτούς, αποτελείται από εμπειρογνώμονες και σκοπό έχει την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (1961) που ορίζει και τα δικαιώματα των παιδιών. Η ΕΕΚΔ σχεδιάζει προγράμματα για την αποϊδρυματοποίηση των ευάλωτων ομάδων, την ένταξη σε οικογενειακού ή κοινοτικού τύπου διαβίωση για τα ανήλικα με παράλληλη οικονομική αποτίμηση αποτελεσμάτων⁶⁴.

Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία (2014-2020) συμβάλλουν στην επίτευξη των μεταρρυθμιστικών στόχων μέσω της χρηματοδότησης για την ποιοτικότερη και αποδοτικότερη φροντίδα των ανηλίκων εκτός ιδρύματος. Η Ένωση έχει θέσει τις κατευθυντήριες γραμμές και έχει αναπτύξει μια “Εργαλειοθήκη” για τη σωστή αξιοποίηση των πόρων της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα⁶⁵.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών, COM(2011) 173 τελικό, Βρυξέλλες, 5 Απριλίου 2011.

⁶² Directive 2011/95/EU art. 31 & Directive 2013/33/ EU art. 24

<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=12776&lang=en> προσπέλαση 20ς/2021

⁶³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου 27 /11/ 2003

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133194>

⁶⁴ Έκθεση της Ad hoc Ευρωπαϊκής Ομάδα Εμπειρογνομόνων και έκθεση Decloc

Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας

Ευρωπαϊκή Επιτροπή 11ος /2012 Βρυξέλλες

https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2018/04/common-european-guidelines_greek-version_edited.pdf προσπέλαση 20ς/2021

⁶⁵ (COM(2011) 615 τελικό/2)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. (2007) έχει συμβουλευτικό ρόλο και με βάση τα στρατηγικά σχέδια της Ένωσης προπαρασκευάζει τα ετήσια προγράμματα εργασίας. Βοηθά στη διάδοση καλών πρακτικών και παρέχει εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα δικαιωμάτων⁶⁶.

Η Ε.Ε. στα πλαίσια αρτιότερης προστασίας και διασφάλισης των δικαιωμάτων των ανηλίκων υπηκόων, έχει συντονιστή του Ε.Κ. για τα δικαιώματα του παιδιού εντός της Ένωσης ⁶⁷. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιάζει, διαμορφώνει και ψηφίζει την κοινωνική πολιτική της Ε.Ε, κατόπιν συντάσσει και δημοσιεύει Λευκή και Πράσινη Βίβλο για ζητήματα που άπτονται του αντικειμένου. Η Ένωση διαμορφώνει και εκπονεί “Στρατηγικές” για την προστασία των δικαιωμάτων των ανηλίκων εντός της επικράτειας της, θέτοντας κάθε 4-5 χρόνια διαφορετικές προτεραιότητες και στόχους⁶⁸.

Ο τομέας της κοινωνικής πολιτικής και εν γένει της φροντίδας των ανηλίκων ανήκει στις συντρέχουσες αρμοδιότητες, όπου κράτη και Ένωση ασκούν από κοινού νομοθετική εξουσία. Τα εμπλεκόμενα μέρη, σεβόμενα την αρχή της επικουρικότητας, όταν δεν μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι σε εθνικό αλλά αποτελεσματικότερα σε επίπεδο Ένωσης τότε αναλαμβάνει εκείνη αρμοδιότητες. Για το λόγο αυτό, παρόλο που υπάρχουν κοινές κατευθυντήριες γραμμές, η κάθε χώρα μέλος ακολουθεί το δικό της μοντέλο σε ότι αφορά την προστασία των ανηλίκων. Σε επίπεδο Ένωσης προωθείται η εναλλακτική φροντίδα με πρόθεση ελαχιστοποίησης της κλειστής περίθαλψης τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ενήλικες. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην οικογενειακή φροντίδα και τη διαβίωση σε κοινοτικού τύπου δομές. Για να το επιτύχει, βοηθά και δεσμεύει τα κράτη μέλη για συμμόρφωση με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα διασφάλισης των δικαιωμάτων του παιδιού. Ταυτόχρονα ανακατευθύνει την οικονομική στήριξη και αποτρέπει τη δαπάνη για δημιουργία και ανακαίνιση μονάδων

⁶⁶ <https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fra> προσπέλαση 20ς/2021

⁶⁷ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/be-heard/coordinator-on-children-rights> προσπέλαση 20ς/2021

⁶⁸ Ευρώπη 2020 Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2016-2021) <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-Delivering-for-children-an-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child/public-consultation> προσπέλαση 20ς/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ιδρυματικής φροντίδας, ενώ τα Κ.Μ. οφείλουν να λογοδοτούν για τη διαχείριση των οικονομικών. Δράσεις για περιορισμό της ιδρυματικής φροντίδας ενισχύονται με κονδύλια της Ένωσης⁶⁹.

Για την περίοδο 2014-2020 η Ε.Ε. χρηματοδότησε με 342 εκ. € δράσεις για την αποιδρυματοποίηση στη Λιθουανία, Βουλγαρία, Ρουμανία και Λετονία. Με το πρόγραμμα “Ανοίγοντας Πόρτες για τα παιδιά της Ευρώπης”⁷⁰ κατάφεραν χώρες όπως η Ρουμανία, Ουγγαρία, Σερβία, Μολδαβία έως το 2018 να μειώσουν την ιδρυματική φροντίδα και ο αριθμός των ανηλίκων σε οικογενειακού τύπου φροντίδα να ξεπεράσει αυτό των ιδρυμάτων⁷¹.

Παρόλες τις προσπάθειες που έχουν γίνει υπάρχουν σημαντικές διαφορές και αντιθέσεις μεταξύ των κρατών. Η δόμηση της παιδικής προστασίας σε κάθε χώρα της Ε.Ε. έχει επηρεαστεί από το πολιτικό και ιδεολογικό παρελθόν της, όπως στην περίπτωση αυτών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης αλλά και από το κοινωνικοοικονομικό σύστημα που έχουν ακολουθήσει, όπως ο φιλελευθερισμός στην δυτική και κεντρική Ευρώπη και το κοινωνικοδημοκρατικό μοντέλο στις Σκανδιναβικές χώρες. Ανάλογα με το πολιτικό μοντέλο υπάρχει μεγαλύτερη ή μικρότερη ανάμειξη του κράτους στο τομέα της πρόνοιας.

Η Ευρώπη την τελευταία δεκαετία κλήθηκε να διαχειριστεί και ένα άλλο ζήτημα, αυτό του προσφυγικού και της μετανάστευσης από τρίτες χώρες. Ένα μέρος του πληθυσμού είναι και ασυνόδευτα ανήλικα που είτε αναμένουν την επανένωση με την οικογένεια είτε είναι ορφανά του πολέμου. Στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας η βόρεια Ευρώπη και κυρίως οι χώρες της Βαλτικής πρωτοπορούν και φροντίζουν τους ανηλίκους σε προγράμματα ανοικτής περίθαλψης, αυτόνομης διαβίωσης όπου είναι

⁶⁹ Institutionalisation and deinstitutionalisation of children 2: policy and practice recommendations for global, national, and local actors- Philip S Goldman et al
Lancet Child Adolesc Health 2020; 4: 606–33 Published Online June 23, 2020
[https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30060-2](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30060-2)

⁷⁰ Opening Doors for Europe’s Children campaign
<https://www.openingdoors.eu/category/news/> προσπέλαση 2ος/2021

⁷¹ Europe is making a commitment to end institutional care 01-10-2019
Jana Hainsworth, Secretary General of Eurochild.article

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

εφικτό και για τα μικρότερα παιδιά οικογενειακού τύπου ή φροντίδα σε κοινοτικό επίπεδο.

Σε αντίθεση, στις Μεσογειακές χώρες και στα νέα μέλη της ανατολικής Ευρώπης η ιδρυματική φροντίδα υπερισχύει και είναι συνήθης πρακτική η τοποθέτηση των ανηλίκων σε μαζικές δομές φιλοξενίας κλειστού τύπου. Γίνονται προσπάθειες αλλαγής και παροχής ποιοτικότερης φροντίδας, ώστε να διασφαλισθεί η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών εκτός οικογένειας και η δημιουργία μελλοντικών ενηλίκων χρησίων στην κοινωνία ⁷².

⁷² Foster care models in Europe Maja Laklija 2011.p. 1-2 Zagreb, Hrvatska

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.1.1 Το Σκανδιναβικό Μοντέλο, Σουηδία πρότυπο κρατικής παιδικής προστασίας

Πιο συγκεκριμένα στη Σουηδία, που διαθέτει ένα άριστα οργανωμένο και δομημένο σύστημα προστασία των ανηλίκων, παρέχεται πληθώρα τύπων και επιλογών φιλοξενίας για τους ανηλίκους, σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες συνθήκες που επιτάσσουν την απομάκρυνση από την οικογένεια. Συνυπάρχουν η αναδοχή, οι μικρές δομές- σπίτια παιδιού, σπίτια έκτακτης ανάγκης ή φιλοξενίας και στέγασης και αυτόνομης διαβίωσης ανάλογα με τις ανάγκες των ανηλίκων. Ο Διαμεσολαβητής-Συνήγορος για τα δικαιώματα του παιδιού στη χώρα καταρτά ετήσιο σχέδιο δράσης θέτοντας τις προτεραιότητες και θεματικές ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες και δη για τα πρόσφατα χρόνια για τα ανήλικα αιτούντα άσυλο, των οποίων η πλειοψηφία τοποθετείται σε πρόγραμμα ανάδοξης φροντίδας ⁷³.

Ο βασικός νόμος για την προστασία των ανηλίκων σε κίνδυνο ⁷⁴ ορίζει τις προϋποθέσεις απομάκρυνσης αλλά και το είδος φροντίδας που μπορεί να λάβουν.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του Συνηγόρου για τα έτη 2014-2016 κάθε χρόνο περίπου 21.000 παιδιά έλαβαν υπηρεσίες φροντίδας εκτός οικογένειας. Το μεγαλύτερο ποσοστό είναι αγόρια. Για το 2019, χρήση των ανωτέρω υπηρεσιών έκαναν κυρίως άτομα ηλικίας 15-20 ετών για τα οποία η οικογενειακού τύπου είναι η συνήθης μορφή τοποθέτησης ⁷⁵.

Διαπιστώνεται αντίθεση στο νομικό πλαίσιο για τους αλλοδαπούς και σε αυτό της κοινωνικής ασφάλειας, σε ότι αφορά την περίπτωση των ανηλίκων που ζητούν άσυλο και έχουν τοποθετηθεί σε ανάδοχη οικογένεια ή σε μικρές δομές. Επιπλέον το πρόγραμμα τοποθέτησης ανηλίκων εκτός του γονεϊκού περιβάλλοντος ελέγχεται από

⁷³ <https://www.barnombudsmannen.se/om-webbplatsen/english/> προσπέλαση 20ς/2021

⁷⁴ (L. 1990:52)

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var_d_sfs-1990-52 προσπέλαση 20ς/2021

⁷⁵ <https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/statistik-per-amne/familj/> προσπέλαση 20ς/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

τον εθνικό επιθεωρητή σε ζητήματα κοινωνικής πρόνοιας, για τη μεγαλύτερη συμμετοχή και εκτίμηση των απόψεων του παιδιού σε αναδοχή ⁷⁶.

2.1.2 Το πρόγραμμα αναδοχής στην εφαρμογή του

Οι ανάδοχοι γονείς απαιτείται να πραγματοποιήσουν εκπαίδευση για διαχείριση καταστάσεων, να έχουν στενή συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Το είδος και το μέγεθος της οικογένειας των φροντιστών δεν αποτελεί κριτήριο επιλογής και γίνονται δεκτά και μέλη της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Γίνεται συστηματικός έλεγχος από τις κοινωνικές υπηρεσίες για την καταλληλότητα των γονέων, του χώρου φιλοξενίας και η ποινική κατάσταση τους. Τα παιδιά μπορεί να φιλοξενούνται για λίγους μήνες ή και μέχρι την ενηλικίωση. Οι ανάδοχοι έχουν τη δυνατότητα μετά από 3 έτη φιλοξενίας να αιτηθούν ειδική κηδεμονία για το παιδί, δίνοντας τους περισσότερη νομική ευθύνη, αυτό μπορεί να αίρεται με αίτημα των βιολογικών γονέων και κατόπιν της σύμφωνης γνώμης του δικαστηρίου, με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του. Παράλληλα υπάρχει και το πρόγραμμα έκτακτης αναδοχής, για μικρότερο χρονικό διάστημα, να καλύψει ανάγκες κρίσεων σε βιολογικές οικογένειες και απαιτείται ένα περιβάλλον που θα παρέχει ασφάλεια και ηρεμία στο παιδί. Και στις δύο περιπτώσεις για τις βασικές ανάγκες καταβάλλεται μικρή αποζημίωση. Ενώ για τα ασυνόδευτα προσφυγόπουλα υφίσταται και ο νόμιμος κηδεμόνας επικοινωνίας και επαφών.

76

http://publications.europa.eu/resource/cellar/f455eeba-6ac9-498c-988c-fddf471d4e4b.0001.01/DOC_1
προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.2.1 Νοτιοανατολική Ευρώπη – η περίπτωση της Βουλγαρίας

Στον αντίποδα του μοντέλου της Σουηδίας, στην όμορη Βουλγαρία, με υψηλό αριθμό πληθυσμού ρομά και τη χώρα να βρίσκεται σε σοβαρή οικονομική κρίση, ο τομέας της πρόνοιας βασιζόταν στην παραδοσιακή ιδρυματική φροντίδα. Το νομικό πλαίσιο προβλέπει την τοποθέτηση σε συγγενική ή ανάδοχη οικογένεια ή σε κατάλληλο ίδρυμα για τα παιδιά που χρήζουν απομάκρυνσης από το γονεϊκό περιβάλλον. Ενώ στην περίπτωση που ο γονέας τοποθετεί ανήλικο σε δομή και δεν μπορέσει να το επανεντάξει στην οικογένεια εντός 6μήνου μπορεί να εκπέσει της γονικής μέριμνας⁷⁷.

Κοινός τόπος με τη χώρα μας η πανσπερμία της ιδρυματικής φροντίδας. Οι εμπλεκόμενοι φορείς: κρατικές δομές, ΜΚΟ (NGOs), ιδιωτικές φιλανθρωπικού χαρακτήρα και εκκλησιαστικές δομές ακολουθούν διαφορετικό τρόπο λειτουργίας και δεν υπάρχει ένα κοινό μοντέλο διαχείρισης των περιπτώσεων. Αρχή για την παιδική πρόνοια αποτελεί ο ν. για την προστασία των παιδιών⁷⁸. Στη Βουλγαρία εφαρμόστηκε 10ετές πρόγραμμα 2008-2018 με την υποστήριξη της Unicef, σε συνδυασμό με εθνικές στρατηγικές, για την αύξηση της εναλλακτικής φροντίδας. Δρομολογήθηκε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης του εμπλεκόμενου προσωπικού και των υποψηφίων γονέων, με υιοθέτηση καλών πρακτικών και τεχνογνωσίας που παρείχε η Unicef⁷⁹.

Όπως και στη χώρα μας έτσι και στη Βουλγαρία το ενδιαφέρον για αναδοχή, και δη για παιδιά σχολικής ηλικίας ή μεγαλύτερα, είναι εξαιρετικά χαμηλό. Στην προσπάθεια αλλαγής της ιδρυματικής σε εναλλακτική φροντίδα έγινε δημοσιοποίηση των δράσεων και ενημέρωση του πληθυσμού. Για τις περιοχές με αυξημένο αριθμό εθνικών μειονοτήτων δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην εξειδικευμένη εκπαίδευση επαγγελματιών προερχόμενοι από τη μειονότητα. Οικονομική ενίσχυση σε περιοχές με μεγαλύτερη ζήτηση και χαμηλότερη προσφορά υποψηφίων γονέων. Για τις περιοχές με

⁷⁷ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-bg-en.do?init=true&member=1
προσπέλαση 20ς/2021

⁷⁸ (CHILD PROTECTION ACT 31-05-2000)

⁷⁹ A/HRC/L13 15.06.2009 p. 26-7

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

υψηλό κίνδυνο ενισχύθηκε με άνδρες κοινωνικούς λειτουργούς λόγω του φόβου μετάβασης. Εντάθηκε η κοινωνική εργασία και εκπαίδευση με τους αναδόχους γονείς, δημιουργήθηκε πλατφόρμα για την ανταλλαγή εμπειριών, δόθηκε επιπλέον οικονομική υποστήριξη για παιδιά με προβλήματα και ενδυνάμωσαν τους ανηλίκους με επικοινωνιακές δυσκολίες.

Το έργο, παρά τις οικονομικές δυσκολίες, στόχευσε στη μείωση της αναλογίας των παιδιών σε ιδρύματα έναντι της αναδοχής και εγκαθίδρυσε κοινή μεθοδολογία και διαδικασίες σε όλους τους φορείς, ταυτόχρονα βελτίωσε την επικοινωνία μεταξύ τους. Κατήρησε ενιαίο πρόγραμμα εκπαίδευσης γονέων με ιδιαίτερη βαρύτητα στην κατανόηση του ρόλου για τον περιορισμό των προβλημάτων κατά την τοποθέτηση παιδιού και διαμόρφωσε ένα βασικό μοντέλο για τους αναδόχους.

2.2.2 Αξιολόγηση προγράμματος και υπάρχουσας κατάστασης

Σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις⁸⁰ υπάρχει γενική δυσαρέσκεια με την ποιότητα της ιδρυματικής φροντίδας, από την άλλη, η μετάβαση θα πρέπει να γίνει σταδιακά και οργανωμένα διότι ελλοχεύει ο κίνδυνος της αποσταθεροποίησης του status quo. Για να είναι βιώσιμο το νέο μοντέλο της εναλλακτικής φροντίδας θα πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στην πρόληψη της απομάκρυνσης αρχικά, και αν δεν είναι εφικτό, η τοποθέτηση σε γνωστή οικογένεια ή σε αναδοχή με στόχο την επανένωση.

Παρά τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού και εναρμόνισης με τα διεθνή πρότυπα η χώρα δεν κατάφερε να διατηρήσει τις προηγούμενες δράσεις με συνέπεια να επανέλθει στο επίπεδο πριν τη δράση για την ανάδοχη φροντίδα. Η πρόταση για την τροποποίηση του ν. για τα δικαιώματα των παιδιών (04-12-202) καθώς και η υπαναχώρηση της κυβέρνησης στη διαβούλευση για το σχέδιο εθνικής στρατηγικής για το παιδί 2019-2030 αποτελούν οπισθοδρόμηση και καταστρατήγηση των δικαιωμάτων του. Κατά το προηγούμενο διάστημα δεν έγιναν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις, απουσία πολιτικής βούλησης, αλλά ταυτόχρονα και συνέπεια της οικονομικής δυσπραγίας, της κοινωνικής

⁸⁰“Expansion of Foster Care Model in Bulgaria” Evaluation Report 2012 “Expert Analyses” Consortium

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ανισότητας και των αποκλεισμών. Οι επικριτές θεωρούν πως η νομοθετική πρωτοβουλία θέτει σε κίνδυνο τα θεμελιώδη δικαιώματα των παιδιών⁸¹.

⁸¹ <https://nmd.bg/en/the-rights-of-children-in-bulgaria-are-under-threat/> προσπέλαση 20ς/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.3.1 Το πλαίσιο στην Ιταλία

Στη γειτονική Ιταλία, όπως και στην Ελλάδα, ο θεσμός δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος, εφαρμόζεται ελάχιστα, ενώ τα παιδιά προς αναδοχή είναι σχολικής ηλικίας και οι υποψήφιοι από την πλευρά τους ζητούν παιδιά μικρότερα. Η τοποθέτηση σε αναδοχή παιδιού έχει βραχύβιο χαρακτήρα και ορίζεται μέγιστο χρονικό διάστημα 2 ετών, εκτός αν επιτάσσει το συμφέρον του την επιπλέον παραμονή. Σκοπός είναι η προσωρινή απομάκρυνση από το ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον, μέχρι την επίλυση των προβλημάτων της βιολογικής οικογένειας, και την επανένωση του ανηλίκου. Ο θεσμός εφαρμόζεται ως την ηλικία των 18 ετών και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αιτιολογημένα, παρατείνεται ως την ηλικία των 21. Για την τοποθέτηση προτιμώνται αρχικά οικογένειες με παιδιά, ενώ τελευταίες επιλογές αποτελούν η κοινοτικού τύπου φροντίδα και έσχατη λύση η φιλοξενία σε ίδρυμα. Το σκεπτικό για την προτεραιοποίηση των αναδόχων γονέων με παιδιά βασίζεται στην ευκολότερη ένταξη του παιδιού, αλλά και στο γεγονός ότι οι ανάδοχοι δεν θα έχουν ελατήρια να κρατήσουν μόνιμα το παιδί.

Στην Ιταλία υπάρχει ο βασικός νόμος του 1983 και δύο τροποποιητικοί 2001 και 2015, που ρυθμίζουν την προστασία του ανηλίκου και το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή⁸². Οι νόμοι αυτοί καθορίζουν τις αρμοδιότητες και τα δικαιώματα των αναδόχων γονέων που στόχο έχουν να φροντίσουν ένα παιδί που έχει απομακρυνθεί από την οικογένεια του, να διασφαλίσουν την ανατροφή, εκπαίδευση, υγεία, συναισθηματική ασφάλεια και να ενεργήσουν προς το συμφέρον του. Ο ανάδοχος μπορεί ως ένα βαθμό και να εκπροσωπήσει νομικά τον ανήλικο. Μέλημα του είναι ο σεβασμός και η διατήρηση καλών σχέσεων με το βιολογικό περιβάλλον του ανηλίκου ώστε η διαδικασία της επανένωσης να είναι αρμονική. Το Υπουργείο ορίζει τις προϋποθέσεις για τους υποψήφιους ανάδοχους και τις διευκολύνσεις που τους παρέχονται⁸³.

⁸² (Legge N. 184 /1983 "Disciplina dell' adozione e dell'affidamento dei minori", Modificati -Leggi: N. 149/ 2001 e N. 173/2015)

⁸³ όρα παράρτημα (300- 600 ευρώ ποικίλει ανά περιφέρεια, ενώ στο Νότο δεν συνηθίζεται αυτή η παροχή)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Δεν δημιουργείται καμιά νομική σχέση ή υποχρέωση μεταξύ παιδιού και αναδόχων και η λήξη έρχεται με τη συμπλήρωση του 18ου έτους ή παρατείνεται με δικαστική απόφαση ως τα 21 έτη . Νομικά ισχύουν δύο τύποι αναδοχής η δικαστική που εκδίδεται από το δικαστήριο ανηλίκων και η συναινετική από το γονέα /κηδεμόνα του ανηλίκου, και στις δύο περιπτώσεις επικουρικό ρόλο έχουν οι κοινωνικές υπηρεσίες. Σε περίπτωση μη συναίνεσης των γονέων η απόφαση λαμβάνεται από το δικαστήριο . Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πρόβλεψη του άρθρ 22 στον αρχικό ν. 184/1983 για την πρό υιοθεσίας αναδοχή όπου το ανήλικο τοποθετείται για ένα χρόνο και μετά το δικαστήριο προκρίνει την υιοθεσία ή όχι, και αποτελεί προαπαιτούμενο.

Στη χώρα τα τελευταία χρόνια με τα μαζικά μεταναστευτικά και προσφυγικά ρεύματα εμφανίζεται το ζήτημα των ασυνόδετων ανηλίκων, η πλειοψηφία των οποίων είναι αγόρια εφηβικής ηλικίας 14-17 έτη . Όπου είναι εφικτό εφαρμόζονται οι ίδιοι κανόνες με έμφαση στην τοποθέτηση τους σε οικογένειες με κοινό θρησκευτικό, πολιτιστικό και γλωσσικό υπόβαθρο. Στην Ιταλία το 2016 το μεγαλύτερο ποσοστό ανηλίκων σε κίνδυνο αποτελούσαν οι ασυνόδετοι, 14.000 παιδιά, στις περισσότερες περιπτώσεις προκρίνεται η ένταξη τους σε καθεστώς κηδεμονίας ⁸⁴.

2.3.2 Συμπεράσματα λειτουργίας του θεσμού

Διαπιστώνεται ότι ο χρονικός περιορισμός δεν διευκολύνει τα ανήλικα των οποίων οι οικογένειες αντιμετωπίζουν σοβαρές ή και ανυπέρβλητες δυσκολίες και δεν μπορούν να ζήσουν με ασφάλεια στη φυσική οικογένεια, με αποτέλεσμα να τοποθετούνται σε διαφορετικές οικογένειες. Σοβαρό νομικό κενό παρατηρείται στις περιπτώσεις οικογενειών με δυσεπίλυτα προβλήματα και στις οποίες τα παιδιά δεν μπορούν να επανενταχθούν στη φυσική οικογένεια καθώς το νομικό πλαίσιο προβλέπει την υιοθεσία μόνο για ανήλικους που έχουν εγκαταλειφθεί από την ευρύτερη

⁸⁴ ELFO – Empowering guardians, legal representatives and foster families of children deprived of parental care National assessment Italy 2018
http://www.defenceforchildren.it/files/Italy_national_assessment_EN_feb2018.compressed.pdf
προσπέλαση 20ς/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

οικογένεια⁸⁵. Παράλληλα δεν υπάρχει σαφής διάκριση, για τις περιπτώσεις που έχει αποκλειστεί η δυνατότητα επανένωσης, να υιοθετούνται και να αποτρέπεται η μακροχρόνια εναλλασσόμενη τοποθέτηση σε αναδοχή. Εάν υπήρχε αναγνώριση των βιολογικών οικογενειών που μπορούν να αναστρέψουν τις συνθήκες, με τη συνδρομή των κοινωνικών υπηρεσιών, θα εντόπιζαν τα ανήλικα που πραγματικά χρήζουν ανάδοχης φροντίδας. Ποσοτικά δεδομένα, για τα ανήλικα που διαβιούν εκτός οικογένειας, είναι ελάχιστα και αποσπασματικά έως το 2015 και δεν βοηθούν στην αποτίμηση των δράσεων.

⁸⁵ (γονείς και συγγενείς 4ου βαθμού)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.4.1 Η αναδοχή στην Πορτογαλία

Η Πορτογαλία, ομοίως με την Ελλάδα, διήλθε την τελευταία δεκαετία μεγάλη οικονομική κρίση, μια χώρα με κοινά χαρακτηριστικά με την πατρίδα μας που κατετάχθη στην ομάδα των PIGS. Οι ομοιότητες αφορούν στο ελάχιστο εξελιγμένο σύστημα πρόνοιας, μοντέλο που περιλαμβάνει όλες τις Μεσογειακές και νότιες χώρες της Ένωσης, με στοιχειώδεις παροχές και υπηρεσίες στήριξης της οικογένειας. Αντίθετα με τη βόρεια Ευρώπη, ο νότος διατηρεί την παραδοσιακή δομή και κρατά σφιχτά τους οικογενειακούς δεσμούς, η οικογένεια δεν υποστηρίζεται τόσο από τους θεσμικούς φορείς αλλά από το συγγενικό περιβάλλον και την αλληλεγγύη αυτού. Η αναδοχή στην Πορτογαλία ρυθμίζεται με τον αναθεωρημένο ν. για την προστασία των παιδιών και νέων σε κίνδυνο⁸⁶. Ο θεσμός εφαρμόζεται ελάχιστα και η εκτός οικογένειας φροντίδα είναι σχεδόν άγνωστη, αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι το 2017, 3% των ανηλίκων που εξυπηρετούνταν από το προνοιακό σύστημα ήταν τοποθετημένα σε αναδοχή. Η χώρα έχει κάνει προσπάθειες ενίσχυσης του προγράμματος με ταυτόχρονη αναζήτηση των αιτιών που προκαλούν ανάσχεση στην επέκτασή του.

Βασικό κίνητρο των υποψηφίων γονέων, σύμφωνα με έρευνα⁸⁷, είναι τα αλτρουιστικά αισθήματα των αιτούντων να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο. Στη χώρα, η δομή της οικογένειας είναι παραδοσιακή πυρηνική και τα ενήλικα τέκνα μένουν με τους γονείς μέχρι το σχηματισμό της δικής τους οικογένειας, γεγονός που δικαιολογεί το ελάχιστο ενδιαφέρον για ένταξη παιδιού. Σε αντίθεση, το παράδειγμα της Μεγάλης Βρετανίας όπου με το πρόγραμμα της δεύτερης οικογένειας, ζευγάρια αιτήθηκαν την τοποθέτηση ανηλίκου μετά την αυτονόμηση των τέκνων τους.

⁸⁶ (Lei n.º 142/2015)

⁸⁷ How Do People Become Foster Carers in Portugal? The Process of Building the Motivation Elisete Diogo * and Francisco Branco Article Published: 1 August 2019 MDPI Soc. Sci. 2019, 8, 230; doi:10.3390/socsci8080230

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.4.2 Αποτίμηση - Διαπιστώσεις εφαρμογής του μέτρου

Επιπλέον διαπιστώθηκε ότι ο θεσμός δεν προχώρησε στο ρυθμό που προσδοκάται, καθώς από τη μια υπάρχει αύξηση των ανηλίκων που χρήζουν απομάκρυνσης, προκληθείσα από τη βαθιά οικονομική ύφεση, και από την άλλη η σμίκρυνση των κοινωνικών παροχών εξαιτίας της οικονομικής στενότητας. Στην Πορτογαλία, όπως σε όλες τις χώρες του νότου, η γυναίκα εργάζεται και παράλληλα έχει την πλήρη φροντίδα του νοικοκυριού ανασταλτικός παράγοντας για την ένταξη είτε και ως μονογονεϊκή οικογένεια.

Με βάση το κοινωνικό-δημοκρατικό μοντέλο ανάπτυξης, με κορπορατιστικά στοιχεία, που ακολουθεί η χώρα, η διαχείριση του θεσμού της αναδοχής γίνεται από τις δημόσιες κοινωνικοασφαλιστικές υπηρεσίες και μόνο στο βορρά δραστηριοποιείται πέρα από την κρατική πρόνοια και ένα ιδιωτικό ίδρυμα σε συνεργασία με την πολιτεία. Αυτό αντανακλάται και στα υψηλότερα επίπεδα διάδοσης αλλά και παροχής υπηρεσιών στο βόρειο τμήμα.

Κατά την αναδοχή δεν δημιουργείται κανένας νομικός δεσμός. Οι ανάδοχοι γονείς φροντίζουν το παιδί με αγάπη, αφοσίωση και με βάση το μέγιστο συμφέρον του. Ο ρόλος τους είναι προσωρινός, μέχρι την επανένωση με τη φυσική οικογένεια. Στην πράξη έχουν και θεραπευτική δράση για το παιδί, ενώ πρέπει να διαχειριστούν την πολυπλοκότητα των σχέσεων που δημιουργούνται⁸⁸. Εκ παραλλήλου, οι φορείς εντείνουν τις προσπάθειες για αποκατάσταση της βιολογικής οικογένειας.

Τα παιδιά σχολικής ηλικίας δηλαδή άνω των 6 ετών προτιμώνται από το προνοιακό σύστημα για τοποθέτηση σε ανάδοχη φροντίδα. Οι υποψήφιοι γονείς απαιτείται να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις που διασφαλίζουν τη σωστή και αρμονική διαβίωση του ανηλίκου. Παράλληλα τους παρέχεται μια σειρά προνομίων⁸⁹.

⁸⁸ Being a Foster Family in Portugal—Motivations and Experiences

Elisete Diogo * and Francisco Branco

Social Work Department, Catholic University of Portugal, 1649-023 Lisbon, Portugal Article MDPI
Published: 20 December 2017

⁸⁹ Όρα παράρτημα παραπομπή The support system in Portugal for children deprived of parental care: guardians and foster care 2017 CESIS - centro de estudos para a intervenção social

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.5 Η εφαρμογή της αναδοχής στην Αυστρία

Η Αυστρία, χώρα της κεντρικής Ευρώπης, με παρόμοιο πληθυσμό με την Ελλάδα συμμετέχει στο πρόγραμμα αποιδρυματοποίησης της Ε.Ε.⁹⁰ μαζί με άλλες 15 χώρες, μια εξ αυτών και η χώρα μας. Παρότι είναι ανεπτυγμένη και με υψηλό βαθμό οικονομικής ευμάρειας στην Ένωση δεν έχει προωθήσει την οικογενειακού τύπου φροντίδα. Η κοινοτικού τύπου φροντίδα, τα παιδικά σπίτια, η συγγενική φροντίδα, οι μονάδες κλειστής περίθαλψης και η αναδοχή συνυπάρχουν. Κατά το έτος 2018 το 60% των ανηλίκων στο σύστημα πρόνοιας διαβίωνε σε κοινοτικού τύπου οικίες, ενώ το 35% ήταν τοποθετημένα σε οικογένεια. Στα νοτιοανατολικά ομόσπονδα κρατίδια⁹¹ εξυπηρετήθηκαν οι περισσότεροι ανήλικοι και μόνο στο Steiermark η αναδοχή υπερτερούσε οριακά της κοινοτικής φροντίδας. Για τα μικρότερα ανήλικα 0-5 ετών δεν συνηθίζεται η τοποθέτηση σε ομαδικά πλαίσια. Σύμφωνα με στοιχεία του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εργασίας, οικογένειας και παιδιού⁹² υπάρχει αύξηση του αριθμού των παιδιών σε αναδοχή κατά 24% από το 2014 έως 2020.

Στην Αυστρία, το ζήτημα της κοινωνικής πολιτικής, εφαρμόζεται σε επίπεδο ομόσπονδων κρατών και γι αυτό το λόγο κάθε κρατίδιο ακολουθεί διαφορετική πολιτική. Κοινός τόπος αποτελεί η έμφαση στην πρόληψη και αποφυγή απομάκρυνσης των ανηλίκων. Αυτό επιτυγχάνεται με την παροχή ανεπτυγμένων, και καλά οργανωμένων υπηρεσιών για το παιδί και την οικογένεια στην καθημερινότητα. Επιπλέον λειτουργούν πολλαπλά προγράμματα για τη φροντίδα του παιδιού, ώστε να αποσυμφορηθεί η φυσική οικογένεια, και να αποφευχθεί πιθανή κρίση με αύξηση των οικονομικών παροχών για την αντιμετώπιση δυσκολιών .

Η χώρα εξαιτίας του προσφυγικού έγινε δέκτης ασυνόδευτων ανηλίκων, προκειμένου να το διαχειριστεί, εφαρμόζει το πρόγραμμα ανάδοξης φροντίδας για την πλειοψηφία των παιδιών που μπορούν να ενταχθούν. Μέλος της δράσης “Αναδοχή

⁹⁰ “Ανοιχτές Πόρτες” Opening Doors for Europe’s Children Austria, Belgium, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Estonia, Greece, Hungary, Latvia, Lithuania, Moldova, Poland, Romania, Serbia, Spain, and Ukraine.

⁹¹ (Wien, Kärnten, Steiermark)

⁹² <https://www.kinderrechte.gv.at/factbook-english/children-in-care/> προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

πέρα από τα σύνορα” (FAB), που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα της Ε.Ε. “Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια 2014-2020” μαζί με την Ελλάδα και άλλες 4 χώρες εντατικοποιούν την οικογενειακού τύπου φροντίδα για τα προσφυγόπουλα που στερούνται της γονικής προστασίας. Τη φροντίδα έχουν αναλάβει επαγγελματίες ανάδοχοι και στον τομέα δραστηριοποιούνται και ΜΚΟ. Στις οικογένειες υποδοχής παρέχεται συνεχής υποστήριξη, συμβουλευτική και εκπαίδευση από ειδικούς, ενώ καταβάλλεται μηνιαίο επίδομα, ανάλογα με την ηλικία του παιδιού, τον αριθμό τέκνων στην οικογένεια και το οικογενειακό εισόδημα, όπως θα καταβάλλονταν και για τα βιολογικά παιδιά⁹³.

⁹³ Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020
https://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/rec/index_en.htm προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.6 Το πρόγραμμα ανάδοχης φροντίδας σε Γαλλία

Στη Γαλλία εφαρμόζεται ευρύτατα ο θεσμός και στηρίζεται σε ένα πλήθος νόμων για την οικογένεια και την κοινωνική δράση. Ένα δίκτυο από κώδικες καθορίζει τις προϋποθέσεις για την οικογένεια υποδοχής ανηλίκου, τις οικονομικές παροχές και διευκολύνσεις προς τις ανάδοχες οικογένειες και βάσει πρωτοκόλλων ορίζεται η διαδικασία⁹⁴.

Σε γενικές γραμμές ισχύουν οι κανονισμοί και προϋποθέσεις που εφαρμόζονται στην πλειοψηφία των αναπτυγμένων χωρών. Παρέχονται τα ίδια προνόμια με τα βιολογικά παιδιά. Στη χώρα οι περισσότεροι ανάδοχοι γονείς είναι σε προγράμματα επαγγελματικής αναδοχής, οι τοποθετήσεις είναι μακροχρόνιες, λαμβάνουν αποζημίωση και επιδόματα. Οι εγκεκριμένοι πραγματοποιούν εκπαίδευση και συνάπτουν σύμφωνο με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Οι γονείς υποδοχής δεν έχουν τη γονική μέριμνα του ανηλίκου και οφείλουν να συνεργάζονται και να ζητούν την άδεια από τη φυσική οικογένεια για την επίλυση καθημερινών θεμάτων του παιδιού. Στην επικράτεια η υποδοχή παιδιού αποζημιώνεται και ανέρχεται περίπου στα 1230 ευρώ μηνιαία, αλλά ποικίλει ανά γεωγραφικό διαμέρισμα. Πέραν της επαγγελματικής αναδοχής υλοποιούνται και προγράμματα έκτακτης ανάγκης ή βραχυχρόνια. Ένα άτομο μπορεί να παραμείνει στην αναδοχή ως την ηλικία των 21 ετών⁹⁵.

Ξεχωριστή πρόβλεψη γίνεται για τους παραβατικούς ανήλικους που χρήζουν τοποθέτησης σε οικογένεια. Στην περίπτωση αυτή ερευνάται ιδιαίτερα η προσωπικότητα των γονέων υποδοχής του ανηλίκου και απαιτούνται κάποια στοιχεία χαρακτήρα ώστε να εξασφαλίζουν την ομαλή συμβίωση προς όφελος του ανηλίκου. Το ποσό επιδότησης για κάθε παιδί είναι 1200 ευρώ και επιπλέον η πολιτεία στηρίζει πολυπλευρικά την οικογένεια. Στην περίπτωση αυτή υπογράφεται συμβόλαιο, όπου αποσαφηνίζονται με λεπτομέρεια οι όροι, το μέγεθος της παρέμβασης και ο

⁹⁴ (Loi :308 /2007 , 423/2007 ,421/2009 ,297/2016 et 1525/2020)

⁹⁵ <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1260> προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

εγκληματοπροληπτικός ρόλος του νέου πλαισίου, με σκοπό την αναμόρφωση του ανηλίκου⁹⁶.

⁹⁶ <https://lajusticerecrute.fr/devenez-famille-d-accueil> προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

2.7 Ο θεσμός της αναδοχής στο Βέλγιο

Στο Βέλγιο ακολουθούνται παρόμοια πρότυπα, ανάδοχος γονέας μπορεί να γίνει οποιοσδήποτε, ανεξάρτητα από τη μορφή της οικογένειας αλλά και το σεξουαλικό προσανατολισμό του. Θεσπίστηκε πρόσφατος τροποποιητικός νόμος που καθορίζει τις προϋποθέσεις⁹⁷. Θα πρέπει να είναι ενήλικας, να έχει πραγματοποιήσει αξιολόγηση από τις κοινωνικές υπηρεσίες, χωρίς ποινικές εκκρεμότητες, με δυνατότητα να στεγάσει αξιοπρεπώς το ανήλικο και να του προσφέρει ασφάλεια και υποδομή. Να είναι ευέλικτος στη συνεργασία με τους βιολογικούς γονείς αλλά και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τις δυνατότητες της, η υποψήφια οικογένεια υποδοχής ορίζει ποιο τύπο αναδοχής μπορεί να υποστηρίξει .

Στο Βέλγιο εφαρμόζεται η βοηθητική οικογένεια υποδοχής με ξεκάθαρη χρονική διάρκεια και αρμοδιότητες του αναδόχου. Υφίσταται η τοποθέτηση επείγουσας ανάγκης για καταστάσεις κρίσεων στη φυσική οικογένεια αλλά και η βραχυχρόνια για να καλυφθούν προσωρινές ανάγκες και αδυναμίες. Για μεγαλύτερη χρονική διάρκεια, πέραν του έτους και ως την ενηλικίωση, πραγματοποιείται η αναδοχή εκτεταμένης διάρκειας, στην περίπτωση αυτή οι σχέσεις με τη βιολογική οικογένεια είναι οι απολύτως αναγκαίες για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού. Τέλος, υπάρχει η κοινωνική ένταξη, που αφορά την τοποθέτηση σε συγγενικό ή φιλικό περιβάλλον του παιδιού, και μεταξύ των επιλογών προτιμάται. Οι κοινωνικές υπηρεσίες αρχικά αναζητούν άτομα από το κοινωνικό κεφάλαιο της βιολογικής οικογένειας⁹⁸. Η τοποθέτηση αποκλείεται όταν στην οικογένεια του αναδόχου συμβιεί ένας από τους φυσικούς γονείς του ανηλίκου.

Οι γονείς υποδοχής λαμβάνουν οικονομική αποζημίωση και γονικές διευκολύνσεις⁹⁹. Οι υποψήφιοι γονείς, αρχικά πραγματοποιούν συνεδρίες με τους επαγγελματίες των κοινωνικών υπηρεσιών αλλά και με άλλες ανάδοχες οικογένειες

⁹⁷ (Loi 08/19-03-2017)

⁹⁸ <http://www.alterfam.be/vous-d%C3%A9sirez-devenir-une-famille-d%E2%80%99accueil>
προσπέλαση 2ος/2021

⁹⁹Όρα παράρτημα

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

προκειμένου να μοιραστούν τις εμπειρίες τους και να αποφασίσουν αν θα προχωρήσουν ¹⁰⁰.

Κατηγοριοποίηση γίνεται ανάλογα με τον τύπο τοποθέτησης δηλαδή εντός του στενού συγγενικού περιβάλλοντος, στο ευρύτερο οικογενειακό και σε άγνωστη οικογένεια. Στο ίδιο μοτίβο με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες προβλέπεται τοποθέτηση ασυνόδευτων προσφύγων τα οποία παραμένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στις οικογένειες μέχρι την πλήρη αυτονομία τους ¹⁰¹.

¹⁰⁰ <https://www.parentia.be/fr-BXL/administration-familiale/placement-familial-devenir-famille-daccueil-est-ce-pour-moi> προσπέλαση 2ος/2021

¹⁰¹ <https://familledaccueil.be/> προσπέλαση 2ος/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

3. Νομικό πλαίσιο αναδοχής στην Ελλάδα

Η χώρα μας επηρεασμένη από τις διεθνείς τάσεις, αλλά και τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις, προσέθεσε το θεσμό της αναδοχής για την αποκατάσταση των ανηλίκων για τους οποίους οι προοπτικές επανένωσης με την οικογένεια ήταν ελάχιστες. Τη στιγμή που εφαρμόστηκε αρχικά ήταν μια πρωτοπόρος διαδικασία, παρότι η κοινή πεποίθηση ήταν η ιδρυματική φροντίδα για τα απροστάτευτα ανήλικα. Στο πέρασμα του χρόνου, μέχρι τη σημερινή νομοθετική πραγματικότητα για το παιδί σε κίνδυνο, έχουν μεταβληθεί και οι λόγοι τοποθέτησης ενός ανηλίκου σε δομή παιδικής προστασίας. Στα μέσα του 20ού αιώνα η κύρια αιτία τοποθέτησης σε ίδρυμα ενός παιδιού, πέραν της περίπτωσης απώλειας των βιολογικών γονέων, αποτελούσε η οικονομική κατάσταση της οικογένειας. Στην πλειονότητα τους πολυμελείς, με αδυναμία υποστήριξης μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης, οδηγούσαν τους γονείς στην ένταξη των παιδιών τους σε χώρους κλειστής περίθαλψης μέχρι την εφηβεία. Όταν το νεαρό μέλος μπορούσε να συνεισφέρει στο οικογενειακό εισόδημα επέστρεφε. Με την εξέλιξη της κοινωνίας, την αλλαγή στη δομή της οικογένειας, τον οικογενειακό προγραμματισμό αλλά και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης οι λόγοι απομάκρυνσης ενός παιδιού άλλαξαν. Η απομάκρυνση σταδιακά γινόταν για λόγους κακοποίησης, παραμέλησης και παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού όπως αυτά διαμορφώθηκαν με τις Συμβάσεις διεθνείς και ευρωπαϊκές. Η χώρα ακολούθησε τις διαφορετικές ανάγκες που προέκυψαν αλλά και τις εξωτερικές μεταβολές.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

3.1 Η διαδρομή του νομικού πλαισίου στην Ελλάδα

Πυλώνες της ελληνικής νομοθεσίας, για την προστασία των ανηλίκων, αποτελούν το Σύνταγμα της χώρας¹⁰² και ο Αστικός Κώδικας¹⁰³. Διασφαλίζουν σε πρώτο επίπεδο τα βασικά δικαιώματα και την υποχρέωση της πολιτείας για φροντίδα, με σεβασμό στις ανάγκες και τήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας .

Η πρώτη νομοθετική δράση που εισάγει στην ελληνική κοινωνία το θεσμό της αναδοχής έρχεται με το ν. 2082/1992¹⁰⁴. Διατυπώνονται αδρά οι προϋποθέσεις ένταξης στο πρόγραμμα και δημιουργούνται οι βάσεις και το κανονιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία του θεσμού στη χώρα. Γίνεται στροφή στην υποστήριξη της οικογένειας και τη διασφάλιση της δυνατότητας ενός παιδιού να μεγαλώσει σε οικογενειακό περιβάλλον. Υποχρέωση που επιβάλλεται και από τη ΔΣΔΠ, την οποία η χώρα επικυρώνει σε επόμενο βήμα¹⁰⁵. Θεμελιώδεις άξονες για την προστασία του ανηλίκου αποτελούν το βέλτιστο συμφέρον του, ο σεβασμός στην προσωπικότητα του, η ελεύθερη έκφραση των απόψεων και επιθυμιών του, στοιχεία που λαμβάνονται υπ' όψιν στις αποφάσεις ανάλογα με την ηλικία και ωριμότητα.

Θεσπίζεται το Π.Δ. 337/1993¹⁰⁶ με το οποίο γίνεται αναλυτική παρουσίαση του θεσμού, καθορίζονται όροι και προϋποθέσεις για τους ανηλίκους, αλλά και τις οικογένειες των υποψηφίων γονέων. Επισημαίνεται η προσωρινότητα του μέτρου, τα δικαιώματα των εμπλεκόμενων μερών, βιολογική οικογένεια, ανάδοχοι και παιδί. Προσδιορίζονται τα δικαιολογητικά για τους αιτούντες με αποσαφήνιση του ύψους του επιδόματος. Προσδιορίζονται οι φορείς αρμόδιοι για την υλοποίηση προγραμμάτων αναδοχής και οι υποχρεώσεις αυτών. Βασική ευθύνη είναι και η εκπαίδευση των υποψηφίων, παράλληλα με τη συνεχιζόμενη υποστήριξη των αναδόχων. Θεσμοθετείται η δημιουργία μητρώου αναδόχων γονέων. Ουσιαστικά το συγκεκριμένο Π.Δ.

¹⁰² (άρθρα 9 § 1 και 21 § 1 και 3)

¹⁰³ άρθρα 1510,1515,1532-31536-7-8 1543-4-5 και 1655-1665)

¹⁰⁴ (ΦΕΚ Α' 158/21-09-1992 Αναδιοργάνωση της Κοινωνικής Πρόνοιας και καθιέρωση νέων θεσμών Κοινωνικής Προστασίας άρθρ. 9 και 27 § δ')

¹⁰⁵ (Ν. 2101/1992 ΦΕΚ Α' 192/02-12-1992)

¹⁰⁶ (ΦΕΚ Α' 144/02-09-1993)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

αποτελέσει τη βάση λειτουργίας του θεσμού και υπήρξε ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό εγχείρημα πάνω στο οποίο στηρίζονται όλες οι επόμενες μεταρρυθμίσεις.

Παράλληλα γίνονται τροποποιήσεις στον Α.Κ. με το ν. 2447/1996¹⁰⁷ με την κατάργηση και προσθήκη νέων κεφαλαίων σχετικά με την επιτροπεία ανηλίκων. Η εκδίκαση υποθέσεων οικογενειακού δικαίου και ανηλίκων γίνεται από ειδικά τμήματα. Οι δικαστικές αρχές που χειρίζονται αυτά τα ζητήματα εξειδικεύονται και εξαγγέλλεται η ίδρυση κοινωνικής υπηρεσίας στα πρωτοδικεία της χώρας. Εισάγεται η έννοια της δικαστικής αναδοχής με τους όρους και τις προϋποθέσεις, διαδικασίες που βοήθησαν στην περαιτέρω εξέλιξη του θεσμού, στη μεγαλύτερη διασφάλιση διαφάνειας και αξιοπιστίας.

Η χώρα ως μέλος της Ε.Ε. ,εντός των υποχρεώσεων προς την Ένωση και την ανάγκη για εναρμόνιση, κυρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών ν. 2502/1997¹⁰⁸ με σαφή αναφορά στο δικαίωμα του παιδιού στην πληροφόρηση και την έκφραση των επιθυμιών για το μέλλον του .

Ένα διαδικαστικό ζήτημα που αφορά την υποχρέωση αποζημίωσης της ανάδοχης φροντίδας, τον καθορισμό ύψους του επιδόματος καθώς και τους φορείς που το καταβάλλουν ρυθμίζεται με το ΦΕΚ Β' 1191/2004¹⁰⁹. Το 2006 γίνεται αναπροσαρμογή του επιδόματος με αύξηση των ποσών¹¹⁰ .

Η παιδική προστασία αναδιοργανώνεται με τις μονάδες φροντίδας παιδιού να γίνονται ΝΠΔΔ (ν. 3329/2005) και πραγματοποιείται αντίστοιχη νομοθετική ρύθμιση για θέματα που αφορούσαν την αναδοχή και υιοθεσία από τις μονάδες αυτές (ν.3402/2005 αρθρ. 29). Σημαντικό επίτευγμα για την προστασία των ευάλωτων παιδιών, εντός του οικογενειακού πλαισίου, αποτέλεσε ο ν. 3500/2006¹¹¹ για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Έβαλε τις βάσεις για την απομάκρυνση ανηλίκων που κακοποιούνται από τα μέλη της οικογένειάς τους. Κατά το έτος 2008

¹⁰⁷ (ΦΕΚ 278/Α/30-12-1996 κεφ. 15ο και 6ο μέρος αρθρ. 65ο Κύρωση ως Κώδικα Σχεδίου Νόμου - Υιοθεσία, Επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, Δικαστική συμπαράσταση , δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές , δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις.)

¹⁰⁸ (ΦΕΚ Α' 103/28-05-1997)

¹⁰⁹ (ΦΕΚ Β' 1191/03-08-2004 Απόφ. 3η Καθορισμός ύψους παρεχόμενης οικονομικής ενίσχυσης σε ανάδοχες οικογένειες κλπ)

¹¹⁰ (ΦΕΚ 1163/28-08-2006 τ. Β' κεφ. 1 αρθρ. 1)

¹¹¹ (ΦΕΚ τ. Α' 232 /24-10-2006)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

θεσμοθετήθηκαν ζητήματα οικογενειακού δικαίου και αποκατάστασης ανηλίκων, με την εισαγωγή της δικαστικής αναπλήρωσης της γονικής συναίνεσης (ν. 3719/2008 αρθρ. 16).

Το Π.Δ. 86/2009¹¹² αποτελεί το δεύτερο ουσιαστικό σταθμό, καθώς προβαίνει αποκλειστικά στην οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής. Αναλύονται οι όροι και προϋποθέσεις για τον ανήλικο και τους υποψήφιους γονείς, τύποι της αναδοχής ανάλογα με τη χρονική διάρκεια και τις ανάγκες που καλύπτει. Επισημαίνεται η προτεραιότητα του συγγενικού περιβάλλοντος και η εξασφάλιση της συναίνεσης των φυσικών γονέων για την τοποθέτηση. Παρουσιάζονται αναλυτικά τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, οι παροχές και διευκολύνσεις προς τις ανάδοχες οικογένειες. Καθορίζεται ο φορέας εποπτείας και εισάγεται η έννοια του μητρώου των αναδόχων ανηλίκων και της εκπαίδευσης των γονέων για την εξασφάλιση της αρμονικότερης διαβίωσης με το νέο μέλος. Ενώ τονίζονται και οι κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης. Για τα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα προκρίνεται η τοποθέτηση με δικαστική απόφαση, σε σύμπλευση με τον Α.Κ.¹¹³

Στο σύνολο του το νομικό καθεστώς της αναδοχής αφορούσε ανήλικα απροστάτευτα που στερούντο οικογενειακής θαλπωρής, είτε ορφανά, είτε με γονείς που αδυνατούν να ασκήσουν το γονικό τους ρόλο. Οι περισσότεροι ανήλικοι έχουν βιώσει την εγκατάλειψη, παραμέληση αλλά και την παθητική ή ενεργητική κακοποίηση. Η διαδικασία απομάκρυνσης γινόταν κατόπιν εισαγγελικής εντολής (ΑΚ 1532) με την άμεση μεταφορά σε νοσοκομείο παιδών για έλεγχο μεταδοτικών νοσημάτων και με παράλληλη αναζήτηση μονάδας φιλοξενίας. Λόγω υπερκορεσμού των δομών, υπήρχαν μεγάλες καθυστερήσεις με αποτέλεσμα τα ανήλικα να φιλοξενούνται επί μακρό χρονικό διάστημα στα νοσηλευτικά ιδρύματα. Η πολιτεία παρείχε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη δωρεάν, πρόγραμμα απορίας, καθώς και διάφορα θεραπευτικά - αποκαταστατικά προγράμματα για τα ανάδοχα παιδιά, τα οποία στην πλειονότητα ήταν ανασφάλιστα. Ενώ δεν δινόταν η δυνατότητα στους αναδόχους να το εντάξουν ως έμμεσο μέλος, ελλείπει νομικής σύνδεσης με το παιδί. Παραχωρούσε διευκολύνσεις

¹¹² (ΦΕΚ. Α' 114/16-07-2009)

¹¹³ (1532-1533, 1607).

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

όπως η προτεραιοποίηση για την εγγραφή σε προσχολικές μονάδες, σε παιδικές εξοχές και μοριοδότηση της εισαγωγής τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η νομοθεσία προέβλεπε ηλικιακά όρια για τους υποψηφίους γονείς αντίστοιχα με αυτά που ίσχυαν και για τους θετούς, δηλαδή έως 60 ετών και μέγιστη διαφορά με τον αναδεχόμενο τα 50 έτη για τον νεότερο γονέα. Για το ανήλικο που είχε μακροχρόνια παραμονή σε αναδοχή, με αντίστοιχη εξασθένηση των δεσμών με τη βιολογική οικογένεια και απέκλειαν την περίπτωση επανασύνδεσης (ΑΚ.1660) δινόταν η δυνατότητα να ξεκινήσουν οι διαδικασίες αφαίρεσης επιμέλειας και εξασφάλισης της ειδικής συναίνεσης ή δικαστική αναπλήρωση αυτής για την οριστική αποκατάσταση του.

Για μια δεκαετία το ανωτέρω Π.Δ. αποτέλεσε οδηγό για την τοποθέτηση ανηλίκων σε πρόγραμμα ανάδοχης φροντίδας. Παρότι θεσπίστηκε η τήρηση εθνικού μητρώου αναδόχων ανηλίκων ¹¹⁴, με καθορισμό των διαδικασιών και ορισμό του ΕΚΚΑ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης) ως υπεύθυνου τήρησης του μητρώου, δεν λειτούργησε.

Το πρόγραμμα ανάδοχης φροντίδας εφάρμοσε αρχικά ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας (ΕΟΠ) από το 1988 για ανήλικα που είχαν ενταχθεί στις δομές του, τις Παιδοπόλεις. Προετοίμασε το έδαφος και για τη νομοθετική κατοχύρωση του θεσμού το 1992.

¹¹⁴ (ΦΕΚ 3692/31-12-2014 τ. Β')

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

3.2 Αδυναμίες και κενά στην πρακτική εφαρμογή των Νόμων

Στόχος των νομοθετημάτων για την ένταξη απροστάτευτων ανηλίκων σε εξωιδρυματική κοινωνική φροντίδα, ήταν η ελαχιστοποίηση του χρόνου παραμονής σε ιδρύματα και η αποφυγή τοποθέτησης σε αυτά. Είναι κοινώς αποδεκτό, ότι η ομαδική διαβίωση ανηλίκων και η έλλειψη της φροντίδας σε ατομικό επίπεδο δεν προάγει τη σωματική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, με δυσάρεστες επιπτώσεις για την ενήλικη ζωή του. Η ανατροφή εντός οικογένειας υποβοηθά, πέρα από την αρμονική σωματική και βιολογική εξέλιξη, και στην κοινωνική ένταξη μέσω της εκμάθησης ρόλων που έχει καθορίσει η κοινωνία να επιτελέσει το άτομο. Τα ανήλικα, που έχουν περάσει μεγάλο μέρος της ζωής τους σε μονάδες φροντίδας, έχουν ελλειμματικές κοινωνικές δεξιότητες και είναι απροετοίμαστα για την αυτόνομη ζωή, ενώ βιώνουν την κοινωνική απομόνωση. Επιστήμονες και φορείς που εμπλέκονται με την παιδική προστασία έχουν αποφανθεί ότι η ανατροφή ενός παιδιού σε ίδρυμα είναι επιβλαβής και αφύσικη .

Στην πράξη, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, δεν τηρήθηκε στο σύνολο του από τις δημόσιες δομές. Ορισμένες διαδικασίες δεν μπόρεσαν να γίνουν πράξη, καθώς έρχονταν σε αντίθεση με την κοινή πρακτική αλλά και τις δυσκολίες εφαρμογής τους . Σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η ανάληψη της επιμέλειας ή και γονικής μέριμνας ενός ανηλίκου από ένα δημόσιο φορέα, χωρίς τον ορισμό συγκεκριμένου κοινωνικού λειτουργού που θα ενεργεί ως επίτροπος του¹¹⁵, γεγονός που θα διευκόλυνε πρακτικά την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του ανηλίκου. Αυτό έβρισκε πρόσκομμα στην άρνηση των δημοσίων λειτουργών να αναλάβουν προσωπικά, πολλές περιπτώσεις ανηλίκων, χωρίς ταυτόχρονα να προστατεύονται από τη δικαιοσύνη. Οι μονάδες που είχαν ανηλίκους και εφάρμοζαν το πρόγραμμα αναδοχής ακολουθούσαν ενδιάμεση διαδικασία, με την υπογραφή ιδιωτικού συμφωνητικού με τους ανάδοχους γονείς ¹¹⁶, ενώ η τοποθέτηση με δικαστική απόφαση αποτέλεσε κενό γράμμα.

¹¹⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α. Κοινωνικός Λειτουργός

¹¹⁶ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ. Κοινωνιολόγος

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Παράλληλα οι διαδικασίες τοποθέτησης ήταν χρονοβόρες, ενώ εγείρονταν ζητήματα διαφάνειας και αξιοκρατίας στον τρόπο λειτουργίας του θεσμού. Για να επιλυθούν οι αδυναμίες του συστήματος, να εξασφαλιστεί η επιτάχυνση των διαδικασιών με τρόπο που να προστατεύει και να εξασφαλίζει τη χρονική προτεραιότητα των αιτούντων αλλά και κατά κύριο λόγο να μειωθεί ο ιδρυματικός χρόνος το 2018 μπήκαν οι βάσεις για την πλήρη αναμόρφωση του θεσμού. Νέος νόμος ήρθε να καλύψει τις ανάγκες των απροστάτευτων παιδιών, των υποψηφίων γονέων και της κοινωνίας .

Ο Συνήγορος για τα δικαιώματα του παιδιού¹¹⁷ διαπίστωσε σημαντικά προβλήματα που αντιμετώπισε ο θεσμός. Βασικό εμπόδιο στην ευρεία εφαρμογή του αποτελούσε η έλλειψη ενημέρωσης των πολιτών και η ασάφεια για το θεσμό. Η κοινή γνώμη εσφαλμένα θεωρούσε την αναδοχή ως προθάλαμο της υιοθεσίας και προκειμένου να αποκτήσει κάποιος γρηγορότερα ένα παιδί μπορεί να το εντάξει μέσω της αναδοχής. Επιπλέον, η λάθος αντίληψη για το ρόλο τους, που είχαν οι ανάδοχοι και βιολογικοί γονείς, οδηγούσε σε ρήξη των σχέσεων τους, γεγονός που ήταν επιζήμιο για το παιδί. Παράλληλα αναδείχθηκαν ουσιαστικά προβλήματα στην εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, πέρα από την απουσία ενός ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου, επικαιροποιημένου και εναρμονισμένου με τις σύγχρονες τάσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ο εκάστοτε φορέας εφάρμοζε το θεσμό κατά το δοκούν και σύμφωνα με την προϋπάρχουσα πρακτική. Συνεπώς δεν ακολουθούνταν μια συγκεκριμένη διαδικασία για τις δομές όλης της χώρας και ποικίλλε ανάλογα με τη μορφή τους (ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, Ορφανοτροφεία , Εκκλησιαστικές δομές κλπ)¹¹⁸ . Γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για επανακαθορισμό του νομικού πλαισίου με λεπτομερή αποτύπωση των διαδικασιών, κοινών για όλη την επικράτεια. Απαιτείται η δημιουργία πρωτοκόλλων και παροχή πόρων υλικών, ανθρώπινων και οικονομικών, τεχνογνωσία και εφαρμογή καλών πρακτικών από άλλες χώρες . Ενώ ο επιθυμητός στόχος είναι η άμεση τοποθέτηση ανηλίκου σε οικογένεια, μετά την απομάκρυνση του με ταυτόχρονη

¹¹⁷ (Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού- Οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων)

¹¹⁸ Ειδική έκθεση «Τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα » Διαπιστώσεις και Προτάσεις του Συνηγόρου για την λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

μείωση των διαδικασιών, αυτό δεν έγινε πράξη. Τα περισσότερα ανήλικα που απομακρύνονται φιλοξενούνται μακροχρόνια σε δομές παιδικής προστασίας, με το μέσο όρο παραμονής να ανέρχεται στα 7 χρόνια, σημαντικά υψηλότερος από τον Ευρωπαϊκό. Την τελευταία δεκαετία με την οικονομική ύφεση που έπληξε τη χώρα και είχε επιπτώσεις στους πολίτες αλλά και στις προνοιακές δομές με συρρίκνωση των πόρων επιβράδυνε περισσότερο το θεσμό. Τονίζεται πως όσο μεγαλύτερης ηλικίας είναι ένα παιδί που απομακρύνεται τόσο αυξάνεται και η δυσκολία για την τοποθέτηση, διαχείριση και προσαρμογή του ¹¹⁹.

Τα πλεονεκτήματα της ανοιχτής φροντίδας έχουν επισημανθεί από όλους τους φορείς που δραστηριοποιούνται στην παιδική προστασία με κοινή διαπίστωση τη μικρή απήγηση του θεσμού στη χώρα, την εξέλιξη του θεσμού με χαμηλούς ρυθμούς και τη μεγάλη απόκλιση σε σχέση με τις δυτικές κοινωνίες. Ο αποιδρυματισμός είναι ο στόχος, όμως για τα μεγαλύτερα και τα παιδιά ΑμεΑ, αυτό είναι λιγότερο εφικτό. Υπάρχει διττή δυσκολία, άρνηση των παιδιών για ένταξη σε άλλη οικογένεια, αλλά και επιθυμία των υποψηφίων για μικρά και χωρίς προβλήματα παιδιά ¹²⁰. Από την πλευρά των κοινωνικών υπηρεσιών οι υποψήφιοι πρέπει να αντιμετωπίζονται ως συνεργάτες με κοινό στόχο. Η μη παροχής εκπαίδευσης και προετοιμασίας των αναδόχων γονέων, η αδυναμία συνεχούς υποστήριξης τους, λόγω έλλειψης έμπειρου και εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού, οδηγούσαν στην κακή εξέλιξη της αναδοχής. Με αποτέλεσμα τη διακοπή του προγράμματος, την επιστροφή του ανηλίκου, κυρίως στην εφηβική ηλικία όπου υπάρχουν αυξημένες δυσκολίες. Οδηγούν το παιδί στο να βιώσει δεύτερη απόρριψη, πλέον αυτής της φυσικής οικογένειας¹²¹.

Δεν γίνεται σαφής και ξεκάθαρος ο επικουρικός ρόλος των αναδόχων προς την βιολογική οικογένεια, ο αλτρουιστικός χαρακτήρας της πράξης και η απαίτηση για βαθιά συναίνεση. Ο νέος γονιός αναπληρώνει και ενισχύει τους δεσμούς με τη φυσική οικογένεια ώστε να διευκολύνει την ομαλή επιστροφή και επανένταξη. Τα κίνητρα πολλές φορές ήταν η απόκτηση παιδιού για τα άτεκνα ζευγάρια ή η εξασφάλιση

¹¹⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ. Ψυχολόγος

¹²⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

¹²¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

συντροφιάς για το μοναχοπαίδι τους. Εφαλτήριο για την ανατροφή ενός παιδιού με το οποίο δεν υπάρχει νομικός συγγενικός δεσμός είναι αγάπη για τον συνάνθρωπο και στηρίζεται στον εθελοντικό χαρακτήρα. Οι υποψήφιοι πρέπει να γνωρίζουν πως απαιτούνται πλεονάζοντα αποθέματα υπομονής και αγάπης για τα παιδιά. Ενώ το υποστηρικτικό κοινωνικό κεφάλαιο δρα ενισχυτικά στην ευημερία του δεσμού¹²².

¹²² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

3.3 Μέτρα προώθησης και εκσυγχρονισμού του θεσμού της αναδοχής 2018-2021 (Ν. 4538/2018)

Οι εξελίξεις σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο επιτάσσουν αλλαγές στη λειτουργία του θεσμού, ώστε να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος στόχος, ο αποιδρυματισμός και η μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού. Η χώρα, μετά από 9 χρόνια, θεσμοθετεί για την προώθηση του θεσμού, την καθιέρωση του ως μέτρο προστασίας των ανηλίκων που στερούνται οικογενειακής φροντίδας. Ταυτόχρονα επιδιώκει την επιτάχυνση των διαδικασιών για το παιδί, ώστε να μειωθεί ή και να εξαλειφθεί ο ιδρυματικός χρόνος, αλλά και για τον υποψήφιο γονέα. Οι διαδικασίες που αναλυτικά περιγράφει το νομοθέτημα γίνονται προς την κατεύθυνση της εξασφάλισης της διαφάνειας, στοιχείο της προηγούμενης νομοθεσίας για το οποίο υπήρχαν μομφές.

Ο ν. 4538/2018¹²³ διατηρεί κοινά στοιχεία με την προηγούμενη νομοθεσία, έρχεται να κάνει πράξη και εφαρμογή διαδικασιών που δεν τηρήθηκαν παλαιότερα, όπως η τήρηση του Εθνικού Μητρώου Αναδόχων ανηλίκων. Χρήση προηγμένου πληροφοριακού συστήματος που υποστηρίζει τη διαδικασία, ώστε να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η ταχύτητα, ενώ διευκολύνει τους υποψηφίους που μπορούν όλες τις διαδικασίες να τις κάνουν ηλεκτρονικά μέχρι την αξιολόγηση τους.

Αρχικά δημιουργείται το Ε.Σ.Αν.Υ¹²⁴ ένα όργανο αποτελούμενο από 13 μέλη επαγγελματίες που ασχολούνται με την παιδική προστασία. Ο ρόλος του είναι γνωμοδοτικός, υποστηρικτικός και συντονιστικός. Είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση του νομοθετικού έργου σε εθνικό, Ενωσιακό και διεθνές επίπεδο, και των εξελίξεων στον τομέα για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Τήρηση ποσοτικών στοιχείων ώστε να είναι εφικτή η αξιολόγηση των δράσεων. Σημαντικό κομμάτι του έργου είναι η εκπαίδευση των υποψηφίων γονέων καθορίζοντας το επιστημονικό κομμάτι για τις θεματικές αλλά και την αξιολόγηση των εκπαιδευτών.

¹²³ (ΦΕΚ Α' 85/16.5.2018)

¹²⁴ (Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής Υιοθεσίας)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Δημιουργούνται εθνικά και ειδικά μητρώα: για απροστάτευτους ανήλικους που χρήζουν φροντίδας, για τους υποψηφίους αναδόχους και τους εγκεκριμένους αναδόχους. Το ειδικό μητρώο ανηλίκων το τηρεί η κάθε δομή για τους φιλοξενούμενους της, όπως και το ειδικό μητρώο υποψηφίων αναδόχων αφορά τον κάθε φορέα εποπτείας της αίτησης τους. Καθορίζονται τα χρονικά όρια προς ενέργεια για τις υπηρεσίες και τους εποπτευόμενους φορείς. Ενώ αιτήματα που παρέλθουν άπρακτα με υπαιτιότητα των ΥΑΓ διαγράφονται εντός τριετίας.

Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και οι προϋποθέσεις για έγκριση ενός αιτήματος παραμένουν, αλλά πλέον γίνονται ηλεκτρονικά . Καινοτομία αποτελεί η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την υποβολή των αιτημάτων (anynet.gr) , ένα σύγχρονο πληροφοριακό σύστημα που επιταχύνει τη διαδικασία μειώνει την ταλαιπωρία των ενδιαφερομένων και πραγματοποιεί αυτόματα τα ταιριάσματα παιδιών και ΥΑΓ. Στην ίδια πύλη είναι υποχρεωμένοι και οι φορείς που φιλοξενούν ανήλικους να τα εγγράψουν συμπληρώνοντας το Α.Σ.Ο.Α (Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης) του κάθε παιδιού. Με βάση τα στοιχεία των ΥΑΓ και του παιδιού το ηλεκτρονικό σύστημα κάνει το ταιρίασμα (matching).

Ισχύει η παλαιότερη νομοθεσία για τους τύπους της αναδοχής δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα στη συγγενική αναδοχή αλλά και τον καθορισμό των λεπτομερειών για την επαγγελματική αναδοχή. Τα ηλικιακά όρια συνεχίζουν να εναρμονίζονται με αυτά που ισχύουν για την υιοθεσία, με εξαίρεση τη συγγενική αναδοχή.

Πλέον η εκπαίδευση των ΥΑΓ είναι βασική προϋπόθεση για την έγκριση της καταλληλότητας τους. Εντάσσεται στην πρακτική διαδικασία, αντιθέτως μέχρι πρότινος παρεκάμπετο, καθώς δεν υπήρχε πλήρης και σαφής διαδικασία με ενιαία μορφή σε εθνικό επίπεδο. Τίθενται τα προσόντα και οι προς υλοποίηση αρμόδιοι φορείς και επαγγελματίες. Η τοποθέτηση γίνεται, είτε με σύμβαση μεταξύ γονέα ή επιτρόπου και ΥΑΓ είτε με δικαστική απόφαση που είναι η πλέον δόκιμη πρακτική για τα παιδιά σε ιδρύματα. Η επιλογή της οικογένειας ένταξης ενός ανηλίκου γίνεται από την κοινωνική υπηρεσία, αφού έχει εξασφαλισθεί η καταλληλότητα της και προτείνει την επικύρωση της από το δικαστήριο .

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Για την τοποθέτηση με δικαστική απόφαση διασφαλίζεται οικονομική ενίσχυση καταβαλλόμενη από τον εθνικό φορέα καταβολής επιδομάτων ΟΠΕΚΑ με τα ίδιες διαβαθμίσεις για τις διαφορετικές ανάγκες κάθε παιδιού και τα ίδια ηλικιακά όρια. Το ποσό ενίσχυσης απαλλάσσεται φορολογικών επιβαρύνσεων και είναι ακατάσχετο. Επιπλέον θεσμοθετείται η ένταξη του ανηλίκου στον ασφαλιστικό φορέα του αναδόχου γονέα για ένταξη με δικαστική ή εισαγγελική απόφαση. Ενώ στην περίπτωση αδυναμίας ασφάλισης εντάσσεται στην κατηγορία ανασφάλιστων ευάλωτων ομάδων και για φάρμακα που δεν καλύπτονται είναι υπόχρεος ο φορέας εποπτείας του ανηλίκου. Παρέχονται γονικές διευκολύνσεις στον εργασιακό τομέα των αναδόχων γονέων με παράλληλη προτεραιοποίηση του ανηλίκου σε σχολικές μονάδες και παιδικές εξοχές.

Οι φορείς εποπτείας¹²⁵ έχουν υποχρέωση για συστηματική παρακολούθηση της αναδοχής, διευκόλυνση των αναδόχων γονέων, υποστήριξη και συνεργασία μαζί τους για την εξομάλυνση των εντάσεων για την ομαλή διαβίωση κυρίως στα παιδιά σχολικής ηλικίας. Διατυπώνονται οι λόγοι και διαδικασίες άρσης του προγράμματος. Επισημαίνονται και οι κυρώσεις προς τους εμπλεκόμενους σε πλημμελή άσκηση των υποχρεώσεων τους. Όλες οι δράσεις εναρμονίζονται με την πρόσφατη νομοθεσία για τη διασφάλιση των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων αμφοτέρων των πλευρών.

Ιδιαίτερη πρόνοια υπάρχει για τα ανήλικα με αυξημένες ανάγκες (ΑμεΑ και ψυχικά διαταραγμένα) για τα οποία χρειάζεται ειδική αντιμετώπιση και η αναδοχή δρα θεραπευτικά. Θεσμοθετείται η επαγγελματική αναδοχή με αντίστοιχες διαδικασίες εγγραφής σε μητρώο αλλά με παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης για τη διαχείριση των περιπτώσεων. Οι ανάδοχοι λαμβάνουν μηνιαία αμοιβή και έχουν συνταξιοδοτική ασφάλιση. Με τους επαγγελματίες υπάρχει η δυνατότητα κάλυψης βραχυχρόνιας ή έκτακτης ανάγκης τοποθέτηση ανηλίκου. Διευκρινίζεται και η τοποθέτηση ανηλίκου που emπίπτει στις περιπτώσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Συμπληρωματικά προς το νέο θεσμικό πλαίσιο εκδίδεται απόφαση για την εκπαίδευση των αναδόχων γονέων¹²⁶. Επισημαίνεται ο στόχος του προγράμματος και καθορίζεται η διαδικασία όπως ο τόπος, η χρονική διάρκεια της, οι θεματικές ενότητες

¹²⁵ (Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, Περιφερειακές ενότητες, Δημοτικά Βρεφοκομεία, υπηρεσίες κοινωνικής αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης & ΝΠΙΔ (Εκκλησιαστικά, ΜΚΟ, Ορφανοτροφεία)

¹²⁶ (ΦΕΚ τ. Β' 4489/11-10-2018 Απόφ. 2)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

και η χορήγηση βεβαίωσης. Προσδοκώμενο αποτέλεσμα, η κατάλληλη προετοιμασία των υποψηφίων γονέων, η κατανόηση των δικαιωμάτων του παιδιού αλλά και των ατομικών κινήτρων. Ενημέρωση για τις αντιξοότητες που πιθανόν θα υπεισέλθουν, ώστε να είναι σε ετοιμότητα για την έγκαιρη αντιμετώπιση τους. Ενθάρρυνση για την καλύτερη προσέγγιση του ανηλίκου και την εξωτερική και έκφραση των συναισθημάτων που θα τους φέρουν πιο κοντά στο παιδί. Μεθοδολογία για την αμεσότερη και βαθύτερη κατανόηση του ρόλου, η βιωματική έκφραση, το παιχνίδι ρόλων και οι εργασίες. Προβλέπεται και η αξιολόγηση της δράσης από τους συμμετέχοντες ΥΑΓ. Με το πέρας της εκπαίδευσης αποστέλλονται απολογιστικά και στατιστικά στοιχεία στο εποπτεύον Υπουργείο .

Ο ν. 4604/2019¹²⁷ επιφέρει τροποποιήσεις σε άρθρα του ν. 4538/2018 και εισάγει τη διαδικασία σύνταξης των Α.Σ.Ο.Α.¹²⁸ . Θεσμοθετείται το πληροφοριακό σύστημα του Η.ΔΙ.Κ.Α.¹²⁹ για την υποστήριξη της ηλεκτρονικής διαδικασίας κατάρτισης των ειδικών και εθνικών μητρώων ανηλίκων και αναδόχων. Αναλύεται η λειτουργία και η χρήση από τους εξουσιοδοτημένους επαγγελματίες. Με ΚΥΑ¹³⁰ γίνεται λεπτομερής παρουσίαση των διαδικασιών σύνδεσης ενός ανηλίκου με ΥΑΓ και η αρμοδιότητα των προς τούτο φορέων .

Ακολουθούν οι ν. 4756/2020 και 4764/2020¹³¹ που πραγματοποιούν αλλαγές στον 4538/2018 με σκοπό την καλύτερη προώθηση του θεσμού με επαναδιατύπωση των προϋποθέσεων τοποθέτησης ανηλίκου και την έκδοση των απαραίτητων δικαιολογητικών για τους ΥΑΓ . Αναμένεται η έκδοση ΚΥΑ για την καταβολή των επιδομάτων αναδοχής από τον Ο.Π.Ε.Κ.Α.¹³²

¹²⁷ (ΦΕΚ τ. Α' 50/26-03-2019 αρθρ. 117 παρ. 1-9)

¹²⁸ (αυτόθι)

¹²⁹ (ΦΕΚ τ. Β' 1163/08-04-2019)

¹³⁰ (ΦΕΚ τ. Β' 3329/08-08-2020)

¹³¹ (ΦΕΚ τ. Α' 235/ 26-11-2020 αρθρ. 6) (ΦΕΚ τ. Α' 256/23-12-2020 αρθρ.120)

¹³² (αυτόθι)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

3.4 Επιδιωκόμενοι στόχοι και επίτευξη

Βασική επιδίωξη αποτελεί η αποασυλοποίηση και η ένταξη των απροστάτευτων ανηλίκων σε περιβάλλον οικογενειακού τύπου, η εφαρμογή ευέλικτου προγράμματος οικογενειακής αποκατάστασης με απώτερο στόχο την επανένωση της φυσικής οικογένειας. Αποτελεί άμεση λύση και φροντίδα του ευάλωτου παιδιού που αποχωρίζεται την οικογένεια του και διασφαλίζεται εξατομικευμένο πλάνο ανάλογα με τις ιδιαίτερες πραγματικές ανάγκες του. Σκοπός είναι η ένταξη του ανηλίκου στην κοινότητα, ώστε να επιτευχθεί η ομαλή μετάβαση στην ενηλικίωση με διασφάλιση της δυνατότητας αυτονομίας του.

Η τοποθέτηση σε οικογενειακό πλαίσιο εξασφαλίζει το σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού, καθώς στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες ο ανήλικος είναι φορέας δικαιωμάτων και όχι υποκείμενο¹³³. Η απομάκρυνση ενός ανηλίκου από την οικογένεια έρχεται ως έσχατο μέτρο, και αφού διερευνηθεί η δυνατότητα φροντίδας του από την εκτεταμένη οικογένεια με την ένταξη σε πρόγραμμα συγγενικής αναδοχής. Ένα παιδί, που μεγαλώνει στους κόλπους ενός ισορροπημένου οικογενειακού περιβάλλοντος, επιτυγχάνει το πλήρες σωματικό και πνευματικό δυναμικό¹³⁴. Εντάσσεται και συμμετέχει σε όλες τις πτυχές της ζωής και εξελίσσεται σε έναν υγιή ενήλικα που μπορεί να αναλάβει τις ευθύνες της αυτόνομης διαβίωσης¹³⁵.

Στόχος είναι η παροχή φροντίδας, από γονείς -φροντιστές με ικανότητες εναρμονισμένες με τις ανάγκες του παιδιού και εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης για τους ευάλωτους ανηλίκους. Η αποϊδρυματοποίηση, πέρα από τον ωφελούμενο, έχει και θετικό αντίκτυπο και στο κοινωνικό σύνολο, ως μέτρο προστασίας του. Αποτρέπει τον κοινωνικό αποκλεισμό, με ενδυνάμωση και συμμετοχή του παιδιού στα κοινά. Δημιουργεί αίσθημα ισότητας και ικανοποίησης για το παιδί που απολαμβάνει τα δικαιώματά του. Η οικογενειακή φροντίδα διασφαλίζει την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών με αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και άμβλυνσης της κοινωνικής

¹³³ (Κουτσούκου Ηλέκτρα Η νομική προστασία του παιδιού στην Ελλάδα -Νομική Βιβλιοθήκη 2013)

¹³⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

¹³⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ανισότητας και του αποκλεισμού. Ο θεσμός έχει παιδοκεντρικό χαρακτήρα και πρωτίστως έρχεται να καλύψει τις ανάγκες του ανηλίκου και κατόπιν την επιθυμία των υποψηφίων γονέων για αλτρουιστική προσφορά και αλληλεγγύη¹³⁶.

Το νέο νομοθετικό έργο είναι προς τη σωστή κατεύθυνση. Προσπαθεί να επιταχύνει τις διαδικασίες και να μειώσει ή να εξαλείψει τον ιδρυματικό χρόνο. Οι ηλεκτρονικές διαδικασίες και η χρονική οριοθέτηση καταφέρνουν ως ένα βαθμό να επιτύχουν τους στόχους. Αποφεύγεται η ταλαιπωρία των υποψηφίων, καθώς το αίτημα και τα απαραίτητα δικαιολογητικά κατατίθενται ηλεκτρονικά. Υπάρχει δυνατότητα παρακολούθησης του αιτήματος. Διασφαλίζεται η διαφάνεια και η εφαρμογή του μέτρου ομοιόμορφα σε εθνικό επίπεδο, σε ότι αφορά τις δημόσιες δομές. Γίνονται συνεχείς προσπάθειες διάγνωσης των τρωτών σημείων και βελτίωσης του νομικού πλαισίου¹³⁷. Ταυτόχρονα η πολιτεία δραστηριοποιείται, ώστε να κάνει γνωστό το θεσμό στην πραγματική του διάσταση και τους σκοπούς που αυτό εξυπηρετεί. Επικοινωνεί όλες τις ενέργειες με σκοπό να προσελκύσει ΥΑΓ καθώς είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην παρούσα στιγμή.

Εντούτοις, οι στόχοι για παιδιά σχολικής ηλικίας και μεγαλύτερα είναι ακόμα πιο δύσκολο να επιτευχθούν. Το παιδί έχει πλήρη ενσυνείδηση της κατάστασης που βιώνει, δηλαδή την απομάκρυνση του. Έχει το δεσμό με τους φυσικούς γονείς και θεωρεί τις συνθήκες και τον τρόπο διαβίωσης ως τον κατάλληλο για την ανατροφή του, καθώς πιστεύει πως είναι οι συνήθειες. Σε αυτές τις ηλικίες είναι δυσκολότερη η απομάκρυνση από το ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον, με έντονο αίσθημα θυμού και απόρριψης. Αυτό οδηγεί σε δυσκολίες στην ένταξη εντός φυσιολογικού πλαισίου ανατροφής. Άρνηση αποδοχής της κατάστασης και μη συναίνεση στην τοποθέτηση σε πλαίσιο φροντίδας οικογενειακού τύπου, καθώς θεωρεί ότι θα διαρραγούν οι σχέσεις με τη βιολογική οικογένεια¹³⁸. Το δύσκολο ρόλο της επισήμανσης του βέλτιστου συμφέροντος του ανηλίκου, της εξασφάλισης της καλής σχέσης αναδόχου και φυσικού γονέα, με τον τελευταίο να ενισχύει τη σκέψη του παιδιού πως γίνεται προς όφελος του

¹³⁶ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

¹³⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

¹³⁸ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

και να μην πυροδοτεί τη διαδικασία, αναλαμβάνει ο κοινωνικός επιστήμονας¹³⁹. Εκείνος θα προδιαγράψει, ως ένα σημείο, το μέλλον του ανηλίκου με σωστούς χειρισμούς και ολιστική αξιολόγηση των δεδομένων. Επιπλέον τροχοπέδη στην αποκατάσταση αυτών των παιδιών αποτελεί η έλλειψη ενδιαφέροντος από ΥΑΓ καθώς αυτά είναι λιγότερο ελκυστικά και όλοι ενδιαφέρονται για παιδιά μικρότερης ηλικίας που δεν έχουν τόσες δυσκολίες¹⁴⁰.

Πλεονέκτημα για το θεσμό της αναδοχής έναντι της υιοθεσίας αποτελεί η δυνατότητα ζευγαριών που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης (ομόφυλα ή ετερόφυλα) να μπορούν να αναλάβουν την ανατροφή ενός παιδιού, καθώς δεν απαιτείται η από κοινού ανάληψη της γονικής μέριμνας¹⁴¹.

¹³⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

¹⁴⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

¹⁴¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη Κ. Νομικός

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

3.5 Προβλήματα εφαρμογής του νέου νομοθετήματος για τα παιδιά σχολικής ηλικίας.

Στην πράξη τα αιτήματα για αναδοχή είναι ελάχιστα, έναντι των αιτημάτων για υιοθεσία. Από την άλλη τα παιδιά προς οικογενειακή αποκατάσταση μέσω του θεσμού της αναδοχής είναι περισσότερα, εν αντιθέσει με αυτά που είναι νομικά ελεύθερα. Θα πρέπει να προσθέσουμε ότι και τα αιτήματα αναδοχής αφορούν παιδιά προσχολικής ηλικίας. Συνεπώς οι πιθανότητες αποκατάστασης για ένα παιδί μεγαλύτερο των 5 ετών ελαχιστοποιούνται ακόμα και μετά τις πρόσφατες αλλαγές ¹⁴².

Η σύμπλευση της νομοθεσίας της αναδοχής με αυτό της υιοθεσίας αποτελεί πρόσκομμα, κυρίως στον ηλικιακό περιορισμό. Αυτό στις περισσότερες χώρες όπου ο θεσμός είναι ευρύτατα διαδεδομένος και λειτουργεί ομαλά δεν εφαρμόζεται και υποψήφιοι γονείς μπορούν να είναι άτομα κάθε ηλικίας¹⁴³. Εξάλλου στις χώρες της δυτικής Ευρώπης έχουν αποφανθεί ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία υποψήφιοι που έχουν ήδη ενήλικα τέκνα μπορούν να εξυπηρετήσουν το θεσμό και τους σκοπούς του. Στην ελληνική κοινωνία, μετά τη δεκαετή οικονομική κρίση που διήλθε, αλλά και την παραδοσιακή οικογενειακή δομή παρουσιάζεται συχνότατα το φαινόμενο της παραμονής των ενήλικων άγαμων ή και έγγαμων παιδιών με τους γονείς. Γεγονός που αποτρέπει ενήλικες να αναλάβουν την ανατροφή ενός παιδιού.

Το πληροφοριακό σύστημα σαφώς επιταχύνει τις διαδικασίες για το ταίριασμα γονέα – παιδιού, αλλά δεν εμβαθύνει ούτε έχει ολιστική προσέγγιση, ώστε να εντοπίζεται γονέας που να καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες ενός παιδιού¹⁴⁴. Η ηλικιακή διαβάθμιση και οι επιλογές στην πύλη του anynet.gr δεν εξυπηρετούν τις ανάγκες των μεγαλύτερων παιδιών. Οι επαγγελματίες, που διαχειρίζονται τις αιτήσεις, και διαθέτουν εμπειρία στον τομέα, ιδιαίτερη ευαισθησία και αυξημένο αισθητήριο μπορούν να διευκολύνουν το καλύτερο ταίριασμα. Συνεπώς ο ανθρώπινος παράγοντας δεν μπορεί

¹⁴² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

¹⁴³ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη Κ.

¹⁴⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

να παραγνωρισθεί και η τεχνολογία από μόνη της, δεν είναι πανάκεια για την ταχύτερη τοποθέτηση ενός παιδιού.

Στον αντίλογο οι επικριτές του συστήματος, αμφισβητούν τη διαφάνεια και αντικειμενικότητα καθώς δεν δημοσιεύονται στοιχεία παρά μόνο ποσοτικά - στατιστικά. Αυτό προσκρούει στη νομοθεσία για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Επιπλέον ένα μεγάλο ποσοστό των ανηλίκων που διαβιούν σε ιδρύματα και χρήζουν οικογενειακής θαλπωρής, προέρχονται από μειονοτικές ομάδες (Ρομά, μουσουλμάνοι πομάκοι, ασυνόδευτοι ανήλικοι)¹⁴⁵. Γι' αυτές τις κατηγορίες ανηλίκων, κρίνεται σκόπιμη η τροποποίηση του μηχανογραφικού συστήματος της ηλεκτρονικής πλατφόρμας, ώστε να εξυπηρετεί καλύτερα και γρηγορότερα αυτούς τους πληθυσμούς. Η ίδια νομοθεσία για τα προσωπικά δεδομένα (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων GDPR) έρχεται σε αντίφαση με τα ζητούμενα και τη διαχείριση αυτών κατά την κοινωνική έρευνα¹⁴⁶.

Ο θεσμός στη χώρα είναι ελάχιστα γνωστός και μεγάλο μέρος των πολιτών δεν έχει σωστή ενημέρωση, με αποτέλεσμα οι περισσότεροι να θεωρούν την αναδοχή μια μορφή υιοθεσίας ή τον πρόδρομο αυτής. Δεν έχει γίνει ακόμη η ευρεία δημοσιοποίηση του θεσμού και η αποσαφήνιση του πραγματικού στόχου και ρόλου των γονέων. Υπάρχει πρόθεση για διαφημιστική εκστρατεία ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γίνουν κοινωνοί του θεσμού και της σπουδαιότητας αυτού.

Η σύσταση του Ε.Σ.Αν.Υ και η σύνθεση του, σύμφωνα με απόψεις των επαγγελματιών, δεν εξυπηρετεί και δεν προάγει τη θεσμό. Η εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών, που αναλαμβάνουν περιπτώσεις, πρέπει να γίνει από έμπειρους επιστήμονες που ήδη εφαρμόζουν το θεσμό και γνωρίζουν τα προβλήματα εκ των έσω, σε όλα τα επίπεδα, είτε για τους υποψηφίους γονείς είτε για τα ανήλικα σχολικής ηλικίας. Αυτή η ηλικιακή ομάδα έχει τις περισσότερες δυσκολίες τοποθέτησης, καθώς στους εφήβους είναι μηδαμινές οι τοποθετήσεις σε οικογένειες και προτιμάται και από τους ίδιους η ημιαυτόνομη διαβίωση κοινοτικού τύπου¹⁴⁷.

¹⁴⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ. Γραμμ. Κ.Υ. Διαχειριστής

¹⁴⁶ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁴⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Για την υλοποίηση της νομοθεσίας απαιτείται χρόνος για να προετοιμαστεί η κοινωνία, να συντονιστούν οι φορείς, να υπάρξει διασύνδεση μεταξύ των. Λόγω της πολυμορφίας, της διαφορετικής λειτουργίας των δομών, που φιλοξενούν ανήλικα προς αναδοχή, και της νομικής μορφής αυτών των φορέων υπάρχει δυσκολία εναρμόνισης¹⁴⁸. Πέρα από διαφοροποιήσεις μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων μονάδων, σε ότι αφορά την ανάληψη επιτροπείας ανηλίκου, οι δημόσιες δομές έχουν τη δυνατότητα καταβολής του οικονομικού βοηθήματος, ενώ οι υπόλοιποι δεν μπορούν να το εφαρμόσουν. Αναμένεται η ενιαία ανάληψη καταβολής του επιδόματος από τον ΟΠΕΚΑ, μέχρι την παρούσα στιγμή αυτό δεν εφαρμόζεται, παρότι έχει ανακοινωθεί¹⁴⁹.

Επειδή ο θεσμός και το πρόγραμμα έχει εθνική εμβέλεια, δημιουργούνται λειτουργικά ζητήματα που χρήζουν επίλυσης, όπως θέματα που προκύπτουν στην εφαρμογή του μέτρου. Επι παραδείγματι, ένας κοινωνικός λειτουργός έχει την επεξεργασία μιας αίτησης υποψηφίου αναδόχου, άλλος επιστήμονας καταρτίζει το ΑΣΟΑ του παιδιού, άλλος πραγματοποιεί τη σύνδεση και το ταίριασμα και σε πολλές περιπτώσεις ακόμη ένα πρόσωπο παρεμβάλλεται στη διαδικασία και παρακολουθεί τη σύνδεση¹⁵⁰. Είναι αδυναμία του συστήματος που θέλει βελτίωση στην οργάνωση και το συντονισμό, ώστε να αποδώσει καρπούς. Αυτό απαιτεί αυξημένη ετοιμότητα, ευελιξία και συνεργατικό πνεύμα από την πλευρά των εμπλεκόμενων επαγγελματιών.

Η ενίσχυση των φορέων με επιστημονικό προσωπικό, το τελευταίο έτος, είχε θετικό αντίκτυπο¹⁵¹. Για την ένταξη και καλύτερη αξιοποίηση στη δράση απαιτείται εντατική και εξειδικευμένη εκπαίδευση, για την παραγωγή ποιοτικού και ποσοτικού έργου.

Η νέα ηλεκτρονική διαδικασία διευκολύνει τους αιτούντες, αλλά διαπιστώνεται ασάφεια για το φορέα έκδοσης των απαιτούμενων δικαιολογητικών όπως στην περίπτωση των ιατρικών πιστοποιητικών από δημόσιο νοσοκομείο ή ιδιώτη. Βελτιώσεις χρήζουν και ζητήματα γραφειοκρατικά που αφορούν υποχρεώσεις των φορέων εποπτείας. Όπως η συλλογή στοιχείων για τους ΥΑΓ που πρέπει να

¹⁴⁸ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη Κ.

¹⁴⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Απρίλιος 2021 Πολίτης Μ.

¹⁵⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁵¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

επικαιροποιούνται ανά τακτά διαστήματα, έστω κι αν το αίτημα παραμένει άπρακτο με υπαιτιότητα του αιτούντος ή αδυναμία ταιριάσματος¹⁵².

Οφείλεται να τονιστεί πρωτίστως, και από το νομοθετικό έργο ότι στόχος είναι το παιδί και τα συμφέροντα του και δευτερευόντως η ικανοποίηση και το αίσθημα ολοκλήρωσης των ΥΑΓ. Τα ανήλικο, για την δική του ευημερία και εξέλιξη, έχει ανάγκη της διατήρησης των δεσμών με τη φυσική οικογένεια και πολύ περισσότερο για τα μεγαλύτερα παιδιά. Η διαρραγή των σχέσεων γίνεται μόνο όταν το επιτάσσει το βέλτιστο συμφέρον του. Οι φυσικοί γονείς πρέπει να κατανοήσουν το θεσμό και τις ανάγκες που εξυπηρετεί ώστε να συναινέσουν και να μην αποτελούν τροχοπέδη στην ομαλή ένταξη του ανηλίκου. Ομοίως και οι ανάδοχοι οφείλουν να συνδράμουν στη δόμηση καλής σχέσης με τους βιολογικούς γονείς, δείχνοντας σεβασμό και αξιοπρεπή συμπεριφορά ώστε να μην έχει επιπτώσεις στο παιδί ¹⁵³.

Διαπιστώνεται πως όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς δεν έχουν τις προϋποθέσεις, γνώσεις και εμπειρία για τη διαχείριση περιπτώσεων. Οι μονάδες που έχουν την τεχνογνωσία, και εφάρμοζαν ήδη το θεσμό στην προηγούμενη νομοθεσία, επιβάλλεται να καταθέσουν τις απόψεις τους και να επικοινωνήσουν τις καλές πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν. Ενώ γνωρίζουν τα τρωτά σημεία του θεσμού και τις πρακτικές δυσκολίες¹⁵⁴.

¹⁵² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

¹⁵³ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

¹⁵⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

4. Αξιολόγηση - αποτίμηση της πρόσφατης αλλαγής στο Νομικό πλαίσιο

Παρότι το πρόσφατο νομοθέτημα προβλήθηκε ως πανάκεια για την επίλυση προβλημάτων που ταλάνιζαν το αναχρονιστικό και επιζήμιο, για την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των ευάλωτων ανηλίκων, σύστημα κοινωνικής πρόνοιας αποδείχθηκε εν πολλοίς ελλειμματικό και πρόχειρα προετοιμασμένο στην αρχική του μορφή .

Η νέοι θεσμικοί κανόνες και οι στόχοι τους αποτελούν βελτίωση και εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου. Το όλο εγχείρημα είναι προς τη θετική κατεύθυνση της αποιδρυματοποίησης. Η διαδικασία μετάβασης από το μοντέλο κλειστής περίθαλψης σε οικογενειακού τύπου φροντίδα ενέχει δυσκολίες και απαιτεί χρόνο για την ομαλή μετατροπή, ώστε να μην έχει συνέπειες στους ανήλικους προς αποκατάσταση, που διαβιούν στις δομές παιδικής προστασίας. Να υπάρξει ολιστική αντιμετώπιση των περιπτώσεων ανηλίκων που βρίσκονται στο μεταβατικό στάδιο της αλλαγής του νομοθετικού πλαισίου. Τα στάδια μετάβασης πρέπει να είναι σφαιρικά προετοιμασμένα για την αποφυγή λαθών και καθυστερήσεων που παρατηρούνται εντός της τριετίας που έχει ψηφιστεί η νέα νομοθεσία¹⁵⁵. Παρατηρείται αβελτηρία στην υλοποίηση και εμπόδια που δεν είχαν προβλεφθεί ώστε ο θεσμός να προχωρά με ταχείς ρυθμούς.

Αρχικά το νέο θεσμικό πλαίσιο, όπως αυτό επικοινωνήθηκε στην ελληνική κοινωνία, δημιούργησε μεγάλες προσδοκίες και ελπίδες στους πολίτες και τους επαγγελματίες για την επίλυση της παθογένειας στο σύστημα παιδικής προστασίας. Η αποκατάσταση ενός ανηλίκου είναι ιδιαίτερα σύνθετη διαδικασία, με πλήθος ζητημάτων που χρήζουν ρύθμισης και συντονισμού. Η ηλεκτρονική πύλη δεν μπορεί από μόνη της να διέλθει των δυσχερειών και χρειάζεται η ανθρώπινη παρέμβαση για να είναι επιτυχής μια σύνδεση. Συνεπώς η εφαρμογή από μόνη της δεν είναι ένα επαρκές εργαλείο που θα αντιμετωπίσει και θα επιτύχει την αποκατάσταση με το πάτημα ενός κουμπιού, κατά το κοινώς λεγόμενο. Το ταίριασμα που γίνεται ηλεκτρονικά δεν λαμβάνει ούτε σταθμίζει τις ιδιαιτερότητες του ανθρώπινου

¹⁵⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

παράγοντα¹⁵⁶. Ο νόμος εργαλειοποιήθηκε τόσο για επίλυση του χρόνιου προβλήματος της μακράς παραμονής και εγκλεισμού ανηλίκων σε κλειστές δομές, όσο και για την αποσυμφόρηση των δημόσιων νοσοκομείων από τα εγκαταλελειμμένα παιδιά. Ο δεύτερος στόχος επετεύχθη ως ένα βαθμό, με ποσοτικά κριτήρια, αλλά η όλη διαδικασία έγινε με προχειρότητα και χωρίς ποιοτικό αποτέλεσμα.

Οι επικριτές διατυπώνουν αμφιβολίες για τη διαφάνεια διαχείρισης των αιτημάτων και την επιτάχυνση του ρυθμού αποκατάστασης των ανηλίκων. Επισημαίνεται από τους εμπλεκόμενους και έμπειρους επαγγελματίες ότι η συμπλήρωση αιτήματος από τον ΥΑΓ με τα ποιοτικά στοιχεία του προσδοκώμενου ανηλίκου προς φιλοξενία, χωρίς προηγούμενη συμβουλευτική πληροφόρηση, μπορεί να οδηγήσει το αίτημα στην αφάνεια. Το σύστημα στην προκειμένη περίπτωση να μην φέρει κανένα ταίριασμα μέσα στο προβλεπόμενο χρονικό διάστημα και να παρέλθει άπρακτο¹⁵⁷. Τα στοιχεία των αιτημάτων δεν διατίθενται στη δημοσιότητα, μόνο ποσοτικά, χωρίς τη δυνατότητα σύγκρισης, στα πλαίσια της δεοντολογίας για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων. Αυτό αποτελεί ψόγο για τους ασκούντες αρνητικά σχόλια.

Στο ίδιο μήκος κύματος είναι και οι μομφές για την αντικειμενικότητα του συστήματος διασύνδεσης υποψηφίων και παιδιών. Επιπρόσθετα θεωρείται αδόκιμο και ακατάλληλο για την αναδοχή, κυρίως στο επίπεδο που αφορά τις παραμέτρους επιλογής των γονέων. Αμφιβολίες εκφράζονται για τη σειρά προτεραιότητας και την καταστρατήγηση αυτής.

Την ανάγκη για επιπρόσθετες διορθωτικές παρεμβάσεις στην υφιστάμενη νομοθετική προσέγγιση, εκθέτουν όσοι μέμφονται τη διεργασία μετάβασης από το ίδρυμα στην κοινότητα ή στην εναλλακτική φροντίδα.

Διαπιστώνεται από νομικούς ότι το νέο νομοθέτημα αντιφάσκει σε κανόνες του ΑΚ και οδηγεί στη μερική εφαρμογή τους¹⁵⁸. Προτείνονται θεσμικές και εφαρμοστικές τροποποιήσεις, προκειμένου να επιτευχθεί εναρμόνιση με το αστικό δίκαιο. Στο ν. 4538/2018 έχουν πραγματοποιηθεί τροποποιήσεις καθώς αναδύθηκαν στην επιφάνεια

¹⁵⁶ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

¹⁵⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

¹⁵⁸(Γεώργαρου Ελένη Επιστημονική ημερίδα : Η αναδοχή και η υιοθεσία στο Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας των Ανηλίκων:31-03-2019) προσπέλαση 2^{ος}/2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

κενά και αντιφάσεις λόγω της ανεπαρκούς προετοιμασίας του. Εντοπίζονται προβληματικές διατάξεις που οδηγούν σε εσφαλμένη ερμηνεία και αποτελούν τροχοπέδη στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Νομικοί αξιολογούν το νομοθέτημα και εγείρουν θέματα αντισυνταγματικότητας.

Δυσκολίες και ελλείμματα προκύπτουν και στο επιστημονικό προσωπικό που αναλαμβάνει τη διαδικασία. Φορείς που δεν είχαν καμία εμπλοκή με το θεσμό παρά μόνο σε θεωρητικό επίπεδο καλούνται να αποτελέσουν μέρος της διαδικασίας, χωρίς να λάβουν την κατάλληλη εκπαίδευση¹⁵⁹. Εμπόδιο στην εφαρμογή του είναι και ο άσχημος σχεδιασμός και διατύπωση του, που δεν λαμβάνει υπ' όψιν πολυπαραγοντικές παραμέτρους, ούτε την εργασιακή κουλτούρα και το κατεστημένο των εμπλεκόμενων φορέων και επιστημόνων.

Ζητήματα που προβλέπονταν να έχουν λυθεί σε συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα παραμένουν άλυτα όπως η καταβολή του βοηθήματος από το ΟΠΕΚΑ ή η αδυναμία χρηματοδότησης και οικονομικής στήριξης των ανάδοχων οικογενειών από τα ΝΠΙΔ ή ΜΚΟ για εκπαιδευτικά και θεραπευτικά προγράμματα των παιδιών¹⁶⁰.

Ο αντίλογος στις νέες θεσμικές ρυθμίσεις εστιάζεται και στο γεγονός ότι πολλά σημεία αποτελούν επανάληψη των ρυθμίσεων του π.δ. 86/2009, δεν υπάρχουν ριζικές αλλαγές που θα βοηθήσουν στην επίλυση του χρόνιου προβλήματος του ιδρυματισμού. Θα έχει μικρή επιρροή με αντίστοιχα πενιχρά αποτελέσματα για το στόχο της εξωιδρυματικής φροντίδας των ευάλωτων.

Η διαδικασία γίνεται περισσότερο σύνθετη και χρονοβόρα, λόγω γραφειοκρατίας που απαιτεί όχι τόσο από τους πολίτες όσο από τους εμπλεκόμενους φορείς. Οι ενέργειες που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση ενός αιτήματος είναι πολλαπλάσιες αυτών της προηγούμενης διαδικασίας¹⁶¹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η σύνδεση υποψηφίων γονέων με ανήλικους απ όλη την Ελλάδα χωρίς να υπάρχει φίλτρο για τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες των παιδιών. Παρατηρούνται συνεχείς συνδέσεις και απορρίψεις από τους ΥΑΓ, καθώς δεν μπορούν να καλύψουν τις απαιτούμενες ενέργειες. Όπως για παράδειγμα η τοποθέτηση ενός παιδιού, του οποίου η βιολογική οικογένεια

¹⁵⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁶⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁶¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

μένει πολύ μακριά, και υπάρχει η υποχρέωση της τακτικής δια ζώσης επικοινωνίας με τους γονείς¹⁶².

Αντικειμενικό εμπόδιο, στη γρήγορη αποκατάσταση ενός παιδιού, αποδεικνύεται η τεράστια απόκλιση μεταξύ αιτήσεων αναδοχής και των ανηλίκων προς τοποθέτηση. Η αναλογία αυτών βρίσκεται στο μεγάλο αριθμό ανηλίκων και στον ελάχιστο αριθμό αιτούντων. Έτι περαιτέρω, τα μικρά και υγιή διαθέσιμα παιδιά είναι ελάχιστα ενώ στην πλειονότητά τους οι υποψήφιοι γονείς στρέφονται σε αυτή την κατηγορία ανηλίκων, με συνέπεια τα αιτήματα να μην ικανοποιούνται και να παρατηρείται καθυστέρηση¹⁶³. Η προϋπόθεση της ανάθεσης της γονικής μέριμνας για τη δικαστική αναδοχή δημιουργεί καθυστερήσεις στην τοποθέτηση. Οι απαιτήσεις για τη λειτουργία του θεσμού και των διαδικασιών όπως προβλέπονται, είναι αυξημένες για τις κοινωνικές υπηρεσίες των μονάδων παιδικής προστασίας, με επιβάρυνση του έργου των επαγγελματιών χωρίς την ενίσχυση τους με έμπειρους επαγγελματίες.

Εγείρονται αντιρρήσεις και αμφισβήτηση για τη διαφάνεια του ηλεκτρονικού πληροφοριακού συστήματος. Το γεγονός ότι τα στοιχεία του μητρώου ανηλίκων δεν δημοσιεύονται και δεν είναι προσβάσιμα από τους ενδιαφερόμενους, αφαιρεί τη δυνατότητα για εξακρίβωση της σειράς. Οι αιτούντες αδυνατούν να έχουν εικόνα για τη σειρά προτεραιότητας του αιτήματός τους και εάν προχωρά η λίστα και διασφαλίζεται η διαφάνεια. Τα στοιχεία που αφορούν τα μητρώα γονέων και ανηλίκων τα συλλέγει το ΕΚΚΑ και κατόπιν τα διαχειρίζεται το ΕΣΑνΥ. Για το τελευταίο, οι επικριτές του οργάνου θεωρούν πως δεν έχει λόγο ύπαρξης, καθώς δεν έχει χρησιμότητα και στερείται αποτελεσματικότητας. Διαπιστώνεται ομοιότητα με το προηγούμενο όργανο που δεν λειτούργησε. Οι στόχοι και ο σκοπός του συμβουλίου δεν επιτυγχάνονται, καθώς στερείται πρωτοβουλιών και κατευθύνσεων, ενώ δεν λαμβάνεται η γνώμη των επαγγελματιών με εμπειρία. Οι επικριτές ψέγουν την έλλειψη συνεργασίας με έμπειρους επιστήμονες, που μπορούν να μεταλαμπαδέσουν τις γνώσεις τους, αλλά και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η συμμετοχή

¹⁶² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁶³ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

εργαζομένων πρώτης γραμμής θα αποτυπώσει πληρέστερα τα προβληματικά σημεία του θεσμού.

Το αφήγημα για την επιτάχυνση των διαδικασιών με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής πύλης any.net.gr, δημιούργησε φρούδες ελπίδες για τους ενδιαφερόμενους και λάθος εντύπωση στο ευρύ κοινό. Δεν έλαβε υπόψη του ότι η αναδοχή σε αντίθεση με την υιοθεσία είναι ιδιαίτερος πολύπλοκη όπου πρέπει να αξιολογηθούν πλήθος παραγόντων. Δεν πρέπει να παραβλέπεται η επιπρόσθετη παράμετρος που υπεισέρχεται και δεν είναι άλλη από αυτή της φυσικής οικογένειας¹⁶⁴. Στην υιοθεσία το ανήλικο είναι νομικά ελεύθερο για ένταξη και δεν υπάρχει καμία επαφή με τη βιολογική οικογένεια, το παιδί ενσωματώνεται ως μέλος με τα ίδια δικαιώματα των βιολογικών τέκνων και αντίστοιχες υποχρεώσεις για τους γονείς¹⁶⁵.

Εμμέσως για τα παιδιά που φιλοξενούνται σε δομές, την επιλογή αναδόχων γονέων έχει ο φορέας για συμβατική ή δικαστική αναδοχή. Οι κοινωνικοί επιστήμονες που συντάσσουν τα ΑΣΟΑ προδιαγράφουν και το μέλλον του ανηλίκου. Έμπειροι επαγγελματίες θα συντάξουν πλήρως αιτιολογημένο και εμπειριστατωμένο ατομικό σχεδιασμό για το παιδί, που θα διευκολύνει τη δυνατότητα αποκατάστασης. Κακή διαχείριση του οδηγεί στην παραμονή του ανηλίκου στα αζήτητα¹⁶⁶.

Αλγεινή εντύπωση δημιούργησε το νομοθέτημα, καθώς θεωρούνταν πως θα καταργήσει τις ιδιωτικές αναδοχές κάτι που δεν έγινε πράξη. Η ιδιωτική αναδοχή και υιοθεσία αποτελούν αγκάθι για τη ελληνική κοινωνία καθώς γίνεται με ιδιωτική συμφωνία μεταξύ του έχοντος τη γονική μέριμνα και των ΥΑΓ. Δεν διασφαλίζεται η διαφάνεια και πιθανόν στη διαδικασία να μετέρχονται μέθοδοι που πλήττουν την ηθική και βασίζονται σε ταπεινά ελατήρια αμφοτέρων των πλευρών¹⁶⁷.

Οι πρόσφατες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις για την αναδοχή, δεν απέχουν από το προηγούμενο νομικό καθεστώς, η ουσιαστική αλλαγή αφορά τις διαδικασίες και τη χρήση της πληροφορικής στη διαδικασία σύνδεσης γονέα -παιδιού. Η αναδοχή ρυθμίζεται με πανομοιότυπες διατάξεις με αυτές της υιοθεσίας. Η σύγχυση που υπήρχε

¹⁶⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁶⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη Κ.

¹⁶⁶ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁶⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

στο παρελθόν συνεχίζει να υφίσταται. Τα μηνύματα προς την κοινωνία για τους δύο θεσμούς είναι ασαφή και δυσδιάκριτα. Η διατήρηση κοινών ορίων ηλικίας με την υιοθεσία δεν εξυπηρετεί το στόχο και δεν έχει θετική επίδραση στη διευκόλυνση του θεσμού. Στις χώρες που εφαρμόζουν με επιτυχία το πρόγραμμα έχουν διευρυμένα ηλικιακά όρια ¹⁶⁸.

Το νομικό πλαίσιο βασίστηκε στο παλαιό και παραπέμπει σε διαδικασίες που εξυπηρετούν παιδιά βρεφικής ή και νηπιακής ηλικίας. Στην περίπτωση των ανηλίκων σχολικής, προεφηβικής ή και μεγαλύτερης ηλικίας δεν λειτουργεί και δεν αποδίδει αποτελέσματα¹⁶⁹. Το ηλικιακό φάσμα των ανηλίκων που βρίσκονται σε κίνδυνο και οι διαφορετικές ανάγκες που έχουν δεν αξιολογήθηκε σε βάθος. Υπολείπεται σε ευελξία η μεθοδολογία για την πρακτική εφαρμογή του θεσμού σε ανηλικούς διαφορετικών ηλικιακών ομάδων και απαιτήσεων .

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα σύνδεσης ανηλίκου με υποψήφιο γονέα δεν αποτελεί φάρμακο για την αποκατάσταση παιδιών μεγαλύτερης ηλικίας, με αναπηρίες ή ψυχοκοινωνικές διαταραχές. Αυτές οι κατηγορίες ανηλίκων είναι λιγότερο έως καθόλου επιθυμητές, γεγονός που αποτυπώνεται στα ποσοτικά στοιχεία της μη σύνδεσης τους. Το μικρό ενδιαφέρον για αναδοχή και δη για μεγαλύτερα παιδιά σε συνδυασμό με τη μοναδική δυνατότητα σύνδεσης μέσω της εφαρμογής anynet δεν αφήνει πολλά περιθώρια πιθανοτήτων οικογενειακής φροντίδας γι αυτές τις κατηγορίες παιδιών. Από την πορεία των διαδικασιών διαπιστώνεται πως η ηλεκτρονική εφαρμογή δεν έχει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα για τα παιδιά σχολικής ηλικίας και με ιδιαίτερες ανάγκες¹⁷⁰.

Οι επαγγελματίες αλλά και η πολιτική και θεσμική ηγεσία συμφωνούν στην έλλειψη προεργασίας του θεσμού ώστε να επικοινωνηθεί στον κόσμο, να γνωρίσει την ουσία της πράξης και τη θαυμαστή εμπειρία ένταξης ενός μεγαλύτερου παιδιού ή με αυξημένες ανάγκες. Η προβολή του θεσμού, με σαφή διαχωρισμό από αυτόν της

¹⁶⁸ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁶⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁷⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

υιοθεσίας και ταυτόχρονη συμπυκνωμένη παρουσίαση των στόχων του αλλά και του ρόλου των ΥΑΓ θα διαλευκάνει στα μάτια του κοινού τη χρήση της αναδοχής, το όφελος για το παιδί και την ηθική ικανοποίηση και ευτυχία για τον ανάδοχο γονέα¹⁷¹.

Στο επιστημονικό επίπεδο προκύπτει σύγχυση και ασάφεια για τις αρμοδιότητες των κοινωνικών επιστημόνων που εμπλέκονται. Για τους έμπειρους επαγγελματίες που ήδη εφάρμοζαν το θεσμό έχουν βρεθεί οι νόρμες καλής και αποδοτικής λειτουργίας. Κενά και δυσκολίες προκύπτουν επίσης με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, καθώς οι εισαγγελείς υπηρεσίας σε όλες τις περιφέρειες δεν έχουν την εξειδίκευση και δεν διαθέτουν υποστηρικτική κοινωνική υπηρεσία. Ελλείψεις που δημιουργούν τροχοπέδη στην απομάκρυνση ανηλίκου από τη φυσική οικογένεια αλλά και στη συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες για την οικογενειακή αποκατάσταση του παιδιού¹⁷². Διατάξεις του υπάρχοντος οικογενειακού δικαίου του Α.Κ. και του Κ.Πολ.Δ. θεωρούνται από νομικούς προβληματικές¹⁷³ στο επίπεδο της απόφασης τοποθέτησης σε αναδοχή από τη δικαιοσύνη, με τη συνεπικουρία των κοινωνικών επιστημόνων. Επισημαίνεται ότι στην παρούσα στιγμή η χώρα βρίσκεται στο στάδιο διαβούλευσης για την τροποποίηση του οικογενειακού δικαίου (3^{ος} /2021).

Με την ψήφιση του νόμου δεν θεσπίστηκαν κανόνες για την παρακολούθηση και τον έλεγχο εφαρμογής του από τις υπηρεσίες και τους φορείς που κλήθηκαν να τον κάνουν πράξη. Εντοπίζονται αδυναμίες και δεν καθορίζονται οι διαδικασίες που αφορούν τη συνεργασία των φορέων που συντάσσουν τα ειδικά μητρώα ανηλίκων με την εισαγγελία. Ώστε ένα παιδί που απομακρύνεται αιφνιδίως από την γονεϊκό περιβάλλον του, να εντάσσεται άμεσα σε ανάδοχη φροντίδα και να μην περνά το κατώφλι του ιδρύματος, καθώς αυτό επιβάλλει το βέλτιστο συμφέρον του. Παράλληλα επιτυγχάνεται η αποασυλοποίηση που είναι ο επιδιωκόμενος στόχος¹⁷⁴.

Οι αιτήσεις υποψηφίων γονέων αφορούν στην πλειοψηφία τους, υιοθεσία για βρέφη ή και νήπια, η αναδοχή καλύπτει ένα πολύ μικρό κομμάτι των συνολικών

¹⁷¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

¹⁷² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁷³(Γεώργαρου Ελένη Επιστημονική ημερίδα : Η αναδοχή και η υιοθεσία στο Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας των Ανηλίκων: 31-03-2021) προσπέλαση 2ος/2021

¹⁷⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

αιτημάτων με επιθυμία για παιδιά προσχολικής ηλικίας και μικρότερα. Οι δυσκολίες πολλαπλασιάζονται για την αποκατάσταση των μεγαλύτερων παιδιών και αδελφών παρότι δεν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Στην παρούσα στιγμή δεν έχει ενεργοποιηθεί ο θεσμός του επαγγελματία αναδόχου που θα ενίσχυε τη διαδικασία αποιδρυματοποίησης όχι μόνο για τα ανήλικα με αυξημένες ανάγκες αλλά και για μεγαλύτερα παιδιά που δεν αποκαθίστανται ¹⁷⁵.

Η αναγκαία και αυστηρή προϋπόθεση της προηγούμενης εγγραφής στα μητρώα γονέων, δεν εξυπηρετεί το στόχο στα περιστατικά της ξαφνικής ανάγκης για τοποθέτηση ανηλίκου σε οικογενειακή φροντίδα. Στις περιπτώσεις αυτές μπορεί και άτομο του ευρύτερου συγγενικού περιβάλλοντος να αναλάβει τη φροντίδα του ανηλίκου ώστε να μη βιώσει τις αρνητικές επιπτώσεις της απομάκρυνσης και της τοποθέτησης σε ένα άγνωστο περιβάλλον. Η δυνατότητα ευελιξίας, εξαίρεσης και εξατομίκευσης για κάποιες ιδιαίτερες περιπτώσεις, με γνώμονα πάντα την προώθηση του συμφέροντος και την προστασία του παιδιού, θα πρέπει να προβλέπονται από το νομοθέτημα και τις σχετικές ερμηνευτικές υπουργικές αποφάσεις.

Οι διατάξεις, που καθορίζουν τις διαδικασίες της σύνδεσης κρίνονται εσφαλμένες και εμπίπτουν στη συνολική κριτική του πρόσφατου νομικού πλαισίου, ειδικά στο κομμάτι του χρονοδιαγράμματος για την ολοκλήρωση των σταδίων σύνδεσης και προσαρμογής¹⁷⁶. Για ένα ανήλικο σχολικής και μεγαλύτερης ηλικίας, που έχει την εμπειρία της ιδρυματικής φροντίδας, ο ένας μήνας προσαρμογής είναι ελάχιστος και απαιτείται πολύ περισσότερος χρόνος. Αυτό τεκμαίρεται και από την εμπειρία των κοινωνικών λειτουργών που τοποθετούν και παρακολουθούν πολλά χρόνια ανάδοχες οικογένειες. Η ελάχιστη προσαρμογή για μεγαλύτερα παιδιά που έχουν ζήσει σε ομαδικό τρόπο ζωής κυμαίνεται από 3 μήνες και πλέον. Η σταδιακή ένταξη στην ανάδοχη οικογένεια και τη νέα κατάσταση ζωής, θα διασφαλίσει την ομαλή και με βεβαιότητα προσαρμογή ¹⁷⁷.

¹⁷⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

¹⁷⁶ Γεώργαρου Ελένη Επιστημονική ημερίδα : Η αναδοχή και η υιοθεσία στο Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας των Ανηλίκων: 31-03-2019 προσπέλαση 2^{ος}/2021

¹⁷⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Διαφαίνονται σημεία της πρόσφατης νομοθετικής αναμόρφωσης του θεσμού, τα οποία αφήνουν περιθώριο για παρερμηνεία ή κακή ανάγνωση των νόμων από τα εμπλεκόμενα πρόσωπα των επαγγελματιών¹⁷⁸. Επιπλέον, παρότι υπάρχει πρόβλεψη στον αρχικό νόμο, για επαγγελματίες αναδόχους αυτό δεν υποστηρίζεται από τη συμπληρωματική μεταγενέστερη νομοθεσία. Αδυναμίες εντοπίζονται όχι μόνο στην καταχώρηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλά και αυτών που είναι αρμοδιότητας του υπουργείου δικαιοσύνης. Με φανερές δυσχέρειες στη διαλειτουργικότητα των μητρώων ανηλίκων.

Από την ψήφιση του ν. 4538/2018 έχουν παρέλθει 3 χρόνια που δεν έχουν αποδώσει πολλούς καρπούς και δη στο ηλικιακό φάσμα των παιδιών σχολικής ηλικίας, ελάχιστες οι επιτυχίες τοποθετήσεις. Παρατηρούνται παλινωδίες στις συνδέσεις ανηλίκων μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος, που οδηγούν σε μεγαλύτερη παραμονή τους στην ιδρυματική φροντίδα με τις συνέπειες που αυτό έχει στην ψυχική, συναισθηματική και πνευματική υγεία, πέρα από τις επιπτώσεις στη βιολογική ανάπτυξη του¹⁷⁹.

Αργοπορία από πλευράς του κράτους θεωρείται η μέχρι πρόσφατα μη πρόσκληση των φορέων παιδικής προστασίας, ιδιωτικοί εκκλησιαστικοί και μη κυβερνητικοί, για να εγγράψουν και να καταχωρήσουν, τα ανήλικα που φιλοξενούν στις δομές τους, στα ειδικά μητρώα. Οι δημόσιοι φορείς έχουν πλήρως εναρμονισθεί με τις νέες διατάξεις και στα στοιχεία που αναρτούν αποτυπώνεται ο συνολικός πληθυσμός που φιλοξενούν¹⁸⁰. Ενώ για τους παραβατικούς ανηλίκους, των οποίων την ευθύνη έχει το Υπουργείο Δικαιοσύνης, δεν έχει ενεργοποιηθεί το σύστημα εγγραφής των .

Δεν υπάρχει πρόβλεψη για την υποχρεωτική αξιολόγηση του θεσμού από τους ανάδοχους γονείς, τα ανάδοχα παιδιά που έχουν την ωριμότητα, για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος καθώς και την ικανοποίηση τους αναφορικά με την κάλυψη των αναγκών τους. Οι εμπλεκόμενοι φορείς και επαγγελματίες επιβάλλεται να

¹⁷⁸ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη Κ.

¹⁷⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ. ,Μάρκου Σ.

¹⁸⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

αποτιμήσουν την πορεία του θεσμού και των διαδικασιών. Χρειάζεται να τονισθούν τα τρωτά σημεία, κενά και ασάφειες, καθώς και οι δυσκολίες στη συνεργασία των επαγγελματιών μεταξύ τους και με τους γονείς, αμφότεροι, και συνεπώς τη διόρθωση αυτών¹⁸¹. Ανταλλαγή καλών πρακτικών και μεθόδων από έμπειρους επαγγελματίες προς τους νεοεισερχόμενους φορείς στο πρόγραμμα βοηθά στην ταχύτερη και αρτιότερη διευθέτηση και χειρισμό των περιπτώσεων ευθύνης τους. Ο θεσμός πρέπει να ενθαρρύνει, να διευκολύνει και να απλοποιεί τη συνεργασία. Από την πρακτική εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών, δεν προκύπτει, αντίθετα χρήζει βελτιώσεων στο επίπεδο αυτό .

Ενίσχυση του ρόλου των φυσικών γονέων στη διαδικασία, στο μέτρο του δυνατού και όπου το επιτρέπουν οι συνθήκες, οικογενειακής αποκατάστασης του τέκνου τους. Οι βιολογικοί γονείς, όταν αντιλαμβάνονται την αδυναμία τους να προσφέρουν μια ισορροπημένη οικογενειακή ζωή στο παιδί τους, και συμμετέχουν στην εξασφάλιση αυτής εκτός της δικής τους εστίας, ταυτόχρονα βοηθούν στην ομαλότερη ένταξη του ανηλίκου αλλά απολαμβάνουν και την ικανοποίηση για την εξασφάλιση της ευημερίας του. Όταν οι γονείς είναι σύμμαχοι στην αποκατάσταση, έχουν καλές σχέσεις με τους επαγγελματίες, υπάρχει σεβασμός και αξιοπρέπεια στις σχέσεις, η τοποθέτηση θα ωφελήσει όλες τις πλευρές. Επιπλέον θα κατανοήσουν ότι οι πιθανότητες επανασύνδεσης με το παιδί τους, όταν παρέλθουν τα προβλήματα, είναι απόλυτα υπέρ τους, στην αντίθετη περίπτωση κακής συνεργασίας η πείρα δείχνει πλήρη άρνηση του ανηλίκου για επικοινωνία και επανασύνδεση με τη φυσική οικογένεια¹⁸². Με βάση το συμφέρον του παιδιού, η συνεργασία και σύμπλευση των δύο οικογενειών αναφοράς για τον ανήλικο είναι θεμιτά και επιδιωκόμενα. Όλοι πρέπει να γνωρίζουν την προσωρινότητα του μέτρου, καθώς δεν αποτελεί οριστική λύση. Η εξασφάλιση της τακτικής και καλής επαφής με τη βιολογική οικογένεια ευνοεί την θετική εξέλιξη της προσωπικότητας του παιδιού. Στην πράξη το μεγαλύτερο ποσοστό των γονέων είναι καχύποπτοι και αρνητικοί με το φόβο της ολικής απομάκρυνσης του παιδιού¹⁸³. Οι κοινωνικοί λειτουργοί με εμπειρία στο αντικείμενο, έχουν καλύτερη

¹⁸¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁸² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁸³ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

προσέγγιση προς τους γονείς, προσπαθούν να επιτύχουν την καλύτερη συνεργασία μαζί τους, τους ενημερώνουν για τους στόχους της αναδοχής και καταφέρνουν αποδοτικότερες συναντήσεις με το παιδί τους.

Το πρόγραμμα ηλεκτρονικής υποβολής αιτημάτων και καταγραφής του πληθυσμού απαιτείται να λάβει υπ' όψιν την ποικιλότητα και πολυμορφία των αναγκών των προς ένταξη ανηλίκων¹⁸⁴. Η πολυπλοκότητα των ιδιαιτεροτήτων των ανηλίκων, που είτε ανήκουν σε ευάλωτη -ευπαθή ομάδα, είτε βρίσκονται σε κίνδυνο - επισφαλής κατάσταση, είτε είναι μέλη μειονότητας ,αλλοδαποί ή παραβατικοί, έχει τεράστιο εύρος. Το ψηφιακό σύστημα καταχώρησης δεν εξυπηρετεί στην αναλυτική καταγραφή των περιπτώσεων γεγονός που οδηγεί σε γενικοποιήσεις και δεν επιταχύνει τη διαδικασία αντίθετα δημιουργεί καθυστερήσεις στα ιδιαίτερα επιβαρυμένα παιδιά.

Η προσπάθεια για την αποιδρυματοποίηση δεν περνά για όλες τις περιπτώσεις ανηλίκων από την τοποθέτηση σε πρόγραμμα οικογενειακής φροντίδας. Δεν είναι όλα τα ανήλικα κατάλληλα για να ενταχθούν σε ανάδοχη φροντίδα. Από τη στιγμή που το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου επιτάσσει την απομάκρυνση από το γονεϊκό περιβάλλον για κάποιες κατηγορίες παιδιών δεν αποτελεί το μέγιστο συμφέρον του η ένταξη σε μια νέα άγνωστη και διαφορετική οικογένεια. Για τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας δημιουργείται αίσθημα ανασφάλειας και προσπάθεια αποξένωσης από τους γονείς με αρνητική και απορριπτική στάση απέναντι στο πρόγραμμα. Η δυνατότητα διαχωρισμού των περιπτώσεων που δεν μπορούν να προχωρήσουν σε πρόγραμμα αναδοχής θα πρέπει να προβλέπεται¹⁸⁵. Η ύπαρξη εναλλακτικής φροντίδας σε οικογενειακές δομές και κοινοτικού τύπου μονάδες είναι αναγκαία για τα περιστατικά που δεν μπορούν να ενταχθούν στην αναδοχή. Στόχος είναι η αποασυλοποίηση, εντούτοις το βέλτιστο συμφέρον δεν αποτελεί πάντα η τοποθέτηση σε οικογένεια. Αυτό προσδιορίζεται από τα ατομικά χαρακτηριστικά και τις επιθυμίες του παιδιού¹⁸⁶.

Τέλος στην ελληνική κοινωνία θα πρέπει να γίνει οικονομική αλλά και σφαιρική αποτίμηση του μέτρου, με τα πλεονεκτήματα και τα κόστη, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες μορφές φροντίδας. Η ενίσχυση της φυσικής οικογένειας, στις περιπτώσεις

¹⁸⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

¹⁸⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

¹⁸⁶ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

που είναι εφικτό και υπάρχει η υποδομή για μια αρμονική και φυσιολογική ανατροφή του ανηλίκου, ώστε να μεγαλώσει το παιδί στους κόλπους της, οφείλει να είναι προτεραιότητα και έσχατη λύση η απομάκρυνση. Με οικονομικούς όρους, ίσως αποτελεί τη λιγότερο δαπανηρή λύση και βελτιώνει τη φυσική οικογένεια, με διπλό όφελος . Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας, επιλογή του ποιοτικότερου και αποδοτικότερου, κατά περίπτωση, για το συμφέρον κάθε ανυπεράσπιστου παιδιού .

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

5. Προτάσεις

Ο θεσμός με τη σημερινή μορφή του, παρά τις αδυναμίες που διαπιστώνονται, είναι ένα θετικό βήμα προς την αποϊδρυματοποίηση και την παροχή οικογενειακής φροντίδας. Το εποπτεύον υπουργείο καταβάλει αξιόλογες προσπάθειες και επιδεικνύει θέληση για τη επίτευξη του στόχου. Κρίνονται απαραίτητες οι συχνές αξιολογήσεις των αποτελεσμάτων με παράλληλη αποτίμηση των ζητημάτων που αποτελούν τροχοπέδη για το θεσμό και τις διαδικασίες του.

5.1 Συστημικές και δομικές ρυθμίσεις

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις αδυναμίες που έχουν διαφανεί στην πρακτική εφαρμογή του θεσμού, μπορούμε να αναπτύξουμε, να εισάγουμε και να βελτιώσουμε τις πρακτικές. Η μεταφορά καλών πρακτικών από άλλες χώρες, που έχουν επιτύχει στα προσδοκώμενα αποτελέσματα, με προηγούμενη προσαρμογή αυτών στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας είναι επιβεβλημένη¹⁸⁷. Ταυτόχρονα η ανταλλαγή επαγγελματιών και τεχνογνωσίας από το διεθνή χώρο θα δώσει ώθηση στο θεσμό. Από χώρες, που πρωτοπορούν στην εφαρμογή του θεσμού, και έχουν κοινά στοιχεία με την πατρίδα μας, μπορούν να δανειστούν ποιοτικά πρότυπα για τις τοποθετήσεις και διαδικασίες ανάδοχης φροντίδας. Η αξιοποίηση εργαλειοθήκης της Ένωσης, σε θέματα παιδικής προστασίας, και δημιουργία πρωτοκόλλου για όλα τα στάδια και επίπεδα λειτουργίας του θεσμού θα επιταχύνει τις διοικητικές διαδικασίες. Παράλληλα θα εξασφαλίσει ομοιομορφία και ισότητα στον τρόπο αντιμετώπισης των περιστατικών. Η συμμετοχή μας σε πρόγραμμα της Ε.Ε. με στόχο την αποϊδρυματοποίηση θα ενισχύσει τις προσπάθειες για ποιοτική φροντίδα των απροστάτευτων ανηλίκων¹⁸⁸.

Η συστηματική αξιολόγηση της εφαρμογής και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων, πέραν των ποιοτικών, και με ποσοτικά στοιχεία θα ωθήσει στη

¹⁸⁷ Συνήγορος για τα δικαιώματα του παιδιού

¹⁸⁸ Opening Doors for Europe's Children (2013-2019)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

διόρθωση αδυναμιών. Συνεχής συλλογή πληροφοριών, ανατροφοδότηση και αναδιάρθρωση των στόχων δίνει ευελιξία στο θεσμό και προσαρμοστικότητα στις κοινωνικές μεταβολές. Καταχώρηση δεδομένων σε πολλά επίπεδα ώστε να αποφανθούμε αν η νέα μεθοδολογία εξυπηρετεί τη στρατηγική δράση της αποϊδρυματοποίησης, και αν παρέχει ολιστική αντιμετώπιση των αναγκών. Η ανάλυση αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της νέας διαδικασίας σε σύγκριση με τον προηγούμενο τρόπο διαχείρισης θα οδηγήσει σε συμπεράσματα και αντίστοιχες βελτιώσεις.

Τα μητρώα ανηλίκων και γονέων, είτε ειδικά, είτε εθνικά, κρίνεται αναγκαίο να αποκτήσουν πιο λεπτομερή μορφή και να αποφευχθούν οι γενικεύσεις και οι χονδροειδείς κατηγοριοποιήσεις που δεν οδηγούν σε επιτυχημένες συνδέσεις με πολλές απορρίψεις στο ψηφιακό ταίριασμα γονέων -παιδιών¹⁸⁹. Η αναλυτική καταγραφή στο ΑΣΟΑ θα αποτυπώνει την πραγματικότητα με ποιοτικά δεδομένα και δεν θα δημιουργεί στρεβλώσεις. Παράλληλα θα εξασφαλίσει και ποσοτικά δεδομένα. Το ΕΣΑνΥ, ως γνωμοδοτικό όργανο αρμόδιο για κατάθεση προτάσεων στο εποπτεύον υπουργείο, προτείνει τις συζητήσεις εμπλεκόμενων επαγγελματιών με αναδόχους γονείς για την καταγραφή των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν μετά την εφαρμογή του νέου νομοθετήματος¹⁹⁰.

Οι επαγγελματίες που εργάζονται στο θεσμό της αναδοχής και έχουν προηγούμενη εμπειρία, γνωρίζουν πως υπήρχε και υπάρχει μικρό ενδιαφέρον για παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας ή με προβλήματα υγείας. Ελάχιστοι επιθυμούν μεγαλύτερα παιδιά ή ανήλικα που θα επιστρέψουν αργά ή γρήγορα στη φυσική οικογένεια, με συνέπεια τη σώρευση μεγάλου αριθμού παιδιών μεγαλύτερης ηλικίας στα ιδρύματα, με ότι αυτό συνεπάγεται¹⁹¹. Πιθανή εξαίρεση, για την κατηγορία των λιγότερο επιθυμητών ανηλίκων, κρίνεται σκόπιμη, ώστε πέρα από το αυτοματοποιημένο σύστημα σύνδεσης να μπορούν και οι κοινωνικές υπηρεσίες των δομών φιλοξενίας, σε συνεργασία με άλλους φορείς, να τους ταιριάζουν απευθείας με ενδιαφερόμενους γονείς. Τα παιδιά με μηδενικές πιθανότητες σύνδεσης, μεγαλύτερα ή με

¹⁸⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μιχάλης

¹⁹⁰ 08-08-2020 Ε.Σ.Αν.Υ.

¹⁹¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

ψυχοκοινωνικές διαταραχές, έχουν καλύτερες προοπτικές για ένταξη σε οικογένεια όταν αναπτύξουν πρώτα εξοικείωση, κοινωνικούς δεσμούς, εμπιστοσύνη και συναισθηματική προσέγγιση με τους μελλοντικούς αναδόχους και κατόπιν προβούν στις διαδικασίες ένταξης¹⁹². Η ηλεκτρονική διαδικασία δεν ευνοεί τα μεγαλύτερα παιδιά ή αυτά με χρόνια προβλήματα υγείας. Η παράλληλη και συμπληρωματική λειτουργία της σύνδεσης χωρίς την παρεμβολή της ηλεκτρονικής πύλης θα αποτρέψει τον αποκλεισμό τους¹⁹³.

Οι πολίτες που καταθέτουν αιτήσεις επιθυμούν τη δημοσιοποίηση των ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων που αφορούν την αναδοχή, τα οποία μέχρι τη στιγμή που αναγράφεται η παρούσα εργασία, δεν έχουν κοινοποιηθεί¹⁹⁴.

Η διασφάλιση καλύτερης επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και φορέων σε πρακτικό επίπεδο κρίνεται χρήσιμη, όπως και ο σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων επαγγελματιών και υπηρεσιών. Οριοθέτηση υποχρεώσεων αποτρέπει καθυστερήσεις και κακή συνεργασία¹⁹⁵. Η σταθερή και διαδραστική δικτύωση των φορέων και ο συντονισμός τους θα προωθήσει τους στόχους του θεσμού. Επισημαίνεται ότι στη χώρα μας υπάρχει μεγάλος αριθμός δομών παιδικής προστασίας που λειτουργούν με διαφορετικό τρόπο και φιλοσοφία. Η εισαγωγή κοινής πρακτικής, πλάνου και πρωτοκόλλων στις διαδικασίες σε εθνικό επίπεδο θα λειτουργήσει θετικά.

Ανάπτυξη συμπληρωματικών υπηρεσιών για την αποκλειστική υποστήριξη των οικογενειών φροντίδας με παράλληλη αύξηση των παροχών. Ο ανάδοχος αισθάνεται αναγνώριση του ρόλου που επιτελεί στη ζωή του ανηλίκου και λαμβάνει ηθική ικανοποίηση από αυτό.

¹⁹² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α.

¹⁹³ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ.

¹⁹⁴ Απρίλιος 2021

¹⁹⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

5.2 Νομικές μεταρρυθμίσεις

Ψήφιση ειδικών ρυθμίσεων και διατάξεων για την ενίσχυση της επαγγελματικής αναδοχής για τα ανήλικα με μεγαλύτερες απαιτήσεις ή για αυτά με παραβατική συμπεριφορά, εξασφαλίζοντας της συνδρομή της υπηρεσίας ανηλίκων και κοινωνικής αρωγής. Στην παρούσα στιγμή το νομοθέτημα για τους επαγγελματίες αναδόχους υφίσταται μόνο θεωρητικά¹⁹⁶. Σε κατάσταση αναμονής παραμένουν οι εμπλεκόμενοι επαγγελματίες και φορείς, εν όψει των τροποποιήσεων σε θέματα οικογενειακού δικαίου που θα έχουν αντίκτυπο και στο θεσμό της αναδοχής. Η βραδυπορία στο προαπαιτούμενο της δικαστικής απόφασης για την τοποθέτηση ενός ανηλίκου, λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων στην εκδίκαση των υποθέσεων, οδηγεί στη μεγάλη χρονική απόκλιση από τη στιγμή που λαμβάνεται η απόφαση έως την εφαρμογή των μέτρων. Αποτελεί εμπόδιο για την επίτευξη και ολοκλήρωση της διαδικασίας.

Ο νόμος σε ορισμένες περιπτώσεις, πάντα με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, απαιτείται να αφήνει ευχέρεια στους επαγγελματίες, είτε δικαστές, είτε κοινωνικοί λειτουργοί, να κρίνουν σύμφωνα με τα εξατομικευμένα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παιδιού. Από την άλλη το νομικό πλαίσιο χρειάζεται να δίνει περισσότερες δυνατότητες συμμετοχής των παιδιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς αυτό αφορά τη δική τους ζωή και το μέλλον τους¹⁹⁷.

Μεγάλη κατηγορία παιδιών, που φιλοξενούνται σε δομές κλειστής περίθαλψης και είναι μεγαλύτερα σε ηλικία, αποτελούν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι. Η νομική τροποποίηση για τη διευκόλυνση ένταξης αυτής της κατηγορίας ανηλίκων στο πρόγραμμα αναδοχής ώστε να δώσει τη δυνατότητα εγγραφής σε μητρώο με παραμετροποίηση του Εθνικού Μητρώου Ανηλίκων.

Νομοθετικές παρεμβάσεις για τις οικονομικές υποχρεώσεις των φορέων που πραγματώνουν προγράμματα αναδοχής. Η καταβολή του επιδόματος από τον ΟΠΕΚΑ, όπως προβλέπεται αλλά δεν έχει γίνει πράξη ακόμα, θα αποσυμφορήσει τις δημόσιες

¹⁹⁶ (ΚΥΑ τροποποίηση άρθρ.16 Ν. 4538)

¹⁹⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη Κ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

δομές που το καταβάλουν μέχρι την παρούσα στιγμή¹⁹⁸. Υφίστανται εκκρεμότητες που χρειάζονται ρύθμιση και συντονισμό όπως η καταβολή αποζημιώσεων για θεραπευτικά προγράμματα και ιατρικές πράξεις που δεν καλύπτονται από το δημόσιο σύστημα υγείας ή είναι επείγουσες¹⁹⁹. Για τα ανωτέρω ζητήματα η χώρα οφείλει να εναρμονισθεί και να προσαρμοστεί σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Η αύξηση των ορίων ηλικίας για τους εν δυνάμει γονείς ή και η κατάργησή τους, θα κλιμακώσει το ενδιαφέρον του κοινού και κυρίως από πολίτες που είναι συνταξιούχοι και έχουν χρόνο να διαθέσουν για τη φροντίδα παιδιού. Άνθρωποι, που έχουν ήδη την εμπειρία της ανατροφής των βιολογικών τους ενήλικων τέκνων και οι οποίοι δεν έχουν ως ελατήριο την απόκτηση δικού τους παιδιού είναι καταλληλότεροι. Οικογένειες με παιδιά που έχουν μεγαλώσει και έχουν φύγει από την πατρική εστία αποτελούν άριστη επιλογή για την τοποθέτηση ανηλίκου²⁰⁰. Η αναδοχή δεν είναι απαραίτητο να εναρμονίζεται και να καθορίζεται με τα ηλικιακά όρια της υιοθεσίας. Αφού ο ανάδοχος είναι φροντιστής και δεν γίνεται γονέας του παιδιού σε νομικό επίπεδο, η παύση των ηλικιακών περιορισμών δεν έρχεται σε αντίθεση με τη νομοθεσία²⁰¹.

Διαπιστώνεται ότι υπάρχουν οργανώσεις που φιλοξενούν παιδιά και δεν έχουν κάνει προσπάθειες για ένταξη τους στη διαδικασία καταχώρησης τους. Είναι θεμιτό η πολιτεία, με νομικές διατάξεις, να υποχρεώσει και να επισπεύσει τη διαδικασία καταγραφής τους για να εξασφαλισθεί η διαφάνεια αλλά και η πραγματική αποτύπωση του πληθυσμού των ανηλίκων που μεγαλώνουν εκτός οικογενειακής στέγης και έχουν ανάγκη παρέμβασης αποκατάστασης. Παράλληλα κατοχυρώνεται νομικά ο έλεγχος των ενεργειών για την ένταξη ενός παιδιού σε οικογένεια. Ωστε να αποφευχθεί πιθανή κατάχρηση και καταστρατήγηση του νόμου από τους ιθύνοντες των δομών φιλοξενίας και την αποφυγή παράνομων πράξεων.

¹⁹⁸ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Πολίτης Μ. Απρίλιος 2021

¹⁹⁹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

²⁰⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

²⁰¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη Κ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

5.3 Επιμόρφωση εμπλεκομένων

Συχνά, κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας, εκδίδονται δικαστικές αποφάσεις επιβλαβείς για το συμφέρον του ανήλικου. Η επιμόρφωση των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών, που εκδίδουν αμφότεροι αποφάσεις τοποθέτησης σε αναδοχή αλλά και εντολές απομάκρυνσης από τη φυσική οικογένεια, στην κοινωνική διάσταση του θεσμού και τις συναισθηματικές επιπτώσεις του στον ανήλικο, θα διευκολύνει το έργο τους. Επιπρόσθετα, θα αποτελέσει όπλο για την ορθότερη και δικαιότερη απόφαση αξιολογώντας ολιστικά κάθε περίπτωση παιδιού και όχι μόνο με απόλυτα νομικά κριτήρια.

Στον αντίποδα και οι κοινωνικοί επιστήμονες που εφαρμόζουν το θεσμό, η επιπολής γνώση τους σε νομικά ζητήματα, τους οδηγεί σε αυθαίρετες ερμηνείες του νομοθετήματος. Διαπιστώνεται ότι επαγγελματίες στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών συχνά αναλύουν, συνθέτουν τις διατάξεις του Α.Κ. και των νόμων για την παιδική προστασία, με συνέπεια τη διαμόρφωση εσφαλμένης αντίληψης και την παρερμηνεία τους²⁰². Ενώ συχνά υπερβαίνουν τα εσκαμμένα και αποφασίζουν για θέματα που υπάγονται στη δικαιοδοσία της δικαιοσύνης. Χρηζουν εκπαίδευσης και εξοικείωσης με τις αρμοδιότητες, κυρίως δε με τη συλλογιστική, των δικαστικών οργάνων²⁰³.

Η συνεργασία των δικαστικών και κοινωνικών λειτουργών είναι επιτακτική, επειδή κάθε περίπτωση παιδιού είναι ξεχωριστή και ιδιαίτερη. Όταν οι δύο τομείς αυτοί δουλεύουν παράλληλα επιτυγχάνεται καλύτερα ο στόχος. Η θέσπιση στενότερης συνεργασίας θα επιφέρει βελτίωση και αύξηση των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων. Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η μοναδικότητα των περιστατικών²⁰⁴.

Διαπιστώνεται ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις στη συμπλήρωση των ΑΣΟΑ ανηλίκων από τους κοινωνικούς λειτουργούς, αυτό παρατηρείται κυρίως στα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα και είναι έρμια νομοθετικών εκκρεμοτήτων. Ορισμένοι

²⁰² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Ροΐδη

²⁰³ Γεώργαρου Ελένη Επιστημονική ημερίδα : Η αναδοχή και η υιοθεσία στο Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας των Ανηλίκων: 31-03-2019 προσπέλαση 2ος/2021

²⁰⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

επιστήμονες ιεραρχούν ως το βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου την παραμονή σε δομή παιδικής προστασίας έναντι της τοποθέτησης σε αναδοχή. Για την επίτευξη ομοιομορφίας στην αντιμετώπιση των περιστατικών απαιτείται ευρύτερη και εν τω βάθει κατάρτιση των επαγγελματιών στις κοινωνικές υπηρεσίες. Η σύνταξη χάρτη εκπαίδευσης των κοινωνικών λειτουργών για συμπλήρωση των ΑΣΟΑ θα εξυπηρετήσει το στόχο ²⁰⁵.

Οι νοσοκομειακές μονάδες παιδών της χώρας, που φροντίζουν ανήλικα με ιατρικά ζητήματα και έχουν εγκαταλειφθεί από τους γονείς τους ή έχουν κριθεί ανεπαρκείς για το ρόλο τους, οφείλουν να τα καταγράφουν. Οι κοινωνικές υπηρεσίες των νοσοκομείων είναι απαραίτητο να συμπληρώνουν τα ΑΣΟΑ του πληθυσμού ευθύνης τους. Η εξειδικευμένη κατάρτιση των επαγγελματιών είναι πολύτιμη και σημαντική, με δεδομένο ότι αυτά τα παιδιά έχουν αυξημένες ανάγκες (ιατρικά, ψυχικά ή νοητικά προβλήματα) ²⁰⁶.

Διαμόρφωση νέας κουλτούρας στους κοινωνικούς επαγγελματίες, αλλαγή στον τρόπο αντιμετώπισης όλων των πλευρών βιολογικός γονέας, παιδί και ανάδοχος. Η καλή επικοινωνία με τη φυσική οικογένεια αποσοβεί αρνητικές συμπεριφορικές αντιδράσεις του ανηλίκου και προλαμβάνει κλειδωνισμούς στην οικογενειακή συμβίωση. Αν και θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο να πραγματοποιηθεί, δεν είναι ακατόρθωτο, με την υποστήριξη των κοινωνικών λειτουργών ²⁰⁷. Ο σεβασμός στη φυσική οικογένεια και η αντιμετώπιση του φροντιστή-αναδόχου ως αρωγού στο έργο της πολιτείας για την παιδική προστασία, αποτελούν προϋποθέσεις για την ομαλή εξέλιξη της σύνδεσης.

Βασικός κανόνας είναι η εκπαίδευση των επιστημόνων σε θέματα που αφορούν τα δικαιώματα του παιδιού στα οποία είναι επιτακτικό να έχουν βαθιά γνώση. Επίσης ζητήματα φυλετικής ταυτότητας του παιδιού, είτε είναι ασυνόδευτοι μετανάστες, είτε ρομά ή αποτελούν μέλη μειονοτικής θρησκευτικής ομάδας, πρέπει να διαχειρίζονται

²⁰⁵ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

²⁰⁶ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

²⁰⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

με ιδιαίτερη λεπτότητα από τους επαγγελματίες, καθώς αυτές οι κατηγορίες υπεραντιπροσωπεύονται στο σύστημα²⁰⁸.

5.4 Ενημέρωση για το θεσμό

Η σύγχρονη Ελληνική κοινωνία δεν έχει ξεκάθαρη εικόνα για το θεσμό της αναδοχής και πολλές φορές συγχέεται με αυτόν της υιοθεσίας, ή θεωρείται προθάλαμος της. Ο στόχος και σκοπός του κάθε θεσμού πρέπει να είναι σαφής, με επισήμανση των διαφοροποιήσεων τους. Διάκριση των δύο θεσμών και αποσαφήνιση των ειδών της αναδοχής²⁰⁹. Το θετό παιδί έχει τη θέση του φυσικού τέκνου, ενώ στην αναδοχή ο γονέας έχει ρόλο υποστηρικτικό, υποκαθιστά προσωρινά το περιβάλλον του παιδιού σε κίνδυνο, αναλαμβάνει τη φροντίδα του χωρίς να μεταβάλλεται η νομική θέση του στην οικογένεια. Η παραμονή στην ανάδοχη οικογένεια έχει χρονικό ορίζοντα, παράλληλα διασφαλίζεται η συχνή και ουσιαστική επαφή και επικοινωνία με τους φυσικούς γονείς, με απώτερο επιθυμητό στόχο να δημιουργήσουν συνθήκες για την επιστροφή στη βιολογική οικογένεια, εάν είναι δυνατόν²¹⁰. Να επικοινωνηθεί ως πράξη αλληλέγγυας συμπεριφοράς και αγαθής προσφοράς προς το συνάνθρωπο. Ο θεσμός της αναδοχής έχει αλτρουιστική διάσταση, οι ΥΑΓ βοηθούν ένα παιδί χωρίς να αποκτήσουν συγγενική σχέση μαζί του²¹¹.

Η α priori γνώση, από τους υποψήφιους γονείς, των διαφορών και των αναγκών που καλούνται να εξυπηρετήσουν οι δύο θεσμοί καθιστούν κατανοητό το ρόλο τους και έχουν ενσυναίσθηση πως ανατρέφουν ένα παιδί το οποίο δε θα γίνει δικό τους. Στόχος της αναδοχής είναι η επιστροφή στους γονείς του, ανάλογα με το συμφέρον του παιδιού, και όταν αυτό είναι ξεκάθαρο ενδυναμώνει ποιοτικά τη σχέση και το δεσμό με τον ανάδοχο.

Απαιτείται η ευρύτερη δημοσιοποίηση και πληροφόρηση για το θεσμό, ώστε να γίνει γνωστό στους εν δυνάμει υποψηφίους η θαυμαστή εμπειρία της αναδοχής και δη

²⁰⁸ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

²⁰⁹ Συνήγορος για τα δικαιώματα του Παιδιού 08-08-2020 ΕΣΑνΥ

²¹⁰ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιώτης Α

²¹¹ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

μεγαλύτερων παιδιών με δύσκολα και τραυματικά βιώματα. Καλύτερη ενημέρωση για την ουσία του θεσμού²¹². Η ικανοποίηση που εισπράττει και το αίσθημα πληρότητας που βιώνει ο ανάδοχος σε μια αρμονική ένταξη παιδιού είναι ανάγκη να τη μοιραστεί με υποψήφιους γονείς²¹³. Οι επαγγελματίες και εμπειρογνώμονες να παρουσιάσουν την ένταξη ενός παιδιού μεγαλύτερου, που πιθανόν δεν είναι η πρώτη επιλογή, σε μια οικογένεια στην πραγματική του διάσταση, χωρίς την ωραιοποίηση των καταστάσεων που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν. Θα περιορίσει του τριγμούς στη νέα συγκατοίκηση, ενώ ταυτόχρονα θα ενδυναμώσει του νέους γονείς ώστε να βρίσκονται σε ετοιμότητα για διαχείριση πιθανών κρίσεων²¹⁴.

Η ουσιαστική ενημέρωση των ενδιαφερομένων χρειάζεται να πραγματοποιείται μέσα από θεσπισμένους τακτικούς κύκλους ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών. Οι υποψήφιοι αποκτούν καλύτερα αντανακλαστικά και ανταπόκριση όταν έχουν κατανοήσει, πριν την υποβολή του αιτήματος αναδοχής, τις ανάγκες που εξυπηρετεί ο θεσμός αλλά και το δικό τους ρόλο.²¹⁵

Κρίνεται σκόπιμη η διενέργεια ενημερωτικής εκστρατείας, με μηνύματα ξεκάθαρα, για την προώθηση των στόχων του θεσμού²¹⁶. Ανασταλτικός παράγοντας για την εμπλοκή οικογενειών στη φροντίδα ενός παιδιού αποτελεί η ανασφάλεια για το άγνωστο. Είναι αναγκαία η αποδόμηση του φόβου και η σφαιρική ενημέρωση για το θεσμό και τις κατηγορίες προγραμμάτων αναδοχής φροντίδας. Χρειάζεται να γίνει κατανοητό ότι αποτελεί πράξη υποστήριξης της φυσικής οικογένειας²¹⁷.

Η καμπάνια, πέρα από την προβολή του σκοπού και των επιμέρους στόχων του θεσμού, θα ενισχύσει τη διάδοση του καθώς υπάρχουν πολίτες που τον αγνοούν. Με δεδομένο ότι υπάρχουν ελάχιστες αιτήσεις αναδοχής, σε αντίθεση με την υιοθεσία, και πολλά παιδιά προς αναδοχή, η δημοσιοποίηση θα αυξήσει το ενδιαφέρον του κοινού με αντίστοιχη διεύρυνση του αριθμού των αιτήσεων²¹⁸.

²¹² Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

²¹³ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Μάρκου Σ.

²¹⁴ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Κασκανιάτης Α.

²¹⁵ << Ένα σπίτι για κάθε παιδί >> Συνήγορος για τα δικαιώματα του Παιδιού

²¹⁶ Μία οικογένεια για κάθε παιδί :Η νέα πολιτική για την αναδοχή & την υιοθεσία 11-12-2019

²¹⁷ Όρα παράρτημα -Ποιοτική Έρευνα Αποστολοπούλου Μ.

²¹⁸ Συνήγορος για τα δικαιώματα του Παιδιού 08-08-2020 ΕΣΑνΥ

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

6. Πρόσφατες δράσεις Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Επίλογος

Είναι κοινώς παραδεκτό ότι η αναδοχή αποτελεί την ποιοτικότερη φροντίδα για τα ανήλικα, που είναι αναγκασμένα να ζουν μακριά από τη φυσική οικογένεια. Το παιδί έχει ανάγκη από τη φροντίδα σταθερών προσώπων, ώστε να αναπτύξει όλες τις δυνατότητες του, σε βιολογικό, πνευματικό, ψυχοσυναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο. Το ίδρυμα δεν μπορεί να εξασφαλίσει ολιστική μέριμνα για το ευάλωτο και απροστάτευτο παιδί. Μπορεί να καλύψει τις υλικές και πνευματικές ανάγκες, αλλά αδυνατεί να το υποστηρίξει σε ψυχοσυναισθηματικά ζητήματα. Ελλείψεις που αντανακλώνται στην προσωπικότητα του μελλοντικού ενηλίκου.

Οι προβληματισμοί για τα παιδιά που έχουν απομακρυνθεί από την οικογενειακή εστία σε μεγαλύτερη ηλικία, τα οποία έχουν βιώσει τη φυσική οικογένεια, είναι αυξημένοι. Διατηρούν μνήμες από τη ζωή με τους γονείς τους και έχουν ενσυνείδηση της κατάστασης. Η ανατροφή των παιδιών σχολικής ηλικίας και πλέον, που έχουν διαμορφώσει αντίληψη, έχουν την εμπειρία της βιολογικής οικογένειας από την οποία απομακρυνθήκαν, γευθήκαν την απόρριψη της ή έχουν αναμνήσεις μόνο από τη ζωή στο ίδρυμα, έχει περισσότερες αξιώσεις από τον ανάδοχο γονέα. Καθώς χρειάζεται από την πλευρά των υποψηφίων γονέων μεγαλύτερη ευαισθησία, υπομονή και λεπτότητα στη διαχείριση αυτών των παιδιών που αισθάνονται στιγματισμένα. Εξαιτίας των πρόσθετων δυσκολιών η ανάληψη της φροντίδας μεγαλύτερου παιδιού αποτελεί τεράστια πρόκληση και απαιτεί μεγάλο απόθεμα δυνάμεων από τους αναδόχους. Επιπλέον είναι στη φύση του ανθρώπου να έλκεται περισσότερο από τα μικρότερα παιδιά και να επιθυμεί την ένταξη στην οικογένεια του ενός βρέφους ή νήπιου. Αυτό οδηγεί στον παραγκωνισμό των άλλων ανηλίκων που είναι λιγότερο θελκτικά σε ότι αφορά το ηλικιακό προφίλ του παιδιού. Αυτό αποτυπώνεται στις λιγοστές αιτήσεις αναδοχής για παιδιά 5 ετών και πάνω .

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Η διαδικασία για την αναμόρφωση του προνοιακού συστήματος είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά απαιτούνται επιπλέον δράσεις για την επίτευξη του στόχου. Η προώθηση της εναλλακτικής φροντίδας, είτε οικογενειακού τύπου, είτε κοινοτικού τύπου όταν δεν είναι εφικτή η πρώτη κρίνεται επιτακτική για το όφελος των παιδιών. Το σύνολο των ανηλίκων που ζει σε ιδρύματα έχει απομακρυνθεί από τη φυσική οικογένεια λόγω ακαταλληλότητας, παραμέλησης ή κακοποίησης. Η αναδοχή απευθύνεται σε αυτά τα παιδιά που έχουν οικογένεια και είναι ωφέλιμη η διατήρηση της επαφής με τους βιολογικούς γονείς. Η φροντίδα και στήριξη εντός οικογενειακού πλαισίου είναι καταλληλότερη έως ότου οι συνθήκες επιτρέψουν την επιστροφή του ανηλίκου στη βιολογική οικογένεια. Σε αντίθετη περίπτωση, ο ανήλικος μπορεί μόνιμα να τοποθετηθεί στην αναδοχή με δικαστική απόφαση αφαίρεσης γονικής μέριμνας. Ο θεσμός έχει καταρχήν προσωρινό χαρακτήρα. Αυτό ταυτόχρονα προκαλεί ανασφάλεια, επιφύλαξη, αγωνία, και φόβο στους συμπολίτες που θα ήθελαν να ανοίξουν το σπίτι και την αγκαλιά τους σε ένα παιδί.

Ο θεσμός χρειάζεται δημοσιότητα και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης με υπεύθυνη ενημέρωση ώστε να μεταβληθεί η παγιωμένη εικόνα για το θεσμό²¹⁹. Η αρμόδια υφυπουργός σε θέματα παιδικής προστασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων²²⁰ εξήγγειλε τη διενέργεια εθνικής καμπάνιας ενημέρωσης με βασικό μήνυμα «Άλλαξε τη ζωή ενός παιδιού-Γίνε Ανάδοχος»²²¹. Επεσήμανε τη σπουδαιότητα της αναδοχής για τα ίδια τα παιδιά που μεγαλώνουν μακριά από γονείς. Κίνητρο του υποψήφιου γονέα είναι το *αίσθημα αγάπης και ανιδιοτελούς φροντίδας για το παιδί σε κίνδυνο. Ο ανάδοχος διαθέτει* περίσσειμα ψυχής και προσφοράς για τον ευάλωτο ανήλικο. Είναι άνθρωπος με έντονο κοινωνικό αποτύπωμα, που βγάζει ένα παιδί από τη δομή και το φέρνει στην κοινωνία. Τόνισε την αποκλειστική ευθύνη της πολιτείας για την εξασφάλιση οικογενειακής φροντίδας για όλα τα παιδιά. Όραμα είναι

²¹⁹ <https://ypergasias.gov.gr/d-michailidou-ginomaste-anadochoi-vgazoume-ta-paidia-apo-ta-idrymata/> προσπέλαση 26-05-2021

²²⁰ Υφυπουργός σε θέματα Κοινωνικής Πρόνοιας, κα Δόμνα Μιχαηλίδου Μέγαρο Μουσικής 25-05-2021

²²¹ Σε συνεργασία με τη UNICEF στο πλαίσιο της υλοποίησης του πιλοτικού προγράμματος “Child Guarantee” της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – με στόχο την επίτευξη «Μια οικογένεια για κάθε παιδί»

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

η έξοδος όλων των ανηλίκων από την ιδρυματική φροντίδα με στόχους μετρήσιμους και ρεαλιστικούς σε συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα. Η επίτευξη αγωγής και παραγωγικής συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους φορείς παράλληλα με τη θεσμική συμβολή του Συνηγούρου σε θέματα προάσπισης των δικαιωμάτων του παιδιού θα οδηγήσει στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

Στο ίδιο μήκος κύματος είναι και η δημιουργία ενός νέου ψηφιακού μεθοδολογικού εργαλείου, πλατφόρμας²²² που θα συγκεντρώνει όλη την πληροφορία που αφορά στο παιδί. «Σε αυτήν θα δίνονται απαντήσεις για τις παροχές του κράτους, τις οικονομικές ενισχύσεις, τις υπηρεσίες, τις συγκεκριμένες δράσεις, τις δομές, θα φιλοξενούνται διαβουλεύσεις και, βέβαια, θα παρέχεται ενημέρωση και για την αναδοχή» διευκρίνισε η υφυπουργός Εργασίας²²³.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις εξελίξεις της τελευταίας στιγμής, έχει προαναγγελθεί από το Υπουργείο²²⁴ η πρόθεση κατάθεσης νομοσχεδίου για διεύρυνση των ηλικιακών ορίων δίνοντας τη δυνατότητα σε πολίτες 25-75 ετών να αιτηθούν την τοποθέτηση ανηλίκου. Ταυτόχρονα ανακοινώθηκε και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως η αύξηση της οικονομικής ενίσχυσης από 325 ευρώ έως 1.200 ευρώ και ορίζεται χρονικά για τέλος Ιουνίου η καταβολή του επιδόματος από τον ΟΠΕΚΑ²²⁵. Οι νέοι ανάδοχοι γονείς καταθέτουν αίτηση στην ηλεκτρονική πλατφόρμα επιδομάτων αναδοχής, και κατόπιν έγκρισης, θα λαμβάνουν το οικονομικό βοήθημα αυτόματα και ψηφιακά κάθε μήνα²²⁶. Η ενίσχυση του κράτους είναι οριζόντιο μέτρο, χωρίς οικονομικά κριτήρια. Ταυτόχρονα από το φθινόπωρο θα ξεκινήσουν πιλοτικές διαδικασίες αποιδρυματοποίησης σε δομές φιλοξενίας παιδιών όλων των ηλικιών.

²²² paidi.gov.gr

²²³ Υφυπουργός σε θέματα Κοινωνικής Πρόνοιας, κα Δόμνα Μιχαλίδου - Μέγαρο Μουσικής 25-05-2021

²²⁴ (αυτόθι)

²²⁵ (Χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης αναδοχής ΦΕΚ 2220/26-05-2021 τ. Β΄).

²²⁶ Ηλεκτρονική εφαρμογή «Διαχείριση Αιτήσεων Οικονομικής Ενίσχυσης Αναδοχής» της Διαδικτυακής Πύλης «www.any.net.gr» του Πληροφοριακού Συστήματος Αναδοχής και Υιοθεσίας

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Υπάρχει η πρόθεση για τη δημιουργία μονάδων ημιαυτόνομης διαβίωσης, ημερήσιας φροντίδας και κοινοτικού τύπου δομών.

Σε πρώτη ανάγνωση του νέου ΦΕΚ 2220/τ. Β'/26-05-2021, και με δεδομένο ότι μεγάλος αριθμός παιδιών που φιλοξενούνται σε δημόσιες δομές παιδικής προστασίας ή είναι σε πρόγραμμα αναδοχής δεν διαθέτουν ΑΜΚΑ, θα είναι χρονοβόρα η διαδικασία της καταβολής του βοηθήματος μέσω ΟΠΕΚΑ. Σε αρκετές περιπτώσεις ανηλίκων, ρομά κυρίως που δεν έχουν δηλωθεί στο ληξιαρχείο ή έχουν δηλωθεί σε άλλο όνομα ή αλλοδαπών για τους οποίους δεν μπορούν να εκδοθούν πιστοποιητικά, προκύπτει δυσκολία στην πρακτική εφαρμογή της Υπουργικής Απόφασης. Άλλη μια επισήμανση αναφορικά με το ποσό της μηνιαίας αποζημίωσης φαίνεται πως τα ανήλικα με προβλήματα ψυχικής υγείας, παρεκκλίνουσα συμπεριφορά και μαθησιακές δυσκολίες που επιδοτούνταν με 340 ευρώ εκπίπτει στα 325 ευρώ. Το ίδιο ισχύει για τα ανήλικα με σοβαρές αναπηρίες που θα λαμβάνουν 375 ευρώ έναντι 450 ευρώ μέχρι πρότινος.

Η ψηφιακή τεχνολογία που εφαρμόστηκε για την υποστήριξη του προγράμματος της αναδοχής, όπως η ηλεκτρονική πύλη κατάθεσης αιτημάτων, η καταγραφή και αποτύπωση του πληθυσμού των ανηλίκων σε ιδρύματα, οι εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεις λόγω πανδημίας εξασφάλισε καινοτόμες, πρωτοποριακές και διαφανείς διαδικασίες. Τα πληροφοριακά στοιχεία του Υπ.Ε.Κ.Υ καταδεικνύουν ότι στην παρούσα στιγμή²²⁷ υπάρχουν 1.569 παιδιά που μεγαλώνουν σε δομές κλειστής περίθαλψης. Εκ των οποίων μόνον τα 74 μπορούν να υιοθετηθούν (4,7%). Η πλειοψηφία των ανηλίκων είναι άνω των 6 ετών. Στατιστικά στοιχεία απεικονίζουν την αναδοχή ως λύση για πάνω από το 40% των παιδιών που διαβιούν σε ιδρύματα. Σύμφωνα με ποσοτικά δεδομένα 641 παιδιά όλων των ηλικιών πληρούν σήμερα τις προϋποθέσεις για ένταξη σε αναδοχή. Εντούτοις, οι αιτήσεις αναδοχής είναι μόλις 18 έναντι 966, δηλαδή το 1,8%. Αυτά τα στοιχεία είναι απογοητευτικά για το θεσμό²²⁸.

²²⁷ (25-05-2021)

²²⁸ <https://ypergasias.gov.gr/d-michailidou-ginomaste-anadochoi-vgazoume-ta-paidia-apo-ta-idrymata/.προσπέλαση 26-05-2021>

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Εν κατακλείδι κρίνεται χρήσιμη μελλοντική διαβούλευση σε πραγματικά ζητήματα και προβλήματα που ανέδειξε η εφαρμογή του ν. 4538 με τη συμβολή των επαγγελματιών του πεδίου που εργάζονται συστηματικά στο αντικείμενο και στην προηγούμενη μορφή του. Η υποστελέχωση των υπηρεσιών που ασχολούνται με την παιδική πρόνοια είναι έντονη ,απαιτείται η ενίσχυση σε εξειδικευμένο και άρτια καταρτισμένο επιστημονικό προσωπικό. Παράλληλα η πολυεπίπεδη υποστήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ώστε να αποφευχθεί η απομάκρυνση από το οικογενειακό περιβάλλον, είναι απαραίτητη ως μηχανισμός πρόληψης . Η ενδυνάμωση των ευπαθών πληθυσμών διακόπτει τον κύκλο της διαγενεακής κοινωνικής , εκπαιδευτικής και οικονομικής υποβάθμισης. Όπου δεν είναι εφικτή η αποϊδρυματοποίηση, ο ανήλικος είναι χρήσιμο, για την ενήλικη ζωή του, να προετοιμάζεται για την αυτόνομη διαβίωση και την είσοδο στην αγορά εργασίας ώστε να μην οδηγείται στο περιθώριο και την παραβατικότητα .

Η ανατροφή σε ένα σταθερό και ζεστό οικογενειακό περιβάλλον, γεμάτο αγάπη είναι ότι χρειάζεται ένα παιδί για να μεγαλώσει υγιώς . Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Βιβλιογραφία

Άρθρα , βιβλία , μελέτες

- Büchler, An., & Schneider Kayasseh , Ev. , (2018) “Fostering and Adoption in Islamic Law - Under Consideration of the Laws of Morocco, Egypt, and the United Arab Emirates” *Journal of University of Zurich*, Vol. 6 ,pp. 31-55 (article) accessed on February 2021 https://www.researchgate.net/publication/328757350_Fostering_and_Adoption_in_Islamic_Law_Under_Consideration_of_the_Laws_of_Morocco_Egypt_and_the_United_Arab_Emirates
- Γεώργαρου Ελ., (2016) Η αναδοχή ως θεσμός κοινωνικής προστασίας των ανηλίκων , Αθήνα, *Νομική Βιβλιοθήκη*, σ. 67 – 158 .
- Diogo, El. & Branco, Fr. (2017) “Being a Foster Family in Portugal—Motivations and Experiences” ,*Journal of Catholic University of Portugal*, 7 (4), 37;Article (MDPI Published: 20 December 2017 <https://doi.org/10.3390/soc7040037>)
- Diogo, El. & Branco, Fr. (2019) “How Do People Become Foster Carers in Portugal? The Process of Building the Motivation”, *Journal of Catholic University of Portugal*, 8 (8), 230; Article (MDPI Published: 1 August 2019 <https://doi.org/10.3390/socsci8080230>)
- Garton , J., et al.,(2004) “Issues in Adoption” *Greenhaven Press* p.168
- Goldman, Ph., et al (2020) “Institutionalisation and deinstitutionalisation of children 2: policy and practice recommendations for global, national, and local actors”, *Lancet Child Adolesc Health* 2020; 4: 606–33

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

(Published Online June 23, 2020 [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30060-2](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30060-2))
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7311356/>

-
- Hainsworth, J., (2019) “Europe is making a commitment to end institutional care”, *Journal of Eurochild* , accessed on February 2021
 - Hatcher, D., (2016) "The Poverty Industry: The Exploitation of America's Most Vulnerable Citizens" . *New York University Press Books*, p.97
 - Καλτσά, Α., (2017) “Η αναδοχή ανηλίκου” , *Ε.Κ.Π.Α.* Κεφ.2-4 σ. 11- 96
 - Κουτσούκου, Η., (2013) , “Η νομική προστασία του παιδιού στην Ελλάδα” *Νομική Βιβλιοθήκη*
 - Κουτσούκου, Η., (2009) , “*Νομική προστασία, Παιδιά, Κοινωνικές διαστάσεις, Ποινικές διαστάσεις, Συνταγματικές διαστάσεις, Διεθνής σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, Ελλάδα*” *ΕΑΔΔ*
<https://doi.org/10.12681/eadd/18303>
 - Laklija, M., (2011) “Foster care models in Europe”, Zagreb, *udomiteljizadjecu*, p. 1-2
 - McHugh, M., (2013), “Reforming the Foster Care System in Australia”, *University of New South Wales*
 - Olowu, D., (2008) “Children’s rights, international human rights and the promise of Islamic legal theory”, *Nelson Mandela University Fort Hare 12(2) Law*, pg 73
 - *Pamporov, Al.*, (2012) “Expansion of Foster Care Model in Bulgaria” *Sofia* , *Open Society Publishing House*

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

- *Petrowski, N., et al., (2017) Estimating the number of children in formal alternative care: Challenges and results of child abuse & neglect Unicef, Vol. 70, pg 388-398*
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.026>,
<https://data.unicef.org/topic/child-protection/children-alternative-care/>
 - Usang, M., A., (2014) “Islamic kafalah as an alternative care option for children deprived of a family environment” *African human rights law journal, Western Cape, (14) pg 322-345* .
-

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Νομολογία

Διεθνής

1. Οικουμενική διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου 10/12/1948
2. Σύμβαση της Γενεύης 28/07/1951 (κύρωση με το Ν.Δ. 3989/19-09-1959)
3. Πρωτόκολλο της Ν. Υόρκης 31/01/1967 (κύρωση με τον Α.Ν 389/04-06-1968)
4. Διεθνές σύμφωνο του ΟΗΕ για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα 16/12/1966 (κύρωση με το ν. 2462/1997)
5. Παγκόσμιος χάρτης για την προστασία των παιδιών ΚτΕ - League of Nations
6. Declaration of the Rights of the Child 20-11-1959
7. United Nations Convention on the Rights of the Child (art. 20) - ΔΣΔΠ 20-11-1989 (κύρωση με το ν. 2101/1992)
8. (CAPTA) Child Abuse Prevention and Treatment Act 1974 USA
9. Indian Child Welfare Act 1978 (Public Law 95-608) USA
10. Adoption Assistance and Child Welfare Act 1980 Title IV-E Public Law 96-272 USA
11. Adoption and Safe Families Act ASFA 1997 Public Law 105-89 USA
12. Foster Care Independence Act 1999 Public Law 106-169 USA
13. Foster Care Independence Living 2001 Public Law 107-133 USA
14. 2008 Public Law 110-351 USA
15. Family First Prevention Services Act 2018 USA
16. Σύμβαση της Χάγης (Εγχειρίδιο) 19-10-1996 (κύρωση με το Ν. 3765/2009)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Ευρωπαϊκή

1. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
2. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών (1996)
3. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2000)
4. Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών κατά της Γενετήσιας Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης (Lanzarote 2007)
5. Συνθήκη της Λισαβόνας 13-12-2007 έναρξη ισχύος 01-12-2009 (Κεφ. iii αρθρ. 3 και 12 παρ.3 και 24)
6. Res (77)33 F (Resolution)
7. Rec (87)6 F (Recommendation)
8. Rec. (1990) 1121
9. CM/Rec (2011)12
10. Rec (2005)5
11. CM/Rec (2012)2
12. Directive 2011/95/EU art. 31
13. Directive 2013/33/ EU art. 24
14. Directive Brussels II a(EK) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου 27 /11/ 2003 (Κεφ . 1 αρθρ. 1δ-56 παρ. 1 και 4)
15. COM(2011) 615 τελικό/2 (Εργαλειοθήκη)
16. Ευρώπη 2020 Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2016 - 2021)
17. 1990:52 Sweden
18. Child Protection ACT 31-05-2000 Βουλγαρία
19. Legge N. 184 /1983 "Disciplina dell' adozione e dell'affidamento dei minori", Modificati -Leggi: N. 149/ 2001 e N. 173/2015 Italia
20. Lei n.º 142/2015 Portugal
21. Loi :308 /2007 , 423/2007 ,421/2009 ,297/2016 et 1525/2020 France
22. Loi 08/19-03-2017 Belgique

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Ελληνική

1. Σύνταγμα Μέρος Δεύτερο: άρθρα 4-25 (Θ' Αναθεώρηση ΦΕΚ 187/ 28-11-2019 τ. Α')
2. Α.Κ. (άρθρα 1507, 1510-1,1515,1532-3, 1536-7-8 1543-4-5 ,1607, 1655-1665)
3. Π.Κ. 122-123
4. ΚΠοιν.Δ 45 Α'
5. ΚπολΔ 735-797
6. Ν.Δ. 3989/19-09-1959
7. Α.Ν 389/04-06-1968
8. Ν. 2082/1992 (αρθρ. 9-34)
9. Ν. 2101/1992 (Αρθρ. 19-26, 43)
10. Π.Δ. 337/1993 (αρθρ. 1-20)
11. Ν. 2447/1996 (Κεφ. 15)
12. Ν. 2462/1997 (αρθρ. 24)
13. Ν. 2502/1997
14. ΦΕΚ τ. Β' 1191/03-08-2004 (αρθρ 1-2)
15. Ν. 3329/2005
16. Ν.3402/2005 αρθρ. 29
17. ΦΕΚ 1163/28-08-2006 τ. Β'(κεφ. 1 αρθρ. 1)
18. Ν. 3500/2006
19. Ν. 3719/2008 (αρθρ. 16 -21)
20. Π.Δ. 86/2009 (αρθρ. 1 -8)
21. ΦΕΚ 3692/31-12-2014 τ. Β'
22. Ν. 4538/2018
23. ΦΕΚ τ. Β' 4489/11-10-2018 (Απόφ. 2 Κεφ. 2)
24. Ν. 4604/2019 (αρθρ. 117 παρ. 7)
25. ΦΕΚ τ. Β'1163/08-04-2019
26. ΦΕΚ τ. Β' 3329/08-08-2020
27. Ν. 4704/2020 αρθρ. 23

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

28. Ν. 4756/2020 (αρθρ. 6 και 13)
29. Ν.4764/2020
30. Εγκύκλιος Υπ.Ε.Κ.Υ Δ.11οικ.46293/2035/10-11-2020 (οδηγίες για συμπλήρωση ΑΣΟΑ)
31. Ν. 4800/21-05-2021
32. ΦΕΚ 2220/26-05-2021 τ. Β´

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Διαδίκτυο

Ηλεκτρονικές πηγές : Κρατικές, Διεθνών και Εθνικών Οργανισμών

1. <https://digitallibrary.un.org/record/577734>
2. [https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/1DeclarationoftheRightsoftheChild\(1959\).aspx](https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/1DeclarationoftheRightsoftheChild(1959).aspx)
3. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx?fbclid=IwAR35cVUouzmgWieqVBgZYcB2B0AxOmow0WCMu4zy7eI-WfQD-VMAwGkORks>
4. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en
5. <https://ddp.gr/nomoi-k-dikaiomata/> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (accessed on February 2021)
6. <https://www.ncsl.org/research/human-services/preventing-sex-trafficking-and-strengthening-families-act-of-2014.aspx>
7. Health Human Services 29-09-2014 National Conference of State Legislatures NCSL(USA)
8. <https://adoptuskids.org/adoption-and-foster-care/how-to-adopt-and-foster/state-information/cherokee-nation> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (USA)
9. <https://www.childwelfare.gov/topics/systemwide/cultural/disproportionality/data/> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (USA)
10. <https://www.pewtrusts.org/en/about/news-room/press-releases-and-statements/2007/11/19/american-indian-children-overrepresented-in-nations-foster-care-system-new-report-finds> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (USA)
11. <https://aspe.hhs.gov/system/files/pdf/258836/SubstanceUseChildWelfareOverview.pdf> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (USA)
12. <https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/afcarsreport27.pdf> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (USA)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

13. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/trends_fostercare_adoption_10thru19.pdf προσπέλαση 2^{ος}/2021 (USA)
14. <https://aifs.gov.au/cfca/publications/australian-child-protection-legislation> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (Australia)
15. <https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/families-and-children/publications-articles/protecting-children-is-everyones-business> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (Australia)
16. <https://nt.gov.au/community/child-protection-and-care/become-a-foster-or-kinship-carer> προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
17. <https://www.sa.gov.au/topics/care-and-support/foster-care> προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
18. <https://www.acttogether.org.au/become-a-foster-carer/> προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
19. <https://www.qld.gov.au/community/caring-child/foster-kinship-care> προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
20. [https://www.dcp.wa.gov.au/FosteringandAdoption/InterestedInFosterCaring/Pages/Interested InFosterCaring.aspx](https://www.dcp.wa.gov.au/FosteringandAdoption/InterestedInFosterCaring/Pages/Interested%20InFosterCaring.aspx) προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
21. <https://www.aihw.gov.au/reports/child-protection/nfpac/contents/national-standards-indicators/3-1-placement-of-indigenous-children> προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
22. <https://www.aihw.gov.au/reports/child-protection/nfpac/contents/national-standards-indicators-data-visualisations/12-2-foster-care-numbers> προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
23. <https://www.aihw.gov.au/reports/child-protection/child-protection-australia-2018-19/summary> προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
24. https://www.aihw.gov.au/getmedia/964bd1be-ff63-4d43-ac8269c9e88ec06b/2020_NFPAC_supplementary_tables.xlsx.aspx προσπέλαση 2^{ος}/2021(Australia)
25. International Reference Centre for the Rights of Children Deprived of their Family (ISS/IRC)

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

26. <http://www.saflii.org/za/journals/AHRLJ/2014/18.html> προσπέλαση 2^{ος}/2021
27. https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf προσπέλαση 2^{ος}/2021 (E.E.)
28. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_en.pdf προσπέλαση 2^{ος}/2021 (E.E.)
29. http://publications.europa.eu/resource/cellar/f5e4f4b6-8e87-11e5-b8b7-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_2 προσπέλαση 2^{ος}/2021 (E.E.)
30. https://www.coe.int/t/dg3/children/ChildrenInCare/ChildrenInCare_en.asp, προσπέλαση 2^{ος}/2021
31. The Council of Europe Recommendations :
32. CM/Rec (2011)12 on children's rights and social services friendly to children and families
33. Rec(2005)5 on the rights of children living in residential institutions
34. <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=12776&lang=en> προσπέλαση 2^{ος}/2021
35. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133194>
36. https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2018/04/common-european-guidelines_greek-version_edited.pdf προσπέλαση 2^{ος}/2021
37. <https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fra> προσπέλαση 2^{ος}/2021
38. <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/be-heard/coordinator-on-children-rights> προσπέλαση 2^{ος}/2021
39. <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-Delivering-for-children-an-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child/public-consultation> προσπέλαση 2^{ος}/2021
40. Opening Doors for Europe's Children campaign
<https://www.openingdoors.eu/category/news/> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (E.E.)
41. <https://www.barnombudsmannen.se/om-webbplatsen/english/> προσπέλαση 2^{ος}/2021 (Σουηδία)
42. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var_d_sfs-1990-52,

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

προσπέλαση 2^{ος}/2021(Σουηδία)

43. <https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/statistik-per-amne/familj/>
προσπέλαση 2^{ος}/2021(Σουηδία)
44. http://publications.europa.eu/resource/cellar/f455eeba-6ac9-498c-988c-fddf471d4e4b.0001.01/DOC_1
προσπέλαση 2^{ος}/2021 (Σουηδία)
45. https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-bg-en.do?init=true&member=1, προσπέλαση 2^{ος}/2021 Βουλγαρία
46. <https://nmd.bg/en/the-rights-of-children-in-bulgaria-are-under-threat/>,
προσπέλαση 2^{ος}/2021 Βουλγαρία
47. <https://www.kinderrechte.gv.at/factbook-english/children-in-care/>,
προσπέλαση 2^{ος}/2021 Austria
48. <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1260> accès 2^{ος}/2021 France
49. <https://lajusticerecrute.fr/devenez-famille-d-accueil> accès 2^{ος}/2021 France
50. <http://www.alterfam.be/vous-d%C3%A9sirez-devenir-une-famille-d%E2%80%99accueil> accès 2^{ος}/2021 Belgique
51. <https://www.parentia.be/fr-BXL/administration-familiale/placement-familial-devenir-famille-daccueil-est-ce-pour-moi> accès 2^{ος}/2021 Belgique
52. <https://familledaccueil.be/> accès 2^{ος}/2021 Belgique
53. <https://www.anynet.gr/>
54. <https://ypergasias.gov.gr/d-michailidou-ginomaste-anadochoi-vgazoume-ta-paidia-apo-ta-idrymata/> προσπέλαση 26-05-2021
55. paidi.gov.gr

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Άλλο

1. Ιερό Κοράνι (Ch 4 Holy Qur'an 33: 4-6)
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας, Σύσταση αριθ. 2013/112/ΕΕ, Βρυξέλλες
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών, COM(2011) 173 τελικό, Βρυξέλλες, 5 Απριλίου 2011.
4. Έκθεση της Ad hoc Ευρωπαϊκής Ομάδα Εμπειρογνομόνων και έκθεση Decloc
5. Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
6. Ευρωπαϊκή Επιτροπή 11^{ος} /2012 Βρυξέλλες
7. A/HRC/L13 15.06.2009 p. 26-7 Unicef
8. ELFO – Empowering guardians, legal representatives and foster families of children deprived of parental care National assessment Italy 2018
9. http://www.defenceforchildren.it/files/Italy_national_assessment__EN_feb2018.compressed.pdf προσπέλαση 2^{ος}/2021 Italia
10. The support system in Portugal for children deprived of parental care: guardians and foster care 2017 CESIS - centro de estudos para a intervenção social Portugal
11. Πρόγραμμα αποιδρυματοποίησης της Ε.Ε. “Ανοιχτές Πόρτες” *Opening Doors for Europe’s Children Austria, Belgium, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Estonia, Greece, Hungary, Latvia, Lithuania, Moldova, Poland, Romania, Serbia, Spain, and Ukraine.* Austria
12. Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020
13. https://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/rec/index_en.htm προσπέλαση 2^{ος}/2021 Austria
14. Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2016-2021) March 2016

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

15. Συνήγορος για τα δικαιώματα του παιδιού Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού- Οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων
<https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el>
16. Ειδική έκθεση «Τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα » Διαπιστώσεις και Προτάσεις του Συνηγόρου για την λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας.
17. Γεώργαρου Ελένη Αναδοχή και αποιδρυματοποίηση συνέντευξη 7-9- 2016
18. Γεώργαρου Ελένη Επιστημονική ημερίδα : Η αναδοχή και η υιοθεσία στο Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας των Ανηλίκων Η οργάνωση και δικτύωση κοινωνικών και δικαστικών υπηρεσιών μετά το Ν. 4538/2018, ως προϋπόθεση αποτελεσματικής εφαρμογής των εξωιδρυματικών θεσμών (31-03-2019 Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης) προσπέλαση 2^{ος}/2021
19. Συνήγορος για τα δικαιώματα του παιδιού
20. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
21. Πρακτικά συνεδριάσεων Ε.Σ.Αν.Υ. 08-08-2020 και 08-10-2020
22. Συχνές Ερωτήσεις και Απαντήσεις σχετικά με την Αναδοχή και την Υιοθεσία Ανηλίκων Ε.Σ.Αν.Υ. 7^{ος} /2020
23. Συνήγορος για τα δικαιώματα του Παιδιού /Συνεδρίαση 08-08-2020 ΕΣΑνΥ Κουφονικολάκου Θ.
24. Συνήγορος για τα δικαιώματα του Παιδιού Ειδική έκθεση Από το ίδρυμα στην κοινότητα: εναλλακτική φροντίδα ευάλωτων παιδιών και υποστήριξη οικογενειών 8^{ος}/2020 Οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων 9^{ος} /2012
25. << Ένα σπίτι για κάθε παιδί >> Συνήγορος για τα δικαιώματα του Παιδιού Εγχειρίδιο εκπαίδευσης υποψηφίων αναδόχων γονέων
26. Μία οικογένεια για κάθε παιδί : Η νέα πολιτική για την αναδοχή & την υιοθεσία 11-12- 2019
27. Πιλοτικό πρόγραμμα “Child Guarantee” της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 25-05- 2021

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

28. International Social Service-Hellenic Branch
29. International Foster Care Organisation
30. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ -UNHCR
31. Unicef
32. Evaluation report “Expansion of Foster Care Model in Bulgaria” July 2009 – March 2012 unicef
33. E.U. Investing in children
34. Foster Care Bill of Rights
<https://www.ncsl.org/research/human-services/foster-care-bill-of-rights.aspx>
35. Trends in Foster Care and Adoption: FY 2010 - FY 2019
(Based on data submitted by States as of June 23, 2020) U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families,
36. <https://www.sos-childrensvillages.org/specialpages/search-results?q=FOSTER%20CARE>
37. Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
38. Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, Νοέμβριος 2012
39. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης, Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού 6^{ος}/ 2015
40. A usage des familles d’ accueil Federation Wallonie Bruxelles
41. Ανήλικοι με εισαγγελική εντολή: εκπαίδευση και μέριμνα στο Νοσοκομείο Παίδων «Π. & Α. Κυριακού» πρακτικά ημερίδας 1^{ος} /2015
42. <https://socialpolicy.gr/2020/09/η-εφαρμογή-του-ν-4538-2018-για-την-πρώτηση-των.html> 29-09-2020
43. <https://socialpolicy.gr/tag/παιδική-προστασία-28-05-2021>
44. Εκδήλωση : «Μία οικογένεια για κάθε παιδί: Η νέα πολιτική για την αναδοχή και την υιοθεσία» <https://primeminister.gr/2019/12/11/22723>

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

45. Μεταρρύθμιση του Συστήματος Παιδικής Φροντίδας στην Ελλάδα Εθνικό Συνέδριο Κρατικών Φορέων Διαδικτυακή διοργάνωση, 23 Νοεμβρίου
2020 Conference Report Visioning Child Care System Reform in Greece
National Conference with State Actors Convened on-line, 23 November 2020
46. Βιβλιογραφικές βάσεις : NCBI ,PubMed , HeinOnline , ResearchGate,
Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών του ΔΣΑ «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ»

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Παράρτημα

Παραπομπές :

Υποσημειώσεις ΗΠΑ

Υποσημείωση 24 (ΗΠΑ)

Ο νόμος θέτει τρεις προτεραιότητες για επίλυση :

- τη μακροχρόνια παραμονή σε αναδοχή ,
- τη διατήρηση της οικογένειας έναντι του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού,
- την υιοθεσία κακοποιημένων ανηλίκων ως προσφορότερη λύση.

Μείωσε το μέγιστο χρόνο παραμονής σε αναδοχή, για τα παιδιά που δεν είναι εφικτή η επιστροφή στη φυσική οικογένεια από 22 σε 15 μήνες. Ενώ, στην περίπτωση προόδου και βελτίωσης της οικογένειας δίνεται επιπλέον χρονικός ορίζοντας. Έθεσε αυστηρότερα χρονικά περιθώρια για την επανένωση με την οικογένεια και το ταχύτερο ξεκαθάρισμα των “δύσκολων περιπτώσεων” που καθιστούν την απομάκρυνση μονόδρομο, ώστε να αποκαθίστανται άμεσα με το θεσμό της υιοθεσίας.

Υποσημείωση 31 (ΗΠΑ)

- Ελάχιστο ηλικιακό όριο τα 21 έτη, με εξαίρεση την Πολιτεία του New Mexico με όριο τα 18 , το Puerto Rico θέτει τη διαφορά αναδεχόμενου με γονέα στα 14 έτη, ενώ στο σύνολο τους δεν ορίζεται το μέγιστο ηλικιακό όριο
- Οι υποψήφιοι πρέπει να μπορούν να καλύπτουν τα έξοδα διαβίωσης τους για αποφυγή εκμετάλλευση οικονομικής ενίσχυσης (σε κάποιες Πολιτείες αναφέρεται να μπορεί να καλύπτει και τις ανάγκες του ανηλίκου)
- Να μην έχει καταδικαστεί για αδικήματα με ιδιαίτερη βαρύτητα αυτά της έκπτωσης από τη γονική μέριμνα σε τοπικό -Πολιτειακό και Ομοσπονδιακό επίπεδο.
- Να έχουν καλή υγεία οι ίδιοι και το οικογενειακό περιβάλλον και δη με προσκόμιση πιστοποιητικών για λοιμώδη νοσήματα
- Άδεια αναδόχου γονέα που δίδεται μετά από εκπαίδευση και ποικίλει η χρονική διάρκεια της

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

- Προσκόμιση συστατικών επιστολών είτε από τον κοινωνικό κύκλο των αναδόχων είτε από τον εργασιακό .
- Σε ορισμένες Πολιτείες απαιτείται η πιστοποιημένη γνώση πρώτων βοηθειών .

Υποσημείωση 33 (ΗΠΑ)

- Να εκπαιδεύσουν τους Υποψήφιους Αναδόχους Γονείς (ΥΑΓ)
- Να πραγματοποιήσουν συνεντεύξεις με τους ΥΑΓ
- Να κάνουν Ψυχοκοινωνική αξιολόγηση της οικογένειας
- Επιθεώρηση της υγιεινής και ασφάλειας του σπιτιού
- Να παρέχουν συμβουλευτική και βοήθεια μετά τη ένταξη του ανηλίκου

Υποσημείωση 36 Ποσοτικά -ποιοτικά δεδομένα και παροχές (ΗΠΑ)

Σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Υγείας κατά την 4ετία 2012- 6 υπήρξε αύξηση 10% των παιδιών που τοποθετήθηκαν σε αναδοχή ενώ σε 6 Πολιτείες διπλασιάστηκε, αυτό συνδεόταν με την χρήση ουσιών.

Κατά το έτος 2019 συνολικά 672.600 παιδιά εξυπηρετήθηκαν από το πρόγραμμα ανάδοχης φροντίδας αριθμός σταθερός σύμφωνα με τα δεδομένα της τελευταίας πενταετίας. Ενώ φαίνεται ότι το 2019 ο αριθμός των παιδιών που εισήλθαν στο πρόγραμμα είναι οριακά μεγαλύτερος από αυτό των εξιτηρίων. Επίσης το 32% είναι τοποθετημένα σε συγγενική αναδοχή και στο 55% των ανηλίκων το σχέδιο αποκατάστασης τους αφορά την επανένωση με την οικογένεια. Οι ανήλικοι Αφροαμερικάνοι και οι Ισπανόφωνοι κατέχουν υψηλό ποσοστό στον πληθυσμό των παιδιών που εντάσσονται στο πρόγραμμα. Τα παιδιά σχολικής ηλικίας αντιπροσωπεύουν το 42% του πληθυσμού των αναδόχων ανηλίκων και τα στατιστικά δείχνουν πως τα παιδιά κάτω των 4 ετών έχουν περισσότερες προοπτικές για υιοθεσία . Διευκολύνσεις προς αναδόχους :σε όλες τις περιπτώσεις καταβάλλεται αποζημίωση από το κράτος στον γονέα για την ανατροφή του παιδιού.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Υποσημειώσεις Αυστραλία

Υποσημείωση 39 (Αυστραλία)

- Να είναι πολίτες ή κάτοικοι της χώρας
- Να έχουν καλή υγεία που να τους επιτρέπει να ασκήσουν το ρόλο του γονέα
- Να μην διώκονται για αδικήματα που αίρουν τη γονική μέριμνα
- Να έχουν διαθέσιμο χώρο για τη φιλοξενία του ανηλίκου
- Να έχουν αξιολογηθεί από τις κοινωνικές υπηρεσίες
- Να έχουν πραγματοποιήσει τη βασική εκπαίδευση για αναδόχους γονείς
- Ηλικιακά όρια (ποικίλουν για κάθε κράτος και επικράτεια). Στο North Territory από 18 ετών και πάνω , στη South Australia από 25-70 ετών, στην Πρωτεύουσα αφετηρία τα 21- 25 έτη ανάλογα με τη διάρκεια της αναδοχής, στην Queensland δεν υπάρχουν ηλικιακά όρια και παρέχεται διαπίστευση (Blue Card)
- Η οικογενειακή κατάσταση δεν αποτελεί κριτήριο επιλογής ή απόρριψης, ενώ στην Επικράτεια της Πρωτεύουσας δεν εγκρίνονται οι υποψήφιοι που είναι καπνιστές.

Παράλληλα οι αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες αναδοχής (δημόσιος και ιδιωτικός Τομέας) έχουν την υποχρέωση να:

- Αξιολογήσουν τους αιτούντες σε ένα εύρος πεδίων, ώστε να ανιχνεύσουν ποιο είδος αναδοχής μπορούν να υποστηρίξουν καλύτερα , εντός 6 μηνών
- Υποστήριξη αναδόχων οικογενειών σε 24ωρη βάση
- Εκπαίδευση των υποψηφίων γονέων

Υποσημείωση 40 (Αυστραλία)

Το οικονομικό βοήθημα έχει μια σύνθετη διαβάθμιση και ποικίλει ανάλογα με την ηλικία του παιδιού, τον τύπο της αναδοχής και τις ιδιαίτερες ανάγκες του. Σε όλη τη χώρα η αποζημίωση αυξάνεται προοδευτικά με την ηλικία του ανηλίκου, αλλά το ποσό ποικίλει σε κάθε πολιτεία .

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Υποσημείωση 43 Στατιστικά δεδομένα (Αυστραλία)

Στη Δυτική Αυστραλία το 57% των ανηλίκων σε αναδοχή προέρχονται από τους Αβορίγινες. Ενώ στο σύνολο της χώρας υπάρχει υπερεκπροσώπηση των γηγενών Αυστραλών (Αβορίγινες και αυτόχθονες του νησιωτικού συμπλέγματος των Στενών Torres) με οκταπλάσιες πιθανότητες ένταξης σε πρόγραμμα αναδοχής.

Το 3% των παιδιών κάθε χρόνο λαμβάνει φροντίδα από το σύστημα παιδικής προστασίας . Για τα έτη 2018-19 το 68% των ανηλίκων είχε ενταχθεί στο παρελθόν σε προγράμματα των κοινωνικών υπηρεσιών. Με τη συναισθηματική κακοποίηση και παραμέληση να καλύπτουν το 75% των περιστατικών. Ενώ τα παιδιά που κατοικούν σε απομακρυσμένες περιοχές κινδυνεύουν 3 φορές περισσότερο να οδηγηθούν σε φροντίδα εκτός της οικογένειάς τους. Το 18% των ανηλίκων απομακρύνθηκε για πάνω από 2 έτη από την φυσική οικογένεια. Όσον αφορά τα παιδιά σχολικής ηλικίας αυτά αντιπροσωπεύουν το 52% του πληθυσμού των αναδόχων ανηλίκων.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Υποσημειώσεις για Ισλαμικό -Μουσουλμανικό κόσμο

Υποσημείωση 48 Αναδοχή μικρής χρονικής διάρκειας (Ισλάμ)

Στο σύγχρονο προοδευτικό Μουσουλμανικό κόσμο για τις περιπτώσεις που χρειάζεται η προσωρινή απομάκρυνση του παιδιού, για οικογένειες που βρίσκονται σε κρίση είτε χωρίς γονική μέριμνα εφαρμόζεται η αναδοχή και το παιδί τοποθετείται σε οικογένεια που δεν γνωρίζει. Αυτό το μέτρο έχει χαρακτήρα βραχυπρόθεσμο και λειτουργεί με σκοπό την επανένωση με τους βιολογικούς γονείς. Στην αναδοχή, τη γονική μέριμνα μοιράζονται αναλογικά οι ανάδοχοι και το Κράτος, που ρυθμίζει ζητήματα με δικαστικές αποφάσεις και έχει κοινωνική διάσταση. Ο θεσμός με τη διαδικασία αυτή υπόκειται σε νομικούς και κοινωνικούς ελέγχους από το κράτος και επιδοτείται ο γονέας. Η αναδοχή είναι μια μορφή πλήρους ανάθεσης επιμέλειας για ανηλίκους που δεν μπορούν να παραμείνουν στη φυσική οικογένεια και έχει μικρή χρονική διάρκεια καθώς καλείται να καλύψει έκτακτες καταστάσεις.

Υποσημείωση 49 Άτυπη συγγενική φροντίδα (Μουσουλμανικός κόσμος)

Στην Ισλαμική κουλτούρα είναι εξίσου συχνό φαινόμενο η φροντίδα και ανατροφή ενός ανηλίκου από το ευρύτερο συγγενικό περιβάλλον, όπου μέλη της εκτεταμένης οικογένειας άτυπα ασκούν την επιμέλεια. Αυτό λειτουργεί στην παραδοσιακή μορφή της μουσουλμανικής οικογένειας και έχει πλεονεκτήματα για τις περιπτώσεις δύσκολων περιόδων κρίσης στην στενή οικογένεια των ανήλικων. Διευκολύνει στη διατήρηση των παραδόσεων και των αδελφικών δεσμών με λιγότερες επιπτώσεις στους ανηλίκους. Γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης αυτού του άτυπου θεσμού της συγγενικής φροντίδας, με νομική υποστήριξη και κρατική ενίσχυση των οικογενειών αυτών ώστε να αποφευχθεί η αλλαγή πολιτιστικού και θρησκευτικού υπόβαθρου. Γεγονός που συμβάλλει στο πολύ χαμηλό ποσοστό ριζικής απομάκρυνσης από τη φυσική οικογένεια στις Ισλαμικές χώρες εν αντιθέσει με τις Δυτικές κοινωνίες.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Υποσημειώσεις Ευρωπαϊκών χωρών

Υποσημείωση 83 (Ιταλία)

Οι υποψήφιοι ανάδοχοι δεν πρέπει να έχουν εκπέσει της γονικής μέριμνας, να έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση και ενημέρωση για το θεσμό, τη λειτουργία του με εμβάθυνση σε νομικά ζητήματα ανηλίκων. Η εκπαίδευση είναι συνεχής με στόχο να αντιληφθούν τις πραγματικές ανάγκες και απαιτήσεις του ρόλου τους, τη διαχείριση της σχέσης με τη φυσική οικογένεια και τη λήξη της αναδοχής καθώς και τη συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες ώστε να ωφεληθεί στο μέγιστο ο ανήλικος. Οι ανάδοχοι λαμβάνουν επίδομα και έχουν συχνή επικοινωνία και υποστήριξη από προνοιακές υπηρεσίες. Πλέον αυτών, λαμβάνουν τις ίδιες εργασιακές διευκολύνσεις που έχουν και για βιολογικά παιδιά ενώ προβλέπεται οικονομική στήριξη και πρόνοια .

Υποσημείωση 89 (Πορτογαλία)

Οι υποψήφιοι ανάδοχοι έχουν καλή υγεία, οικονομική αυτάρκεια για να μην προσβλέπουν στο επίδομα και να μην έχουν νομικά προσκόμματα, οι επαγγελματίες ανάδοχοι απαιτείται να καταθέσουν πλήρες βιογραφικό σημείωμα. Η νομοθεσία προβλέπει την έγκριση και επιλογή των αναδόχων μέσα σε διάστημα 6 μηνών από την υποβολή της αίτησης. Επιπλέον οι υποψήφιοι οφείλουν να έχουν ολοκληρώσει τη υποχρεωτική εκπαίδευση, να διαθέτουν οικία κατάλληλη να φιλοξενήσει το ανήλικο και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις να τους επιτρέπουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με την ανατροφή παιδιού. Ο ανάδοχος γονέας δεν μπορεί να είναι και υποψήφιος θετός. Οι κοινωνικές υπηρεσίες αξιολογούν εκτεταμένα την προσωπικότητα και το χαρακτήρα των αιτούντων. Υπάρχει αποκλεισμός για τα μέλη της βιολογικής οικογένειας να εντάξουν παιδί σε αναδοχή και συνεπώς δεν λειτουργεί η συγγενική αναδοχή. Οι εγκεκριμένοι υπογράφουν σύμφωνο όπου ορίζεται, ο μέγιστος αριθμός παιδιών που μπορεί να υποδεχτεί η οικογένεια, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα. Καθορίζεται το ύψος της αποζημίωσης για κάθε παιδί και η διάρκεια της σύμβασης με

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

δυνατότητα λύσης από το κράτος όταν παύουν να πληρούνται οι προϋποθέσεις ένταξης. Επιπλέον ο ανήλικος είναι φορέας ειδικών προνομίων και για τη διασφάλιση τους φροντίζει ο ανάδοχος και συνεργάζεται με τη βιολογική οικογένεια προς όφελος του ανηλίκου. Η μέγιστη διάρκεια αναδοχής είναι το ένα έτος. Για τα ανήλικα άνω των 12 ετών ή και μικρότερα ανάλογα με την ωριμότητα σκέψης τους εκφράζουν τις απόψεις τους αναφορικά με τις αποφάσεις που λαμβάνονται.

Η μηνιαία αποζημίωση για κάθε παιδί κυμαίνεται από 330 -530 ευρώ για τα ανήλικα που αντιμετωπίζουν χρόνια προβλήματα ή αναπηρίες. Οι ανάδοχοι πραγματοποιούν βασική εκπαίδευση και καθ'όλη τη διάρκεια της αναδοχής λαμβάνουν υποστήριξη, καθοδήγηση και συμβουλευτική από τους αρμόδιους επαγγελματίες.

Υποσημείωση 99 (Βέλγιο)

Οι γονείς υποδοχής λαμβάνουν οικογενειακό επίδομα και ημερήσια αποζημίωση ανάλογα με την ηλικία του παιδιού και τις ανάγκες του (0-5 15 ευρώ , 6-11 15,5 ευρώ 12+ 17 ευρώ). Ο γονέας υποδοχής δικαιούται γονικών αδειών για ανήλικα κάτω των 12 ετών, ενώ για το παιδί προβλέπονται θεραπευτικά προγράμματα, ιατρικές παροχές και προτεραιότητες σε σχολικές υπηρεσίες.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Υποσημειώσεις έρευνας :

(115-6,119-122, 134-139, 143-157, 159-186,189, 191-3, 195, 197-208, 210-214,217)

Μεθοδολογία : Ποιοτική έρευνα .

Χρόνος διεξαγωγής : το διάστημα 19-27 Απριλίου 2021 .

Εργαλεία συλλογής δεδομένων: Ημιδομημένες ατομικές συνεντεύξεις

Αριθμός συμμετεχόντων : 5 επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων

Αναλυτικά :

Προκειμένου να αποτυπωθούν τα προβλήματα του θεσμού της αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας αλλά και να καταγραφούν οι προτάσεις των επιστημόνων και λειτουργών που εφαρμόζουν το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκαν 5 ημιδομημένες συνεντεύξεις .

Έγινε προσπάθεια για ολιστική προσέγγιση του ζητήματος, κυρίως από την ανθρωπιστική πλευρά, της καθημερινότητας, και όχι τόσο στο δικανικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό οι συνεντευξιαζόμενοι, εμπειρότατοι επαγγελματίες με εξειδίκευση, που επιλέχθηκαν με βάση τον διαφορετικό επαγγελματικό και θεσμικό ρόλο τους, ώστε να αναλύσουν το θεσμό από διαφορετικό πρίσμα ο καθένας. Οι συμμετέχοντες, δραστηριοποιούνται στο πρόγραμμα αναδοχής ανηλίκων σχολικής ηλικίας για περισσότερα από δέκα χρόνια και γνωρίζουν την προηγούμενη μεθοδολογία πριν το ν. 4538/2018.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Συνέντευξη πραγματοποιήθηκε με τους :

- I. **Αποστολοπούλου Μαρία** (Προϊσταμένη Διεύθυνσης Παιδόπολης “Άγιος Ανδρέας” του ΚΚΠΠΑ) Κοινωνιολόγος, Παιδαγωγός, Msc Διοίκηση Μονάδων Υγείας
- II. **Κασκανιώτη Ανδρέα** (Κοινωνικό Τμήμα Παιδόπολης “Άγιος Ανδρέας” του ΚΚΠΠΑ) μέλος ΕΣΑνΥ Κοινωνικός Λειτουργός, Παιδαγωγός , Msc Διοίκηση Μονάδων Υγείας
- III. **Μάρκου Σάρα** (Κοινωνικό Τμήμα Παιδόπολης “Άγιος Ανδρέας” του ΚΚΠΠΑ) Ψυχολόγος MSc Συστημική και Οικογενειακή Θεραπεύτρια Ειδικευμένη στη θεραπεία ψυχικού τραύματος EMDR
- IV. **Πολίτη Μιχάλη** (Κοινωνικό Τμήμα Παιδόπολης “Άγιος Ανδρέας” του ΚΚΠΠΑ) Γραμματεία χειριστής μητρώου anynet.gr
- V. **Ροΐδη Κωνσταντίνα** Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, Msc DEA- Paris 2 Panthéon- Assas ,Νομικός σύμβουλος δομών παιδικής προστασίας.

Κατά την έρευνα τηρήθηκαν θέματα εμπιστευτικότητας, με σεβασμό στους κανόνες δεοντολογίας και ηθικής. Δεν θίχθηκαν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ανηλίκων και αναδόχων γονέων. Οι ερωτώμενοι ενημερώθηκαν για το σκοπό της συνέντευξης καθώς και για τη δυνατότητα ανατροφοδότησης με το παραγόμενο υλικό.

Νομικό καθεστώς αναδοχής παιδιών σχολικής ηλικίας

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.

Funding: This research received no external funding.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.